

TĒVJAS SARGS

MILITĀRAIS ŽURNĀLS

«SABER STRIKE 2016»

«DRAGOON RIDE II»

JŪNIJS
NR. 6
2016
€ 0,85

Ja esi Latvijas Republikas pilsonis vecumā no **18 līdz 39 gadiem** un esi ieguvis vai vasarā iegūsi vismaz vidējo izglītību, — tālākā informācija ir domāta **tieši Tev!**

Pat ja neesi vēl ieguvis vidējo, bet tikai pamata izglītību, arī Tev, ja esi pārliecināts par savām fiziskajām un garīgajām spējām, esi drosmīgs un vēlies savu karjeru saistīt ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem, Latvijas valsts piedāvā:

KARJERAS IESPĒJAS

Nacionālos bruņotajos spēkos

Latvijas Republikas pilsoņi (vecumā no 18 gadiem) tiek aicināti pieteikties profesionālajā militārajā dienestā (PD) Nacionālajos bruņotajos spēkos (NBS) un Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā (NAA).

Pieteikumu vari iesniegt, arī izmantojot internetu —
<http://www.mil.lv/Rekrutesana>

2016. gadā bruņotie spēki profesionālajā dienestā pieņems **700** karavīrus, 120 no viņiem — studijām Nacionālās aizsardzības akadēmijā. Savukārt 310 karavīrus uzņems dienestam Sauszemes spēku kājnieku brigādē, 45 — Speciālo uzdevumu vienībā, 55 — Štāba bataljonā, 35 karavīrus — Jūras spēku flotiles vienībā, 50 karavīrus — Gaisa spēku aviācijas bāzes vienībā. Šogad plānots rekrutēt arī 20 instruktorus speciālistus, kā arī 65 karavīrus speciālistus dienestam specializētajās vienībās.

PD kurss	PD pieņemamo skaits	Plānotais PD uzsākšanas datums
ŠBn/SUV/GS	20/5/10	06.01.2016.
ŠBn/JSF/GS/SUV	10/10/10/5	20.01.2016.
SzS/SUV	50/5	10.02.2016.
SzS/SUV	50/5	09.03.2016.
IS	7	11.03.2016.
ŠBn/JSF/GS/SUV	10/10/10/5	06.04.2016.
ŠBn/JSF/GS/SUV	5/10/10/5	11.05.2016.
ŠBn/JSF/GS/SUV	10/5/10/5	01.06.2016..
SzS/SUV	50/5	27.07.2016.
SzS/SUV	50/5	07.09.2016.
NAA	120	12.09.2016.
SzS	55	16.11.2016.
SzS	55	21.12.2016.

Plānojot kandidēt uz kādu no iesaukumiem, rēķinies, ka mums būs nepieciešamas vismaz 2 nedēļas, lai pārliecinātos par Tāvu atbilstību PD prasībām

Neatliec pieteikšanos līdz pēdējam brīdim!!!

Nacionālie bruņotie spēki Tev NODROŠINĀS:

- Karavīra atalgojumu, sākot **ar pirmo dienu** — apmēram **€ 780** pēc nodokļu nomaksas;
- Bezmaksas **medicīnisko aprūpi**;
- **Formastērpu** un ekipējumu;
- **Bez maksas** — visu nepieciešamo **izglītību** karjeras uzsākšanai un turpināšanai;
- Pilnu militāro **sociālo garantiju** komplektu (**pabalsti, izdienas pensija, kompensācijas u.c.**);
- **Ārvalstu komandējumus**;
- Pašattīstības un izaugsmes iespējas;
- **Karjeru** visa darba mūža garumā;
- **Sociāli respektablu profesiju.**

Pretendentiem jābūt krimināli nesodītiem, ar atbilstošu veselības stāvokli, fizisko sagatavotību un psiholoģisko noturību.

INFORMĀCIJA

www.mil.lv

Rekrutēšanas un atlases centrā (adrese: Rīga, **Krustabaznīcas iela 9**)

Apmeklētāju pieņemšanas laiks — darba dienās no plkst. 9.00 līdz 16.00. Tālrunis: **67137137**

LATVIJAS ZIŅAS 2
KOPĪGAS ATBILDES 4
MEKLĒJUMOS PĒC
UKRAINAS KRĪZES

«DRAGOON RIDE II» 6
DEMONSTRĒ SPĒJAS ĀTRI
PĀRVIETOT ALIANSES SPĒKUS

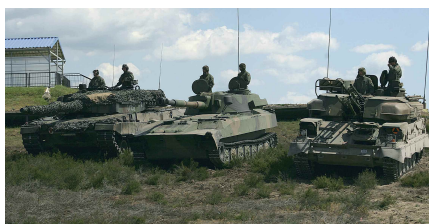

PARTNERVALSTIS 8
PILNVEIDO SADARBĪBU
«**SABER STRIKE 2016**»

MILITĀRIE KAPELĀNI 12
DISKUTĒ PAR BŪTISKĀM
TĒMĀM KARAVĪRU DZĪVĒ
NELABVĒLĪGĀM ĢIMENĒM

ZEMESSARGI IEPAZĪST 14
EIROPAS INSTITŪCIJAS

LATVIJAS KARAVĪRI 16
POLIJĀ PIEDALĀS
STARPTAUTISKAJĀS MĀCĪBĀS
«**ANAKONDA 2016**»

1941. GADA 18
14. JŪNIJS— LATVIEŠU
VIRSNIEKU REPRESIJAS
LITENĒ

A-10 BĀZĒJAS 21
LIELVĀRDĒ UN SNIEDZ
TUVĀ GAISA ATBALSTU
MĀCĪBĀS «**SABER STRIKE**»

LATVIEŠU KARAVĪRI 22
BOSNIJĀ UN HERCEGOVINĀ

DROŠĪBA UZ ŪDENS 25
SPORTS 26

IZRAIDĪTO CEĻŠ — 28
SIBĪRIJA

VIZĪTKARTE — 31
KO PAR TO ZINĀM

AMERIKĀŅU YMCA 32
DARBĪBA LATVIJAS ARMIJĀ
1920.—1922. GADĀ

ĀRZEMJU ZIŅAS 34

PASAULEI AIZVIEN 36
MAZĀK RŪP MIERS

Reģistrācijas apliecība nr. 90009222536
Izdevējs — Jaunsardzes un informācijas centrs
Dibinātājs — LR Aizsardzības ministrija

Redakcijas adrese: K. Valdemāra ielā
10/12, Rīgā, LV-1473
Tālr. 67335383, fakss 67335384, e-mail:
redakcija@sargs.lv

**Eiropas Militārās
preses asociācijas biedrs**
www.empamil.eu

Iespiests Latvijas Ģeotelpiskās
informācijas aģentūrā
O. Vācieša ielā 43, Rīgā
Iespieduma veids — ofsets
Metiens — 5000 eks.

Galvenā redaktore **Līga Lakuča** —
67335383
Literārā redaktore
Rasma Priekule — 67335391
Žurnālists **Taivo Trams** — 67335391
Žurnāliste **Džozanna Eglite** — 67335391

Fotoredaktors **Gatis Dieziņš** —
67335399
Fotogrāfs **Normunds Mežiņš** —
67335399
Fotogrāfs **Gatis Indrēvics** — 67335391
Fotogrāfs **Ēriks Kukutis** — 67335391
Makets **Aigars Nesters** — 67335391

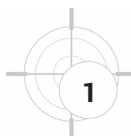
Red. pārstāvis **ASV I. Zuševics**.
7214 Elberton Avenue, Greendale,
WI 53129 USA.
Tālrunis: 4144213934
e-pasts: ivarsvz@yahoo.com

Red. pārstāve Austrālijā **I. Abele**.
Tālrunis 03 9432 3603,
e-pasts: ilzel.abele@gmail.com

Red. pārstāvis Kanādā **J. Bilinskis**.
210-570 Proudfoot Lane,
London, ON N6H 4Z1, Canada.
Tālrunis 519 474 1080
e-pasts: jbilinskis@rogers.com

Uz pirmā vāka SzS KBde 2. kājnieku
bataljona 2. rotas komandieris
kapteinis **Arnis Mežals**.

Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt ar
autoru viedokli.
Autoru manuskriptus atpakaļ neizsūdz.

No 24. līdz 26. maijam NBS komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube darba vizītē apmeklēja Ungāriju, lai ar Ungārijas aizsardzības ministru Ištvanu Šimičko un Ungārijas bruņoto spēku komandieri ģenerāli Tiboru Benko pārrunātu aktualitātes, kas saistītas ar gatavošanos NATO samitam Varšavā, abu valstu līdzšinējo un turpmāko militāro sadarbību, kā arī Ungārijas pieredzi bruņoto spēku iesaistīšanā nelegālās migrācijas jautājumu risināšanā.

Ģenerālleitnants R. Graube uzsver, ka Ungārijas aizsardzības nozares vadībai ir ļoti liela interese par Zemessardzi, un pauž gandarījumu par iespēju sniegt atbalstu Ungārijai, daloties Latvijas pieredzē. «Arī pie mums ir ko mācīties. Ungārija obligāto dienestu pārtrauca 2004. gadā, un šobrīd pilsoņu iesaiste valsts aizsardzībā notiek tikai caur profesionālo dienestu. Tāpēc plānots, ka abu valstu divpusējās sadarbības ietvaros Latviju apmeklēs speciālisti, kuri jau tuvāk iepazīsies ar pilsoņu iesaisti valsts drošības jautājumos, Zemessardzi, tās struktūru un uzdevumiem.»

«Spēju reaģēt uz mūsdienu drošības draudu izaicinājumiem Latvijas karavīri un zemessargi sadarībā ar iekšlietu un citām valsts struktūrām regulāri pārbauda dažādās

mācībās. Ungārijā šo moderno draudu novēršanā jau ir iesaistīti ap 2000 karavīru, līdz ar to nepieciešamas papildu apmācības iespējas, jauns ekipējums, nepārtraukta koordinācija ar policiju un citām struktūrām,» norāda ģenerālleitnants R. Graube.

Ungārijas aizsardzības nozares vadība Latvijas bruņoto spēku komandierim apstiprināja, ka nākamā gada otrajā pusē Baltijas valstīs trīs mēnešus atradīsies Ungārijas bruņoto spēku rotas līmeņa vienība 120 — 150 karavīru sastāvā. Vienība katru mēnesi rotēs uz citu Baltijas valsti, un tās karavīri gūs pieredzi dažādās militārajās mācībās un poligonos.

Ģenerālleitnants R. Graube vizītes laikā iepazīsies ar Ungārijas pieredzi, iesaistot bruņoto spēku vienības bēgļu krīzes risināšanā, kā arī veiktajām izmaiņām Ungārijas likumdošanā, kas ļauj bruņotos spēkus iesaistīt uzdevumu izpildē valsts teritorijā miera laikā, lai stiprinātu valsts robežas un iekšējo drošību. «Vizītes laikā guvu apstiprinājumu tam, kas mēs esam pareizi rīkojušies, veicot izmaiņas Latvijas likumdošanā, kas jau šobrīd ļauj karavīrus un zemessargus iesaistīt līdzīgu uzdevumu veikšanā. Ungārijai tas viss bija jāmaina, un viņi gāja to ceļu, ko mēs jau esam nogājuši,» ar gandarījumu uzsver bruņoto spēku komandieris.

Vizītes laikā bruņoto spēku komandieris iepazīsies ar Ungārijas bruņoto spēku struktūru un uzdevumiem, apmeklēja vairākas bruņoto spēku vienības, tajā skaitā arī mācību centru, kurā notiek karavīru apmācība valsts robežu un iekšējās drošības nostiprināšanai.

Ģenerālleitnants R. Graube piedalījās arī svinīgajā vainagu nolikšanas ceremonijā Varoņu laukumā Budapeštā, kur par godu Latvijas bruņoto spēku komandiera vizītei notika militārā parāde.

Latvijas bruņoto spēku komandieris divpusējās sadarbības ietvaros Ungāriju apmeklēja pirmo reizi. Latvijas Aizsardzības ministrijas un Ungārijas Aizsardzības ministrijas līgums par divpusējiem kontaktiem un sadarbību militārajā jomā tika parakstīts 1999. gada 8. jūnijā. Savukārt saprašanās memorands aizsardzības jomā — 2014. gada 28. augustā.

2. jūnijā 2. Zemessardzes novada komandieris pulkvežleitnants Ervīns Kopeika saņēma Valsts kontroles atzinības rakstu, kas piešķirts Latvijas Republikas Zemessardzei par veiksmīgu sadarbību pēr.

Atzinības rakstā Valsts kontrole izsaka pateicību Zemessardzei par centieniem revīzijas «Valsts budžeta līdzekļu izlietošanas likumība un efektivitāte, nodrošinot Latvijas Republikas Zemessardzes darbību» ieteikumu ieviešanā, uzsākot zemessargu uzskaites un apmācības sistēmas sakārtošanu, kas ir būtisks priekšnosacījums Zemessardzes spēju attīstībai piešķirto valsts budžeta līdzekļu efektīvam izlietojumam nākotnē.

«Esmu gandarīts, ka Valsts kontrole ar savu profesionalitāti un skatījumu no malas ir palīdzējusi mūsu darbā, pievēršot uzmanību jomām, kurās veikami uzlabojumi. Tikai strādājot kopā, ejot vienā virzienā, ir sasniežami labi rezultāti. Augsti vērtēju veiksmīgo sadarbību starp Valsts kontroli un aizsardzības nozari,» atzīst Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube.

Atzinības rakstu kā apbalvojumu Valsts kontroles padome iedibināja šā gada maijā. Tā piešķiršanu nosaka īpaša kārtība, ar kuru tiek izvērtēts Valsts kontroles revidējamo vienību un sadarbības partneru ieguldījums Valsts kontroles izvirzīto mērķu sasniegšanā, tajā skaitā novērtēta sadarbība ar Valsts kontroli revīziju laikā. Šādus atzinības rakstus par veiksmīgu sadarbību Valsts kontrole pasniegs arī turpmāk.

Zemessardze ir Nacionālo bruņoto spēku sastāvdaļa, kuras mērķis ir iesaistīt Latvijas pilsoņus valsts teritorijas un sabiedrības aizsardzībā un kura piedalās valsts aizsardzības uzdevumu plānošanā un izpildē atbilstoši likumā noteiktajiem uzdevumiem.

Lai celtu Zemessardzes kaujas gatavību, tuvākajos gados paredzēts ieguldīt līdz 70 miljoniem eiro ekipējuma, personāla un infrastruktūras vajadzībām. Tiks attīstītas arī specializēto vienību — pretgaisa aizsardzības, prettanku, inženieru, aizsardzības pret masu iznīcināšanas ierociem un netiešā uguns atbalsta vienības — spējas. Zemessardzei plānota arī individuālā ekipējuma iegāde un paredzēts turpināt rīkot apmācību nometnes un intensīvu apmācību ciklu.

3. jūnijā Aizsardzības ministrijā aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis un Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube tikās ar karavīriem, kuri jau tuvākajā laikā dosies pildīt dienesta pienākumus NATO apmācības operācijā «Resolute Support» un Eiropas Savienības (ES) Jūras spēku Vidusjūrā («EUNAVFOR Med») militārajā operācijā «Sophia».

Jau tradicionāli svinīgajā pavadošanas ceremonijā karavīri no aizsardzības nozares vadības saņēma ceļamaizi — Latvijas karogu un rudzu maizes klaipus.

Aizsardzības ministrs uzsvēra, ka Latvijas dalība starptautiskajās operācijās ir cieši saistīta ar mūsu valsts un reģiona drošību, un atzinīgi novērtēja karavīru līdzšinējo sniegumu: «Apmeklējot Latvijas karavīrus starptautisko operāciju rajonā, esmu dzirdējis daudz atzinīgu vārdu no sabiedrotajiem par mūsu karavīru profesionalitāti. Tas ir apliecinājums, ka dienesta uzdevumi tiek veikti pašizliedzīgi un profesionāli. Tāpēc esmu pārliecināts, ka brīdī, kad saskaramies ar vēl lielākiem drošības izaicinājumiem, jūs ar savu dienesta pieredzi šo latīņu noturēsiet tikpat augstā kvalitātē. Novēlu jums gara stiprumu un izturību. Paldies jūsu ģimenēm, kuras atbalsta un saprot jūsu izvēli.»

4. jūnijā Baltijas valstu speciālo operāciju spēku komandieri tikās Viļņā Lietuvā, lai pārrunātu trīspusējo sadarbību un parakstītu nodomu protokolu par sadarbību.

Tikšanās laikā Igaunijas Speciālo operāciju spēku komandieris Riho Ihtegi, Latvijas Speciālo uzdevumu vienības komandieris pulkvežleitnants Jūris Ušackis un Lietuvas Speciālo operāciju spēku komandieris pulkvedis Modests Petrauskis pārrunāja speciālo operāciju spēku aktualitātes, daudzpusējos Baltijas valstu un starptautiskos projektus, kā arī turpmāko sadarbību. Pēc nodomu protokola parakstīšanas komandieri iestādīja ozolu, tādējādi simbolizējot Baltijas valstu speciālo operāciju spēku vienotību, spēku un ilggadēju sadarbību.

«Trīs Baltijas valstu speciālo operāciju spēku sadarbība jau ir ļoti dinamiska un daudzgādēja. Parakstītais dokuments apliecina mūsu stiprās draudzības saites un kopējo Baltijas valstu gatavību reaģēt uz jebkura rakstura draudiem,» uzsvēra pulkvedis M. Petrauskis.

«Kopīga vēsture, savstarpēja cieņa un uzticība ir vērtības, kas vieno Baltijas valstu speciālo operāciju spēkus. Lietuvas un Igaunijas speciālo operāciju spēki ir nozīmīgi Latvijas Speciālo uzdevumu vienības sadarbības partneri, un līdzšinējā sadarbība mums ir bijusi ļoti efektīva un konstruktīva. Apzinoties reģionālās sadarbības nozīmīgumu un mūsdienu iespējamā apdraudējuma raksturu, bija svarīgi šīs attiecības nostiprināt vēl augstākā līmenī,» teica pulkvežleitnants J. Ušackis, norādot, ka noslēgtā vienošanās ir ceļš uz jaunām reģionālās sadarbības iespējām, kā arī dod plašākas juridiskās tiesības un pilnvaras darboties kopīgi nosprausto mērķu sasniegšanai vēl efektīvāk.

Nodomu protokolā atrunāta turpmākā Baltijas valstu speciālo operāciju spēku sadarbība un spēju attīstība; efektīva kaujas spēju pilnveidošana, tādējādi stiprinot reģionālo drošību; sabiedroto klātbūtnes nostiprināšana alianses Eiropas austrumu robežvalstīs un reaģēšana uz reģionālās drošības situācijas izmaiņumiem, kā arī speciālo operāciju spēku pienesums NATO vadītajās operācijās.

Baltijas valstu speciālo operāciju spēki cieši sadarbojas jau vairāk nekā 10 gadus, arī regulāri piedaloties kopīgās mācībās un vingrinājumos. Viens no spilgtākajiem Latvijas un Lietuvas līdzšinējās sadarbības piemēriem ir Latvijas karavīru dienests Lietuvas Speciālo operāciju spēku kaujas grupas «Aitvaras» sastāvā starptautiskajā operācijā Afganistānā. 2011. gada rudenī Lietuvas Speciālo operāciju spēku kaujas grupā pirmo reizi tika iekļauti citas valsts karavīri.

Ģenerālleitnants R. Graube pauž pārliecību un gandarījumu par Latvijas karavīru augsto profesionalitāti: «Dalība starptautiskajās operācijās ir sabiedrības dots uzdevums mums — karavīra pienākums pret valsti. Sabiedrība lepojas ar jūsu profesionalitāti. Man ir pārliecība, ka jūs uzdevumu veiksiet izcili, un jūsu iepriekšējā operāciju pieredze to apliecina. Tā ir liela atbildība, — godam nest Latvijas karogu!»

Rotācijas kārtā dalībai apmācības operācijā «Resolute Support» Afganistānā nosūtīti 24 Latvijas karavīri, savukārt militārās operācijas «Sophia» štābam Itālijā — piekomandēts viens Latvijas karavīrs.

NATO apmācības operācija «Resolute Support», kurā piedalās arī Latvija, darbību sāka 2015. gada 1. janvārī. Jau 2013. gada vidū NATO vadītie Starptautiskie drošības atbalsta spēki (ISAF) atbildību par drošību visā valstī nodeva Afganistānas nacionālajiem drošības spēkiem. Latvijas karavīri «Resolute Support» operācijas ietvaros izvietoti Marmalas bāzē Mazāri Šarifā, Kabulā un Bagramā, kur ieņem padomdevēju un dažāda līmeņa štābu virsnieku un instruktoru amatus, apmācot un sniedzot atbalstu Afganistānas armijai.

Apmācību jomā Latvijas karavīri atbalsta Afganistānas Nacionālās armijas 209. korpusa štābu un Inženieru skolu un kā padomdevēji darbojas arī alianses apmācības spēku izveidotajā Reģionālajā apvienotajā vadības un koordinācijas centrā, kas nodarbojas ar Afganistānas drošības spēku apmācības koordināciju un informācijas apmaiņu Ziemeļu reģionā, kurā vadošā valsts ir Vācija. Latvija nodrošina arī militāro policistu dalību daudz nacionālajā Militārās policijas rotā, kā arī gaisa atbalsta kontrolieru grupu Ātrās reaģēšanas rotā.

Militārās operācijas «Sophia» plānošana tika uzsākta ar Eiropas Savienības Padomes 2015. gada 18. maija lēmumu, lai sagrautu cilvēku kontrabandas un tirdzniecības tiklu peļņas gūšanas modeli Vidusjūras reģionā. Operācijas darbība tika sākta 2015. gada 22. jūnijā. Latvija, nosūtot bruņoto spēku virsnieku dienestam operācijas štābā, viena no pirmajām ES dalībvalstīm iesaistījās šajā ES operācijā. Militārās operācijas «Sophia» štābs atrodas Romā Itālijā.

14. jūnijā, pieminot 1941. gada 14. jūnija notikumus, kad vienlaikus ar civiliedzīvotāju masveida izsūtīšanu notika represijas arī pret Latvijas armijas karavīriem, Gulbenē un Litenē norisinājās komunistiskā genocīda upuru piemiņas pasākumi. Tajos piedalījās Aizsardzības ministrijas parlamentārais sekretārs Andrejs Panteļejevs, Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube, kā arī regulāro spēku un Zemessardzes vienību komandieri, karavīri, zemessargi, jaunsargi un Latvijā akreditētie ārvalstu aizsardzības atašēji.

«Ko agresors, mūsu okupants, gribēja panākt, iznīcinot gan inteliģenci, gan virsniecību, gan arī zemniecību? Salauzt mūsu garu, Latvijas tautas garu. Šodien, 75 gadus vēlāk, mēs varam sev jautāt: «Vai viņam tas izdevās?» Es domāju, ka noteikti neizdevās. Pirmkārt, jau tāpēc, ka 50 gadus vēlāk mēs spējam atjaunot savas valsts neatkarību,» pieminās pasākumā Gulbenes dzelzceļa stacijā atzina Aizsardzības ministrijas parlamentārais sekretārs.

A. Panteļejevs skaidroja, ka pēc 1941. gada jūnija notikumiem esam guvuši mācību, ka agresijai ir jāpretojas. «Mēs nevaram atļauties nepretoties. Mēs nevarējām īstenībā atļauties nepretoties toreiz, bet vēl vairāk nevaram to atļauties šodien. Un tieši tāpēc mūsu vidū ir daudz bruņoto spēku pārstāvju.»

Līdzīgi kā pirms 75 gadiem, arī tagad pastāv drošības izaicinājumi un atbilde uz tiem ir gatavība pretoties un aizstāvēt savu dzimteni ar ieročiem rokās, kā arī sadarbība ar sabiedrotajiem. «Daudzi no Latvijas pilsoņiem varēja vērot mācības «Saber Strike» Ādažos, redzēt, kā mūsu sabiedroto bruņutehnika pārvietojas pa Latvijas ceļiem, kas parādīja, ka mums ir sabiedrotie un ka arī mēs paši par sevi esam stipri,» atzina A. Panteļejevs. «Latvija ir stipra, Latvija ir gatava sevi aizstāvēt, Latvija vienmēr pastāvēs par sevi. Nekad vairs nebūs pavēles nepretoties,» viņš uzsvēra.

Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants R. Graube pieminās pasākumā Litenes kapos aicināja pieminēt 1941. gada 14. jūnijā cietušos karavīrus ar pateicību, jo viņi ar savu upuri mums māca būt vienotiem. Tolaik pretinieks ļoti apzināti grāva visas trīs Baltijas valstis vienlaikus, un tas bija iespējams, jo trūka vienotības Latvijā, Baltijā un Eiropā.

«Nekad ar mūsu iespējām, ar mūsu varu nedrīkstam pieļaut tādas situācijas atkārtošanos, ka mēs esam vieni,» uzsvēra ģenerālleitnants R. Graube. «Mēs esam tik droši, cik esam vienoti ar mūsu draugiem — Baltijas valstīs, NATO, Eiropas Savienībā.»

Šogad aprit 75 gadi, kopš 1941. gada 14. jūnijā Latvijas armijas Litenes un Ostraviešu noietnē, kas atradās aptuveni 10 kilometru attālumā no Litenes, apcietināja un uz Sibīriju deportēja vismaz 430 virsnieku. Vairāki no viņiem tika nošauti uz vietās.

Pēc AM Preses nodaļas relizēm apkopojusi **Ieva Ozoliņa**.
Foto — Gatis Dieziņš, Normunds Mežiņš un no Ungārijas Bruņoto spēku arhīva.

Baltijas valstu militārā sadarbība: kopīgas atbildes meklējumos pēc Ukrainas krīzes

Dr. Nora Vanaga,

Latvijas Nacionālās aizsardzības
akadēmijas Drošības un stratēģiskās
pētniecības centra vadošā pētniece.

Rakstā tiek analizēti trīs galvenie jautājumi. Pirmkārt, kādi ir bijuši Baltijas valstu militārās sadarbības projekti, jo tie ir praktiskie sadarbības rezultāti. Otrkārt, kas ir noteicis sadarbības attīstību un kas to ir kavējis? Visbeidzot, vai pastāv kopīga militārā atbilde attiecībā uz to, kā aizstāvēt Baltijas valstis no Krievijas iespējamās militārās agresijas? Rakstā izmantota zinātniskā literatūra un intervijas ar pētniekiem, kā arī anonīmas intervijas ar politikas veidotājiem un militārajiem ekspertiem. Tā mērķis ir analizēt, vai pretrunīgi vērtētā Baltijas valstu militārā sadarbība nodrošina kādu taustāmu kopīgu militāro atbildi uz pieaugošajiem draudiem no Krievijas.

Baltijas valstu militārās sadarbības projekti

Militārā sadarbība Baltijas valstu starpā aizsākās pagājušā gadsimta 90. gadu sākumā, kad visas trīs valstis sāka reformēt savus bruņotos spēkus. Ļoti liela nozīme bija ārvalstu, galvenokārt Ziemeļeiropas valstu palīdzībai, jo tās pret visām trim Baltijas valstīm attiecās kā pret vienu vienību, dāloties zināšanās par konkrētu spēju izveidi. Pirmais kopīgais lielais projekts bija Baltijas Miera bataljona (*BALTBAT*) izveide, kas sāka darboties 1994. gadā, lai reformētu un attīstītu Baltijas valstu bruņotos spēkus saskaņā ar Rietumu standartiem (Ito, 2013, 246). Tam sekoja Baltijas valstu mīnu kuģu eskadras (*BALTRON*) izveide, kuras mērķis bija attīstīt pretmīnu spējas visās trīs valstīs. Baltijas Gaisa telpas novērošanas tīkla militārais projekts nodrošināja vienota radaru tīkla izveidi. Pēc pievienošanās *NATO* tika nodibināta Baltijas aizsardzības koledža (*BALTDEFCOL*), nodrošinot kopīgu militāro izglītību Baltijas valstu bruņoto spēku virsniekiem un tādējādi veidojot kopīgu izpratni par draudiem un to risināšanas veidiem. Kopumā Baltijas valstu sadarbība 90. gados un pirmajos gados pēc iestāšanās *NATO* tika uzskatīta par vienu no militārās integrācijas paraugiem Baltijas jūras reģionā.

Tomēr, vērtējot kopīgu projektu attīstību, ir jāpiebilst, ka līdz šim ir bijušas grūtības

realizēt tos praksē un ka tie nenodrošina kopīgas Baltijas valstu militārās spējas tikai aizsardzības jautājumos. *BALTBAT*, kas tika novērtēts kā veiksmīgs projekts (Ito, 2013, 279), beidza pastāvēt pēc pievienošanās aliansei. Ir bijuši mēģinājumi atjaunot šāda veida militāro formātu, taču bez reāliem rezultātiem. Nesēnākais solis šajā sakarā ir bijis *NATO* Reaģēšanas spēku Baltijas bataljona veidošana igauņu vadībā. *BALTRON* pašlaik saskaras ar grūtībām saglabāt Baltijas solidaritāti, jo igauņi ir atsaukuši savu kuģi no dalības projektā, tā vietā izvēloties piedalīties *NATO* Pastāvīgajā jūras pretmīnu grupā. Vienīgais kopīgais projekts, kas, pēc amatpersonu un pētnieku domām, darbojas veiksmīgi, ir *BALTDEFCOL*, kas nodrošina augsta līmeņa militāro izglītību Baltijas valstu militārajiem virsniekiem un ļauj veidot draudzīgus kontaktu tīklus, kuriem ir nozīme visā to militārajā karjerā. Izvērtējot Baltijas valstu militārās sadarbības projektu attīstības izaicinājumus, rodas jautājumi par galvenajiem faktoriem, kas ir noteikuši šo sadarbību, kā arī par galvenajiem iemesliem, kas to ir pasliktinājuši.

Baltijas valstu militārās sadarbības noteicošie faktori

Baltijas valstu militārās sadarbības attīstību ietekmē dažādi faktori, piemēram, kopīgie draudi, ģeogrāfija un operacionālā realitāte, savstarpēji papildinoša bruņoto spēku attīstība, kā arī alternatīvu sadarbības platformu neesamība.

Kopīgie draudi. Baltijas valstīm kopīgi ir gan iekšējie, gan arī ārējie draudi, kas lielā mērā nosaka to savstarpējo atkarību, risinot šo draudu jautājumu. Kā ir teikusi kāda Latvijas amatpersona, «mēs esam kā alpīnisti uz kalna, kuri rāpjas, sasieta kopā vienā virvē» (amatpersona Nr. 3, 2014). Kopš neatkarības atgūšanas dominējošais ārējais drauds visām trim Baltijas valstīm ir bijis Krievija, kas lielā mērā ir veidojis Baltijas reģionālo identitāti kā tādu (Jurkynas, 2007). Pēdējos gados Baltijas valstu ārpolitikā var identificēt trīs galvenos jautājumus: enerģētiskā drošība, ES austrumu kaimiņattiecību politika un ES—ASV attiecības, kas visi ir tiešā veidā saistīti ar attiecībām ar Krieviju (Jurkynas, 2014). Pastāv arī līdzīgas iekšējās drošības bažas saistībā ar lielajām krievvalodīgo minoritātēm un sašķelto sabiedrību, informācijas drošību, prokrieviskajām politiskajām partijām, enerģētisko atkarību, kā arī redzamo Krievijas klātbūtni

Baltijas valstu ekonomikā (amatpersona Nr. 3, 2014).

Ģeogrāfija un operacionālā realitāte. Runājot par Baltijas valstu aizsardzību, visas trīs valstis no militārā viedokļa ģeogrāfiski atrodas vienā darbības reģionā. Tas ir būtisks Baltijas valstu militārās sadarbības dzinējspēks. Visas trīs valstis to nacionālajā aizsardzībā ir savstarpēji atkarīgas; vienas valsts krišana tiešā veidā ietekmētu pārējās (Jermalavičius, 2014). Apzinoties šo militāro realitāti, visas trīs valstis militārā līmenī vienmēr ir atbalstījušas militārās sadarbības padziļināšanu un stiprināšanu Baltijā. Kā paudusi kāda no Latvijas amatpersonām, «Baltijas aizsardzības dziļums ir tās vienotībā», jo militāri reģions ir sarežģīts un nedrošs, pateicoties tās šaurajai zemes joslai starp Krieviju un Baltijas jūru (amatpersona Nr. 4, 2014). Šāds skatījums netiek apšaubīts arī *NATO*, jo, «runājot par jautājuma būtību, *NATO* redz Baltiju kā vienotu operacionālo rajonu» (Jermalavičius, 2014). Tādēļ, ja ikdienas komunikācijā pret Baltijas valstīm attiecas kā pret individuālām valstīm, reālos aizsardzības un praktiskās rīcības jautājumos alianse nereti pauž bažas par Baltijas valstu iekšējām nesaskaņām (amatpersona Nr. 3, 2014).

Alternatīvu sadarbības platformu neesamība. Lai gan Igaunija sliecas meklēt alternatīvas sadarbības platformas ar Ziemeļeiropas valstu aizsardzības sadarbības (*Nordic Defence Cooperation — NORDEFCO*) valstīm, jo īpaši ar Somiju un Zviedriju, šī sadarbība notiek uz *ad hoc*, nevis stratēģiska pamata. Galvenie iemesli, kādēļ Somija nevēlas stratēģisku sadarbību, ir atšķirīgā attieksme un uzskati par Krieviju. Kopš 1945. gada Somija ir veidojusi konstruktīvas un draudzīgas attiecības ar Krieviju (amatpersona Nr. 1, 2014). Vēl viens būtisks faktors, kādēļ *NORDEFCO* valstis nevēlas atvērt durvis Igaunijai vai kādai citai no Baltijas valstīm, ir tas, ka tās atrodas sākotnējā militārās integrācijas fāzē (Jermalavičius, 2014) un arī šo valstu starpā pastāv diezgan daudz atšķirību — tām ir atšķirīga militārā kultūra un izpratne par Krieviju kā draudu. Poliju, savukārt, bieži min kā Lietuvas alternatīvas sadarbības virzienu. Arī šī platforma netiek uzskatīta par dzīvotspējīgu, jo tai nav stratēģiska rakstura un tai nereti traucē «lielā politika un uzskarsētas emocijas», kas negatīvi atsaucas uz aizsardzības politiku (amatpersona Nr. 1, 2014). Latvija, kas atrodas tam visam pa vidu, ir centusies darboties kā

starpnieks, bet pēdējos gados ir arī stiprinājusi tās stratēģisko partnerību ar Skandināvijas valstīm, jo īpaši ar Norvēģiju. Runājot par Baltijas valstu iespējām kā vienotam blokam veidot sadarbību ar NORDEFCO vai Poliju, jāsecina, ka tas būtu iespējams tikai tādā gadījumā, ja pašu Baltijas valstu starpā būtu iekšēja vienotība attiecībā uz kopīgu stratēģisko redzējumu (amatpersona Nr. 1, 2014). Tādējādi, neskatoties uz visiem centieniem veidot jaunas sadarbības platformas katrai no Baltijas valstīm, tas nav novedis pie citām dzīvotspējīgām alternatīvām esošajam Baltijas valstu sadarbības formātam.

Savstarpēji papildinoša bruņoto spēku attīstība. 90. gados lielākā daļa ārvalstu palīdzības nāca galvenokārt no Skandināvijas valstīm, kas pret Baltijas valstīm attiecās kā pret vienu vienību. Piemēram, pirmo kopīgo projektu vadīja dāņi sadarbībā ar citām Skandināvijas valstīm (Ito, 2013, 245). To pašu var teikt par BALTRON projektu, kurā lielu lomu spēlēja Vācija, piešķirot divus pretmīnu un vienu mīnu meklēšanas kuģi Latvijai un divus mīnu meklēšanas kuģus gan Lietuvai, gan Igaunijai (Jankovs, 2014).

Baltijas valstīm kopīgi ir gan iekšējie, gan arī ārējie draudi, kas lielā mērā nosaka to savstarpējo atkarību, risinot šo draudu jautājumu.

Tādā veidā ārvalstis, piedaloties kopīgos militāros projektos, centās veidot kopīgas Baltijas militārās spējas. Turklāt Baltijas valstu bruņotie spēki kopš pievienošanās NATO ir veidoti saskaņā ar alianses militāro spēju standartiem. Visbeidzot, Baltijas valstis ir ļoti aktīvi piedalījušās kopīgās NATO vai ES vadītajās starptautiskajās operācijās. Pēc Korumā teiktā, Baltijas valstu bruņoto spēku transformāciju un attīstību noteica aktīvā dalība starptautiskajās operācijās (Corum, 2013, 1—6). Lai gan Baltijas valstu dalība starptautiskajās operācijās bija atšķirīgos kontingentos, gūtā praktiskā pieredze ir bijusi līdzīga. Par pozitīvu izņēmumu var uzskatīt Latvijas Speciālo operāciju vienības dalību Lietuvas Speciālo operāciju spēku grupā Afganistānā no 2011. līdz 2013. gadam (MIL, 2014). Tādējādi, pateicoties ārvalstu mērķtiecīgai palīdzībai, dalībai NATO un tajās pašās starptautiskajās operācijās, Baltijas valstu bruņotie spēki ir attīstījušies savstarpēji papildinošā veidā.

Baltijas valstu militārās sadarbības šķēršļi

Neskatoties uz iepriekšējā nodaļā izklāstītajiem pārliecinošajiem argumentiem

par Baltijas valstu militārās sadarbības nepieciešamību, ir trīs faktori, kas to būtiski kavē: atšķirīgie aizsardzības budžeti, atšķirīgie stratēģiskie uzskati un amatpersonu domstarpības.

Atšķirīgie aizsardzības budžeti. Tas, ka Igauniju 2008. gada krīze smagi neskāra un tai izdevās piešķirt divus procentus no sava iekšzemes kopprodukta aizsardzības sektoram, ir padarījis igauņus iedomīgus, un savā politiskajā retorikā viņi ir sākuši uz latviešiem un lietuviešiem lūkoties no augšas, kritizējot kaimiņus, ka tie aizsardzībai nevelta pietiekami daudz līdzekļu (Jermalavičius, 2014). No vienas puses, tas ir būtiski ietekmējis saskaņotus militāros iepirkumus Baltijas valstīm. Piemēram, bruņutransportieru (APC) iepirkumā katra no Baltijas valstīm pērk ko citu; latvieši iepērk tikai lietotus bruņutransportierus, bet igauņi pērk pilnīgi jaunus un progresīvākus modeļus (amatpersona Nr. 4, 2014). Tādējādi finanšu jautājumam ir vistiešākā ietekme uz to, kādēļ visas trīs Baltijas valstis neiepērk vienādu militāro bruņojumu un aprīkojumu. Taču tas tikai daļēji izskaidro, kāpēc Baltijas valstīs

kuģu trūkuma dēļ. Lai gan viņi apgalvo, ka no stratēģiskā viedokļa dalība NATO Pastāvīgajā jūras pretmīnu grupā ir daudz svarīgāka par dalību BALTRON, ir skaidrs, ka šāda lēmuma iemesli bija jūras militārā personāla trūkums (Jermalavičius, 2014). Igaunijas dalības atsaukšanu Latvija un Lietuva neuztvertu tik kritiski, ja tas netiktu izdarīts, kritizējot abas Baltijas valstis par pietiekamu resursu neatvēlēšanu projektā (amatpersona Nr. 4, 2014). Šī retorika negatīvi ietekmēja Baltijas vienotību kā tādu. Savukārt latvieši un lietuvieši kritizē igauņus par neefektīvu naudas izlietojumu aizsardzībai. Vēl viens arguments ir tāds, ka absolūtos skaitļos Baltijas valstu aizsardzības budžeti nemaz tik ļoti neatšķiras (amatpersona Nr. 1, 2014). Pret šādu apgalvojumu gan būtu jāizturas kritiski, jo NATO sniegtie dati par 2015. gada dalībvalstu izdevumiem aizsardzībai skaidri parāda, ka visvairāk — 425 miljonus eiro — tērē lietuvieši, igauņi tērē 412 miljonus eiro, savukārt latvieši tērē tik tiešām vismazāk, proti, 253 miljonus eiro (NATO, 2015, 4). Tātad rezumējot, finansālajam aspektam ir bijusi daļēja ietekme uz kopīgu Baltijas valstu militāro projektu un iepirkumu attīstību, taču tas pilnīgi noteikti ir kavējis konstruktīvu sadarbību un labas attiecības personu starpā. Kā izteikusies kāda no Latvijas amatpersonām, finansālajam aspektam «materiālā ziņā nav būtiskas ietekmes uz Baltijas sadarbību, bet mentālā ziņā tam pilnīgi noteikti ir sava loma» (amatpersona Nr. 3, 2014).

Atšķirīgs stratēģiskais redzējums. Baltijas valstu starpā nav kopīga stratēģiska redzējuma (galvenokārt aizsardzības ministriju līmenī) par to, kādai ir jābūt savstarpējai sadarbībai un ar ko darboties. Igaunija cenšas sevi pozicionēt kā maza, bet ļoti veiksmīga valsts, kas aizsardzības jautājumiem piešķir cienīgu apjomu finanšu resursu. Tās ambīcijas ir pieaugušas arī Baltijas valstu sadarbības formātā — ne tikai ar atklātu, kritisku retoriku attiecībā uz abām pārējām Baltijas valstīm par nepietiekamu finansējumu Baltijas aizsardzībai, bet arī praktiskos projektos. Kā piemēru var minēt Amari gaisa spēku bāzes izveidi Igaunijā. Igauņi arī iestājās par to, lai NATO Baltijas gaisa patruļas misiju vadītu no Igaunijas gaisa spēku bāzes, ne tikai no Lietuvas gaisa spēku bāzes Šauļos. Igaunija sasniegda savu mērķi tikai 2014. gadā, pateicoties Ukrainas krīzei, kad NATO pastiprināja savu misiju. Pašlaik igauņiem ir pilnībā aprīkota gaisa spēku bāze. Gaisa spēku bāzu jautājums ir kļuvis par vienu no galvenajiem strīda objektiem igauņu un lietuviešu starpā, un tas ir negatīvi ietekmējis Baltijas vienotību (amatpersona Nr. 2, 2014).

Turpinājums nākamajā numurā.

Pirmās 200 tehnikas vienības šķērsoja Latviju no 6. līdz 9. jūnijam, braucot cauri Latgalei, viesojoties Daugavpilī, Rēzeknē, Maltā, Ludzā, Varakļānos un Gulbenē. Tālāk tās devās uz Vidzemi, pa ceļam pietāstojot Smiltēnē un Valkā. Iedzīvotāji varēja apskatīt ASV un Latvijas militāro tehniku, tai skaitā kājnieku kaujas mašīnas «Stryker», tikties ar karavīriem, uzzināt vairāk par dienestu un mācību maršu, fotografēties un pat spēlēt futbolu kopā ar mācību marša dalībniekiem.

6. jūnijā deviņas dažādu modifikāciju kājnieku kaujas mašīnas «Stryker» un divas haubices M777 tika demonstrētas Daugavpilī, Vienības laukumā, kur norisinājās mācību marša «Dragoon Ride II» viesu diena. Tajā piedalījās arī aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis, ASV vēstniece Latvijā Nensija Bikofo Petita, Daugavpils domes priekšsēdētājs Jānis Lāčplēsis un ASV 2. kavalērijas pulka komandieris pulkvedis Džons Meijers.

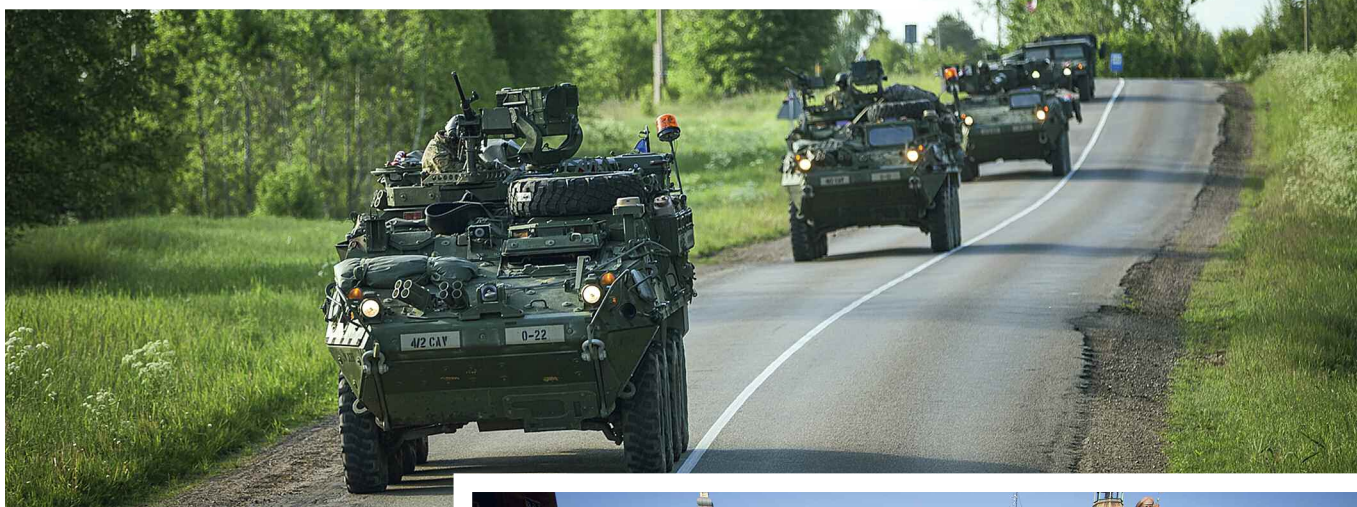
«Mācību maršs «Dragoon Ride II», kad mūsu valsti šķērso ASV 2. kavalērijas pulks, ir notikums, kas uzskatāmi un nepārprotami apliecina ASV iesaisti un ieinteresētību mūsu valstī un visa reģiona drošības

«Dragoon Ride II»

demonstrē spējas ātri pārvietot alianses spēkus

Jūnija sākumā Latviju divos maršrutos šķērsoja ASV 2. kavalērijas pulka mācību maršs «Dragoon Ride II», katrā no tiem pārvietojoties 200 tehnikas vienībām. Kājnieku kaujas mašīnas «Stryker» un atbalsta tehnika veica vairāk nekā 2400 kilometru no Vīlsekas Vācijā līdz Tapai Igaunijā, šķērsojot sešas valstis — Vāciju, Čehiju, Poliju, Lietuvu, Latviju un Igauniju, kur pulks piedalījās mācībās «Saber Strike». Mācību marša «Dragoon Ride II» mērķis bija pārbaudīt sabiedroto spējas ātri pārvietoties alianses teritorijā, pārvietojot lielu skaitu tehnikas — kopā 400 tehnikas vienību — un 1400 karavīru, kā arī uzlabot starptautisko sadarbību.

stiprināšanā,» sacīja Bergmanis. «Mēs dzīvojam sarežģītā laikā, kad starptautiskajai drošības situācijai ir virkne izaicinājumu. Latgale ir reģions, kur sākas Eiropas Savienība un sākas Latvija. Latgale ir mūsu valsts austrumu robeža, kas jāstiprina un kuras stiprināšanai mēs veltām un veltīsim vislielākās pūles, resursus un spēkus.»

«*Dragoon Ride II*» laikā no 6. līdz 8. jūnijam norisinājās arī Latvijā izvietotās NATO spēku integrācijas vienības darbības izvērtēšana. Vienības pamatuzdevums ir veicināt ātru un koordinētu alianses paaugstinātas gatavības spēku izvēršanu Latvijā.

Tālākais ceļš «*Dragoon Ride II*» veda cauri Zemgalei un Vidzemei. 13. jūnijā mācību maršs viesojās Bauskā un Rīgā, savukārt 14. jūnijā, pirms došanās tālāk uz Vidzemi, — Salacgrīvā.

Mācību marša norises nodrošināšanā bija cieši iesaistīts Nacionālo bruņoto spēku Pārvietošanas koordinācijas centrs, kas piedalījās mācību plānošanā jau trīs mēnešus pirms «*Dragoon Ride II*» ierašanās Latvijā.

«Veicām ceļu plānošanu un pavadīšanas koordināciju, un mācību laikā pavadījām visas kolonnas Latvijas teritorijā, strādājot

kopā ar Militāro policiju un Valsts policiju,» uzsver Pārvietošanas koordinācijas centra komandieris majors Didzis Veidenbaums, kas jau otro gadu ir viens no galvenajiem mācību marša «*Dragoon Ride*» plānotajiem Latvijā. «Lielākais izaicinājums bija atrast īsto balansu, lai būtu labvēlīgs iznākums gan sabiedrotajiem, gan Latvijas armijai, gan iedzīvotājiem, kas ikdienā pārvietojas pa ceļiem, jo tehnikas daudzums šajās

mācībās bija iespaidīgs. Tas bija lielākais tehnikas daudzums, kas pārvietojies cauri Latvijai vienlaikus dažu dienu laikā, tātad tas bija izaicinājums gan plānošanas, gan īstenošanas fāzē.»

Mācību laikā ļoti cieši sadarbojās arī Militārā policija un Valsts policija, kas pavadīja militārā transporta kolonnas un rūpējās par drošību un kārtību uz ceļa.

«Mācību marša «*Dragoon Ride II*» laikā Militārās policijas uzdevums bija nodrošināt drošu un netraucētu kustību militārās kolonnas dalībniekiem un sniegt atbalstu Valsts policijai sabiedriskās kārtības nodrošināšanā tehnikas izstāžu laikā,» uzsver Specializētās militāro policistu rotas komandieris majors Māris Mazapšs.

Pirmais mācību maršs «*Dragoon Ride*» norisinājās 2015. gada martā, kad ASV 2. kavalērijas pulks pēc operācijas «*Atlantic Resolve*» rotācijas Baltijas valstīs devās atpakaļ uz Vāciju.

Sagatavoja **Daina Ozoliņa,**
AM Preses nodaļa.

Foto — Gatis Indrēvics, Ēriks Kukutis un
Raimonds Lauskis.

Taivo Trams

Foto — Gatis Indrēvics un Ēriks Kukutis.

Plašākā dažādu spēku veidu iesaiste un vērienīgākā karavīru un tehnikas klātbūtne daudz nacionālā vingrinājuma «Saber Strike 2016» norisē no Latvijas speciālistiem prasa augstu profesionalitāti un spēju ātri apgūt jaunās iemaņas. Jau mācību norises pirmās dienas pierādīja, ka mūsu karavīri un virsnieki ar šo uzdevumu lieliski tiek galā.

Latvijā «karo» sešas valstis

No 11. līdz 21. jūnijam Latvijā, Ādažu poligonā, norisinājās ikgadējo starptautisko mācību «Saber Strike» lauka taktiskais vingrinājums. Latvijā šajās mācībās piedalījās vairāk nekā 2100 karavīru, tostarp vairāk nekā 1700 partnervalstu karavīru, bet visās trīs Baltijas valstīs šo mācību dalībnieku skaits pārsniedza 10 000. Uz mācību vingrinājumu Latvijā bija ieradušies pārstāvji no ASV, Lietuvas, Lielbritānijas, Polijas un Norvēģijas bruņotajiem spēkiem, līdzī ņemot daudzveidīgus ieročus un tehniku.

13. jūnijā Ādažos norisinājās viesu un mediju diena, kuras laikā poligona apmeklētājiem bija iespēja klātienē vērot gan taktiskos vingrinājumus, gan bruņutehnikas, lidmašīnu un helikopteru iesaisti uzdevumu izpildē.

Kā norvēģi pauguru aizstāvēja

Vingrinājumu pirmajā daļā karavīri izpildīja uzbrukuma un pozīciju aizstāvēšanas uzdevumu, ko vadīja Lielbritānijas pārstāvji. Uzbrucēju lomā darbojās Polijas karavīru rota, izmantojot ar zariem labi maskētas kājnieku atbalsta kaujas mašīnas

Partnervalstis pilnveido sadarbību «Saber Strike 2016»

«Rosomak». Savukārt nelielā paugurā bija nostiprinājusies vieglo kājnieku rota no Norvēģijas. Lai gan norvēģu kaujas spars bija liels, poļu pusē bija nospiedošs smagās tehnikas pārsvars, tādēļ pēc ne pārāk ilgas pretošanās Norvēģijas karavīri pameta pozīcijas, izmantojot kvadrociklus ar piekabēm.

Norvēģu karavīri un virsnieki pēc mācību kaujas atzina, ka «Saber Strike 2016» ir perfekta iespēja Norvēģijas armijai parādīt, ka tā ir gatava cīnīties kopā ar saviem sabiedrotajiem. Viņi arī atzinīgi novērtēja vingrinājumā izmantoto MILES sistēmu, kas ļauj ar lāzera palīdzību imitēt šāvienus un trāpījumus. Norvēģi stāstīja, ka viņu bataljona rīcībā nav tanku un bruņumašīnu, taču ar strēlnieku ieročiem un savu prasmi viņi arī spēj gūt labus rezultātus.

Demonstrējumu otrajā daļā, ko vadīja ASV pārstāvji, bija iespēja vērot kājnieku rotas uzbrukumu, kam atbalstu sniedza tanki «Abrams», divi kaujas helikopteri «Apache» un lidmašīnas A-10, kas īpaši aprīkotas cīņai ar pretinieka bruņutehniku, kā arī stratēģiskais bumbvedējs B-52.

Sarežģītāk no gada gadā

Vērtējot «Saber Strike 2016» norisi, Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģene-

rālleitnants Raimonds Graube akcentēja šī vingrinājuma nozīmi — tas ļauj koordinēt un trenēt dažādu spēku sadarbību, norisē iesaistot arī tādus spēku veidus, kādu pagaidām nav Latvijas rīcībā. «Katru gadu šie vingrinājumi kļūst arvien sarežģītāki gan no iesaistīto ieroču veidu, gan uzdevumu sarežģītības un drošības prasību viedokļa,» teica R. Graube. Mācību norise ir skaidrs drošības signāls, turklāt tas ievērojami nostiprina arī Latvijas pašaizsardzības spējas. Piedaloties «Saber Strike» organizēšanā un norisē, Latvija iegūst gan papildu drošības garantijas, gan jaunas prasmes mūsu karavīriem, kuri papildina savas zināšanas, strādājot starptautiskā vidē, atzina NBS komandieris.

«Katru gadu mācībās tiek ieviesti arvien jauni, atšķirīgi vai precizēti uzdevumi, un katru gadu mēs mēģinām celt savu ambīciju līmeni nedaudz augstāk. Šogad mācības ir

Turpinājums 10. un 11. lpp.

Sākums 8. un 9. lpp.

sarežģītākas, jo iesaistīti ļoti dažādi spēku veidi,» saka mācību «Saber Strike 2016» direktora vietnieks pulkvedis Gunārs Kauliņš.

Mācību pamatuzdevums ir uguns atbalsta sniegšana kājnieku vienībām, savukārt tajās iesaistīto Latvijas vienību galvenais uzdevums ir sniegt atbalstu gan mācību nodrošinājumā, gan pašā uzdevumu izpildē, stāsta G. Kauliņš. Šogad pirmo reizi mācības organizē NBS Apvienotais štābs, tādēļ tas ir īpašs izaicinājums. «Līdz šim tāda līmeņa mācības parasti organizēja Kājnieku brigādes speciālisti, kuri šogad ir mācībās Igaunijā, līdz ar to mums pašiem vajadzēja ar daudz ko tikt skaidrībā. Ir sarežģīti salikt kopā daudzus spēku veidus bez brigādes atbalsta, taču jau mācību otrā un trešā dienā

pierādīja, ka mēs ar to lieliski tiekam galā.» Arī liela daļa kolēģu no ASV, kas cieši iesaistīti mācību organizēšanā un norisē, Latvijā ir pirmo reizi. «Sākotnēji viņi nepazīna mūs, mēs nepazinām viņus, bet mūsu mijiedarbība kļuva ciešāka un labāka pakāpeniski, no dienas dienā,» teica G. Kauliņš.

Latvija pārsteidz ar profesionalitāti

Vērtējot Latvijas pārstāvju sniegumu mācībās, pulkvedis G. Kauliņš pieļauj, ka vingrinājuma pirmajās dienās ASV pārstāvji, visticamāk, bija gaidījuši krietni zemāku līmeni no mūsu bruņoto spēku pārstāvjiem. «Taču jau pēc pirmā mācību vingrinājuma, kad Latvijas rota veica kaujas šaušanas vingrinājumu, viņi bija, maigi sakot, lielā šokā par to, cik sekmīgi mūsu komandieri spēj izrādīt pašiniciatīvu, pieņemt patstāvīgus lēmumus un reizumis arī operatīvi novērst dažus trūkumus un problēmas, ko ASV kolēģi iepriekš plānošanas procesā nebija paredzējuši.

Es domāju, ka mēs esam ļoti labi saga-

tavoti un spējīgi izpildīt noteiktos uzdevumus,» atzina pulkvedis.

Mācības «Saber Strike» Latvijas karavīriem dod lielisku iespēju trenēties un strādāt ar tādām spējām un tehniku, kāda mums tuvāko trīs — desmit gadu laikā, visticamāk, nebūs pieejama. «Taču, ja reiz tāda nepieciešamība radīsies un koalīcijas partneri nāks mums palīgā ar savu aprīkojumu un tehnoloģijām, tad mēs zināsim, kā plānot un integrēt šīs spējas, un nepieciešamības gadījumā arī zināsim, kā viņu vietā pašiem lietot šīs ieroču un sakaru sistēmas, ievērojot visas atbilstošās drošības prasības.»

G. Kauliņš ir optimistisks un ideju pārņemts, domājot par «Saber Strike» nākotni. «Esmu pārliecināts, ka katru gadu, katrās mācībās mums jāturpina celt latīņu arvien augstāk. Mums arvien jāpaplašina iesaistīto spēku un prasmju klāsts. Es domāju, ka nākamajos gados mācību norisē jāiesaista arī pretgaisa aizsardzības spējas, arī prettanku ieroču īpatvars būtu jāpalielina, īpaši fokusējoties uz tām spējām, kuru mums pašlaik vēl nav.»

Mācību laikā ar kolēģiem no Lielbritānijas pārrunāta arī iespēja nākamajā gadā paredzētajās «Saber Strike» mācībās iesaistīt britu vienību, kas strādātu ar CVRT bruņumašīnām, kuras savām vajadzībām iegādājas Nacionālie bruņotie spēki. «Tad mācību laikā Latvijas un Lielbritānijas vienības varētu strādāt gan kopīgi, gan viena pret otru — tas mums palīdzētu vislabāk un pilnīgāk saprast, kādas spējas ir šai tehnikai, kā ar to sadarboties un kā tās izmantot citām vienībām,» saka G. Kauliņš.

Latvijas vienība pilnībā gatava darbam NATO

Viesu dienas noslēgumā R. Graube pateicās arī NATO štāba elementa virsnieku un instruktoru sastāvam no Latvijas, kuri ir sekmīgi veikuši visus sagatavošanās darbus, lai tiktu kvalificēti kā rīcībai gatavi veikt tos uzdevumus, ko NATO samitā viņiem uzticēs. Viesu dienas laikā R. Graube kopīgi ar NATO spēku integrācijas vienības (NSIV) Latvijā komandieri pulkvedi Ēriku Nagli parakstīja NSIV pilnu spēju izvērtēšanas deklarāciju. NSIV pilnu spēju sasniegšana ir būtisks atskaites punkts vienības izveidē un attīstībā, un tas apliecina, ka vienība pilnībā spēj sekmīgi pildīt tai dotos uzdevumus, norāda Ē. Naglis.

Latvijā izvietotās NSIV pilnu spēju izvērtēšana norisinājās no 6. līdz 8. jūnijam, un to kopīgi veica pārstāvji no Latvijas kā NSIV uzņemošās valsts un NATO Daudznacionālā ziemeļaustrumu korpusta štāba Ščecinā Polijā. Līdztekus vienības pārstāvji piedalījās arī mācību «Saber Strike» un

mācību marša «Dragoon Ride II» sagatavošanā un norisēs, tādējādi arī praksē demonstrējot vienības spējas pildīt tās pamatuzdevumu — veicināt ātru un koordinētu NATO paaugstinātas gatavības spēku izvērtēšanu Latvijā.

NATO spēku integrācijas vienību izveide alianses austrumos ir daļa no NATO Gatavības rīcības plāna (*Readiness Action Plan*), kas tika pieņemts NATO Velsas samitā 2014. gada septembrī, reaģējot uz

Krievijas iebrukumu Ukrainā. Oficiāli par vienību pilnu spēju sasniegšanu paziņos NATO Varšavas samitā šā gada jūlijā. Starptautiska militārā štāba statusu NSIV ieguva pirms nepilna gada, proti, 2015. gada 1. septembrī, un kopš tā laika vienība līdztekus savu ikdienas uzdevumu pildīšanai ir spējusi izstrādāt un ieviest operacionālās procedūras, sniegt atbalstu sabiedroto spēku uzņemšanai un izvietošanai Latvijā, par to saņemot atzinīgu novērtējumu gan no Latvijas, gan sabiedrotajiem spēkiem, uzsver pulkvedis Ē. Naglis. **LB**

Militārie kapelāni diskutē par būtiskām tēmām karavīru dzīvē

Džoanna Eglīte

Foto — Gatis Dieziņš.

Cēsis no 5. līdz 9. jūnijam norisinājās Baltijas valstu militāro kapelānu konference. Iepriekš militārie kapelāni bija tikušies konferencē Lietuvā un Igaunijā. Trešā tikšanās pulcēja 32 dalībniekus un mudināja domāt un spriest par tēmām, kas pašreiz aktuālas karavīru dzīvē, kā arī attīstīt savstarpēja atbalsta sistēmu starp kaimiņvalstu kapelāniem.

Iespējams, militārie kapelāni ir vislaicīgākie un atvērtākie no garīdznieku vidus. Lai spētu runāt par tēmām, kas aktuālas militārajā pasaulē, viņiem jābūt zinošiem un izpratošiem politikas un ārpolitikas norisēs. Militārie kapelāni ar vienlīdz lielu toleranci izturas pret dažādām reliģiskajām konfesijām un pat atklātu ateismu. Atšķirībā no mācītāja, kuram baznīcā ir sava draudze, viņi nesludina un nepievērš ticībai. Bieži šie kapelāni runā ļoti vienkāršā, pārējai sabiedrībai ļoti pieejamā un saprotamā valodā. Viņi iepazīst karavīrus, kuri spēj runāt par sadzīvīskām vajadzībām, nevis garīgajām. Un tomēr, jo lielāka ir kapelānu pieredze, jo ilgāk un sarežģītākos apstākļos viņi bijuši līdzās karavīriem, jo vairāk viņi var apliecināt, ka aiz ārēji stiprās un bieži vien neemocionālās čaulas slēpjas pārdzīvojumi, meklējumi un dziļums. «Mana pārliecība —

Mēs piedzīvojam karu, neapzinādamies to.

Formulējot šī gada militāro kapelānu tikšanās aktuālākās tēmas, Elmārs Pļaviņš īpaši izcēla trīs pašreiz svarīgākās: hibrīdkarš, kura apstākļos pašreiz dzīvojam, karavīra iekšējā stāja un vērtību sistēma jeb ētoss un kapelāna loma kara apstākļos.

«Izpratne par to, kas ir karš, gadu gaitā ievērojami mainījusies,» konferencē teica

amerikāņu kapelāns Skots Hamonds. «Hibrīdkarš risinās ārpus robežām, laika izprates un bez oficiāla kara pieteikuma.»

Lektors mācītājs Guntis Kalme, diskutējot par hibrīdkara specifiku, norādīja, ka vairākums cilvēku nemaz neapjauš, ka mēs pašreiz dzīvojam kara apstākļos. «Svarīgi, ka karavīrs to saprot, apzinās un tur cienā savus uzdevumus un pienākumus. Karavīra lielākais pienākums ir sargāt savu valsti. Kapelāna uzdevums ir palīdzēt saglabāt skaidru izpratni par notiekošo un nezaudēt nelokāmu apņēmību stāvēt un krist par savu zemi un saviem cilvēkiem.» Viņš atgādināja to, ka tūkstošiem tautu, tautību un valodu saimē tikai 196 tautībām ir sava valsts. Latvija ir viena no tām. «Mūsu senči ir cīnījušies par to, lai Latvija būtu. Sava valsts — tā ir milzīga dāvana, ko kopt un sargāt un ar ko lepoties.»

lai iemantotu cieņu un uzticību, militārā kapelāna galvenais uzdevums ir jebkuros apstākļos būt blakus saviem karavīriem. Turklāt ne tikai fiziski, bet arī emocionāli, garīgi. Cilvēcīgi būt blakus,» konferencē sacīja NBS virskapelāns Elmārs Pļaviņš.

Pildīt uzdevumu, nezaudējot cilvēcību

Konferences laikā daudzkārt izskanēja vārds «ētoss», kas simbolizē arī karavīra iekšējo stāju, vērtības un cilvēcīgu. Tā stiprināšanā un veidošanā kapelāni saskata savu darbu un uzdevumus. «Iemesli, kādēļ cilvēki iestājas militārajā dienestā, ir dažādi. Nekad nevajag piemirst, ka armija karavīram sniedz arī zināmu varu: ieroci, nereti pieredzi ar dzīvības un nāves klātbūtni. Tas var ļoti nocietināt cilvēku, radīt viņā visvarenības izjūtu. Kapelāna loma ir palīdzēt karavīram saglabāt un kopt cilvēcību un zināmu pazemību, kā arī spēju veidot un saglabāt labestīgas attiecības,» puda Elmārs Pļaviņš.

Amerikāņu kapelāns Skots Hamonds savā lekcijā kā piemēru minēja pirms dažiem gadiem medijos plaši izskanējušo amerikāņu karavīru ģirgāšanos un apcietināto spīdzināšanu Irākas cietumā. Analizējot iemeslus, kas varēja veicināt šādu nežēlību, nonākts pie secinājuma — situāciju padarīja iespējamu tas, ka trūka kapelāna vai psihologa klātbūtnes. Kopš šī gadījuma visās misijās un uzdevumos, kurp dodas amerikāņu karavīri, līdzīgs dodas arī militārais kapelāns.

Kapelāns ir kā barometrs

Latvijā ir 10 militārie kapelāni. Tie pārstāv četras konfesijas — luterāņus, katoļus, baptistus un pareizticīgos. Mūsu kaimiņvalstīs — Lietuvā un Igaunijā — militāro ka-

pelānu dienests ir lielāks, bet pārstāvēto konfesiju loks — ievērojami šaurāks. Lietuvā visi kapelāni ir katoļticīgi, savukārt Igaunijā — luterticīgi. Viens no igauņu kapelāniem pārstāv pareizticību. Lietuvā un Igaunijā atšķirībā no Latvijas ir obligātais militārais dienests.

Ja kapelānu skaitu Baltijas valstīs salīdzina ar Ameriku, kur uz vienu bataljonu (400 — 700 karavīru) ir viens kapelāns, tad jāatzīst, ka mums tas ir mazāks. Tomēr virskapelāns Elmārs Pļaviņš ar gandarījumu uzsvēra, ka Latvijā kapelāniem vairs nav jāpierāda sava vieta un nozīme armijā. Kapelāni jūtas vajadzīgi. Pirms 25 gadiem, veidojoties Kapelānu dienestam, pretestība, skepse un aizspriedumi pret garīdzniekiem armijas rindās bija ļoti lieli.

Elmārs Pļaviņš līdzīgi kā amerikāņu kapelāns norādīja, ka visuzskatāmāk saikni starp kapelānu un karavīru apliecina dalība misijās. «Bet ne jau tāpēc, ka tikai ekstremālos apstākļos karavīram, izrādās, vajadzīga kapelāna klātbūtne. Tas ir tāpēc, ka šie ekstrēmie apstākļi liek cilvēkam domāt par lietām un jautājumiem, kuri ikdienā, šķiet, viņu nemaz neskar. Pēc misijas atgriežoties mājās, cilvēciskā saikne starp kapelānu un karavīru vairs nezūd.» Elmārs Pļaviņš kopā ar Latvijas karavīriem ir vairākkārt piedalījies misijās Irākā.

Daloties savā pieredzē, Elmārs Pļaviņš, papildināja teikto: «Kara apstākļos nereti karavīri, kas pret reliģiskiem jautājumiem ikdienā izturējušies ļoti nicinoši, var pēkšņi teikt: «Palīdz, lūdzu, par mani!»»

«Saskaroties ar lielajiem dzīvības un nāves jautājumiem, karavīri ir pateicīgi, ka viņiem līdzās kāds lūdz Dievu. Ticība ir pamats, kas palīdz situācijās, kad visa cilvēka pasaule sagraust un viņš kaut ko būtisku zaudē. Man ir nācies ģimenēm paziņot, ka viņu tuvais cilvēks vairs nekad neatgriezīsies.

Es nevaru mainīt šo patiesību, bet es varu tajā ielikt tādu nozīmi, kas stiprina cilvēku, dod cerību. Smagām pieredzēm nav ātru risinājumu. Tās prasa piedzīvot lēnu, grūtu laiku. Bet kapelāns var šajā ceļā būt blakus,» uzsvēra Skots Hamonds.

Atšķirībā no citiem garīdzniekiem, kuru skatījums uz psihologiem ir nevienprātīgs un nereti skeptisks, militārie kapelāni bieži strādā komandā ar psihologiem un sociālajiem darbiniekiem. «Krizes brīdī, karavīrs meklēs palīdzību pie tā no mums, kas viņam būs tuvāks un saprotamāks. Mēs katrs varam dot kaut ko savu. Svarīgi ir cilvēkam palīdzēt,» atgādināja NBS virskapelāns.

«Ļoti vērtīgi, ka brīdī, kad nepieciešama palīdzība, iesaistās arī ģimene,» atzina virskapelāns Elmārs Pļaviņš. «Mums ir bijuši vairāki gadījumi, kad, darbojoties visiem kopā, izdevies karavīru izglābt no depresijas, atkarību problēmām, ģimenes sabrukšanas un pašnāvības. Šī smagā pieredze nereti veidojas karavīriem, kuri piedzīvojuši karadarbību, nāvi un nāves bailes. Karavīrs bieži grib parādīt sevi stiprāku un neievainojamāku, nekā viņš ir patiesībā. Arī tāpēc viņam ir tik grūti lūgt palīdzību, kad tā ļoti nepieciešama.»

Konferencē militārie kapelāni vairākkārt uzsvēra vienu no būtiskākajiem uzdevumiem attiecībā ar karavīriem — kapelāns ir kā barometrs, kuram jājūt un jāspēj novērtēt karavīru noskaņojums, vajadzības un šaubas. Kapelāna uzdevums ir rūpēties par karavīra iekšējās stājas stiprumu un vērtībām.

«Mana pieredze liecina, ka kapelāna uzdevums ir ne tikai runāt, bet arī atspoguļot šīs vērtības ar savu paraugu, saviem darbiem un attiecībām,» — svarīgu Baltijas kapelānu konferencē bieži pausto atziņu formulēja Elmārs Pļaviņš. **IB**

Zemessargi iepazīst Eiropas institūcijas

Taivo Trams

Foto — Inga Tauriņa.

Pēc Eiropas Parlamenta (EP) deputāta Arta Pabrika uzaicinājuma pašā maijā nogalē Briselē apmeklēja 22 labākie zemessargi no visas Latvijas. Vizītes laikā viņi iepazīs ar EP un NATO Latvijas pārstāvju darbu, apskatīja tajās dienās lietaino un drēgno Briseli, kā arī izmantoja iespēju padiskutēt ar Latvijas pārstāvjiem Eiropas institūcijās, uzdodot arī visai asus jautājumus.

EP novērtē politiķus ar praktisko pieredzi

«Savā ziņā es te esmu apmaksātā politiskajā izsūtījumā,» iepazīstoties ar zemessargiem, smaidot teica EP deputāts A. Pabriks. Pēc tālāk stāstītā gan kļūst skaidrs, ka tā gluži nav un ar savu darbu un sasniegto EP viņš ir apmierināts. Pašlaik deputāts darbojas Starptautiskās tirdzniecības un Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejā. Ņemot vērā savu iepriekšējo profesionālo pieredzi, sākumā viņš vēlēties darboties EP Ārlietu komisijā, kuras kompetencē ir arī aizsardzības jautājumi, taču laika gaitā sapratis, ka arī starptautiskās tirdzniecības jautājumi ir gana svarīgi un daudzos gadījumos tieši tie nosaka ģeopolitikas turpmāko virzību. Piemēram, pašlaik EP aktīvi strādā pie sadarbības līguma ar Kanādu, kas, pēc A. Pabrika teiktā, ir «vismaz trīs soļus tālāk nekā līgums ar ASV».

Taču būtiskākais un aktuālākais dienas kārtības jautājums noteikti ir Eiropas robežsardzes un krasta apsardzes aģentūras izveide. Laikā, kad Briselē viesojās zemessargu delegācija, bija paredzēts balsojums par šo iniciatīvu (kā zinām, balsojums bija pozitīvs). Rezultātā tiks veidota jauna, stiprāka un integrētāka ES ārējo robežu apsardzības sistēma, par bāzi ņemot līdzšinējo FRONTEX un dalībvalstu robežapsardzes dienestus. A. Pabriks, būdams EP galvenais ziņotājs šajā jautājumā, stāsta, ka darbs pie ziņojuma sagatavošanas noticis ļoti spraigā režīmā. «Parasti šādus jautājumus risina pāris gadus, mēs tikām galā četros mēnešos.» Jautāts, kādēļ izvēle kritusi tieši uz viņu, viņš atbild — viņam par labu noteikti runājuši līdzšinējā pieredze aizsardzības ministra darbā, kā arī apstākļi, ka viņš nāk no salīdzinoši nelielas un jaunas valsts. «Austrumeiropas un Centrāleiropas valstu pārstāvji parlamentā bieži vien ir uzkrājuši

lielāku pieredzi, iepriekš darbojušies praktiskajā politikā. No Rietumiem būtiska daļa deputātu ir tirie teorētiķi,» atzīst A. Pabriks.

Aktuālākais — Eiropas ārējās robežas drošība

Runājot par ES ieguvumiem no jaunās aģentūras izveides, A. Pabriks norādīja, ka aktuālie notikumi ir pierādījuši — savienība netiek galā ar savu ārējo robežu aizsardzību. Aģentūras ietvaros tiks izveidota 1500 cilvēku ātrās reaģēšanas grupa, ko piecu dienu laikā varēs nosūtīt uz jebkuru vietu ES, kur radušās problēmas. Aģentūras rīcībā būs vajadzīgais tehniskais aprīkojums, arī kuģi, lidmašīnas, droni, pirkstu nospiedumu nolasītāji un cita speciālā tehnika. Tās budžets būs aptuveni 300 miljoni eiro. Aģentūra tiks piesaistīta gadījumos, ja kāda no ES dalībvalstīm saviem spēkiem netiks galā ar problēmām uz robežas. Ziņojumā definēta arī iespējamā Krievijas problēma, minot hibrīddraudus, un atbildes reakcijas uz tiem, uzsvēra A. Pabriks.

Zemessargu grupai bija iespēja apmeklēt arī nākamajā dienā pēc pozitīvā balsojuma notikušo preses konferenci, kurā A. Pabriks uzsvēra — pieņemtais dokuments juridiski korekti un precīzi apraksta ne tikai ES robežapsardzības sistēmas pilnveidošanu, bet arī visus ar to saistītos likumiskos aspektus, tostarp cilvēktiesību nodrošināšanu patvēruma meklētājiem, valstu sadarbības mehānismus utt., kas ļaus saglabāt Šengenas vienošanos. Runājot par bēgļu pamattiesību aizsardzību, A. Pabriks atzina — pasaule nav perfekta, taču ES nodrošina augstākos cilvēktiesību standartus pasaulē, ko vēlas saglabāt arī nākotnē. «Aģentūras izveidi nevar uzskatīt par panaceju, taču tas ir pierādījums, ka ES var strādāt ātri un efektīvi,» teica A. Pabriks. Paredzams, ka aģentūras izveide nodrošinās arī ievērojami ātrāku un pilnīgāku aktuālās informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm, tā radot pilnīgu ainu par notiekošo uz ES ārējās robežas. Aģentūra savu darbību varētu uzsākt jau šī gada rudenī, un nepieciešamības gadījumā tās finansu un resursu kapacitāti varēs palielināt vismaz divas reizes.

Nav vajadzības būt svētākiem par Romas pāvestu

Deputātam nācās atbildēt arī uz vairākiem aktuāliem un, iespējams, neērtiem jautājumiem. Piemēram, zemessargus interesēja — kāda ir attieksme jautājumā par iespējamajām bēgļu kvotām un sankcijām

pret valstīm, kuras atsakās uzņemt bēgļus. A. Pabriks uzsvēra, ka Latvijas identitāti diez vai apdraudētu aptuveni 1500 bēgļi, ko varētu nākties uzņemt, taču tajā pašā laikā viņam nav pieņemama situācija, ka Vācijas vai kādas citas lielās dalībvalsts spiediena rezultātā visām valstīm tiek uzspiesta šāda solidaritāte. Ja turpināsies spiediens, runa ir par 250 000 eiro soda naudu par katru neuzņemtu bēgļu, ES gaida neviens vien *Brexit*, teica deputāts. Ņemot vērā, ka soda sankciju jautājumā skeptiska nostāja ir vairākām valstīm, tostarp Polijai, Rumānijai, Čehijai, Slovēnijai un Somijai, A. Pabriks prognozēja, ka balsu vairākumu idejas virzītājiem tomēr varētu neizdoties iegūt.

Vēl viens jautājums, kas satrauca daudzus zemessargus, bija saistīts ar ES regulu un citu noteikumu piemērošanu Latvijā un to ietekmi uz vietējiem ražotājiem, lauksaimniekiem utt. Grupas dalībnieki tostarp minēja piemērus, kad ES dokumentu jēga tiek pārspīlēta vai pat būtiski mainīta. A. Pabriks atzina, ka arī pats ir fiksējis, ka vietējā birokrātijā bieži traktē lietas Latvijai par sliktu. «Mums taču nevajag būt svētākiem par pašu Romas pāvestu. Un gadījumā, ja jums saka — Brisele to prasa, prasiet parādīt!» uzsvēra A. Pabriks.

A. Pabriks atzīst, ka šādas vizītes ir ļoti svarīgas, jo palīdz cilvēkiem iepazīties ar parlamenta darbu, ar ES funkcionēšanu kopumā. «Cilvēki redz, ka tas nav kaut kas tāds nesaprotams un aiz tāliem kalniem esošs. Viņi redz, ka šeit mēs būtībā darām to pašu darbu, ko dara politiķi Latvijā. Man pašam tas ir svarīgi, jo ļauj saglabāt kontaktu ar cilvēkiem Latvijā. Tajās dienās, ko esmu Latvijā, protams, nevaru pagūt izbraukāt visus reģionus, tādēļ šīs vizītes dod šādu papildu iespēju uzzināt par svarīgajiem un sāpīgajiem jautājumiem cilvēkiem Latvijā,» teica EP deputāts.

No hibrīdkara līdz kājnieku lāpstīņām

Latvijas Republikas pārstāvniecības NATO apmeklējuma laikā zemessargi tikās

ar ārkārtējo un pilnvaroto vēstnieku, Latvijas pastāvīgo pārstāvi NATO Induli Bērziņu, aizsardzības padomnieku, Latvijas pārstāvniecības NATO Aizsardzības nodaļas vadītāju Airi Rikveili un Latvijas militāro pārstāvi NATO un ES ģenerālmajoru Andi Dilānu. Šajā vizītes daļā saruna bija jau krietni specifiskāka un militārajiem jautājumiem veltīta, skarot arī zemessargu ikdienā samīzušās problēmas un neskaidrības.

Zemessargus interesēja jautājums, pēc kādiem kritērijiem tiks pieņemts lēmums par hibrīdkara situāciju. Šo brīdi fiksēt ir ļoti sarežģīti, atzina I. Bērziņš. Tajā pašā laikā hibrīdkarš Latvijai nav nekas jauns, un tā pazīmes bija vērojamas jau laikā, kad Latvija stājās NATO un ES. Šis apstāklis ir jāpatur prātā, un paraleli jāstiprina valsts gatavība uz to reaģēt, atzina I. Bērziņš.

Pēc vairāku vizītes dalībnieku domām, pašlaik Latvijā netiek pienācīgā līmenī nodrošināta t.s. medicīniskā aizmugure — platforma un resursi medicīniskās palīdzības sniegšanai iespējama konflikta gadījumā, kas var ļoti būtiski ietekmēt valsts kaujasspējas. Tā kā iespējamā konflikta gadījumā Latvija būs uzņemošās valsts lomā, citu iespēju nav — mums būs jānodrošina medicīniskais atbalsts pietiekamā apjomā un kvalitātē, norādīja Latvijas pārstāvi NATO.

Zemessargus interesēja arī jautājumi par tehnikas un aprīkojuma iegādi Zemessardzes vajadzībām, pieminot pēdējā laikā plaši izskanējušo lāpstīņu iepirkumu un citus piemērus, zemessargu ekipēšanas problēmas, specializēto bataljonu izvietojumu tiešā robežas tuvumā utt. Savas kompetences ietvaros Latvijas pārstāvji sniedza atbildes uz šiem jautājumiem, saruna bija konstruktīva.

Klātbūtni nevar salīdzināt ar televīziju redzēto

Skolotājs Harijs Misjūns Briselē ir pirmo reizi un ceļu mērojis no savas dzīvesvietas Preiļos. Zemessardzē viņš darbojas kopš 1997. gada — nākamgad būs jāsvin divdesmitgade. Pašlaik viņš ir Zemessardzes 35. nodrošinājuma bataljona vecākais zemessargs un nodaļas komandieris. Uz Briseli no sava bataljona devies viens. «Vispār jutos ļoti izbrīnīts un pagodināts, ka tieši es tiku izvirzīts no bataljona šim braucienam,» saka H. Misjūns. Ar braucienu viņš ir ļoti apmierināts un atzīst, ka saņēmis pat vairāk, nekā sākotnēji cerējis.

«Bija tiešām ļoti interesanti pabūt pašā Eiropas sirdī, tikties ar Pabrika kungu un brīvi parunāt par dažādām problēmām, padiskutēt ar cilvēkiem, kuri pārstāv Latviju NATO un ES. Ir pilnīgi citas izjūtas, kad visu to redzi klātienē, to nevar salīdzināt ar televīziju skatīto — klātbūtnes efektam tomēr ir milzīga nozīme,» secina H. Misjūns.

Par A. Pabriku, Latvijas pārstāvi EP, H. Misjūns saka: «Kā aizsardzības ministrs viņš man ļoti patika, cilvēks bija savā vietā.» Pārstāvot Latviju Briselē, deputātiem vairāk jādomā globāli, nevis jārisina Latvijas vietējās problēmas, uzskata zemessargs. Kopumā Latvijas pārstāvji, pēc viņa domām, strādā labi, izņemot Tatjanu Ždanoku, kas būtībā pārstāvēt citas valsts intereses. «Kā viņa tikusi šajā vietā, man grūti iedomāties. Pazīstu daudzus krievvalodīgos, un viņi par šo deputāti runā nebūt ne tajā pozitīvākajā nozīmē.»

H. Misjūns spriež, ja ES regulas un noteikumi tiktu ieviesti to sākotnējā veidā, dzīve nemaz nebūtu tik sliktā. «Man šķiet, ka mūsu birokrātija bieži vien cenšas pierādīt,

ka mēs esam visbrašākie visā savienībā. Viņi nesaprot, ka aiz katra lēmuma ir dzīvi cilvēki, kuri varbūt tieši šī iemesla dēļ zaudē darbu un iztikas līdzekļus.»

H. Misjūns ne mirkli nav nožēlojis, ka kļuvis par zemessargu. «Skolotāja darbs prasa, lai līdzās ir iespēja darīt arī ko citu, lai būtu kontrasts ar ikdienu. Zemessardze sniedz šādu iespēju — būt citā vidē, tikties ar citiem cilvēkiem.» Par zemessargu gan viņš kļuvis gandrīz vai nejaušības dēļ — skolā notikušas zemessargu teorētiskās mācības, un Harijs, kas todien dežurējis skolā, dzirdējis nodarbību gaitu. Dzirdētais viņu ieinteresējis, un viņš aprunājies ar instruktoru. «Ko es tev te daudz stāstīšu, stājies iekšā; ja nepatiks — viens iesniegums uz galda, un būsi brīvs,» teicis instruktors. Šāda doma zemessargam Harijam gan ne mirkli prātā nav nākusi, galvenokārt pateicoties kolosālajiem cilvēkiem un komandieriem, kas iepazīti Zemessardzē. Nu jau H. Misjūnam pašam ir izdevies piesaistīt Zemessardzei un Jaunsardzei diezgan daudz gan bijušo, gan esošo skolēnu. «Vads vēl laikam īsti nesanāk, bet pāris nodaļas noteikti ir manējās,» viņš smaidot saka.

Harijam Misjūnam saistībā ar A. Pabrika iniciatīvām, viņam esot aizsardzības ministra amatā, ir ieteikums pašreizējai valdībai. «Ņemot vērā, ka jaunatnes Latvijā paliek arvien mazāk — kā skolotājs es to redzu gadu no gada —, būtu lietderīgi atgriezties pie Pabrika laikā izskanējušās idejas par pensijas vecuma pazemināšanu tiem ārrindas zemessargiem, kuri godprātīgi apmeklē mācības. Varbūt ne gluži jaunajiem cilvēkiem, kas tikko pabeiguši skolu, bet 25 līdz 30 gadus vecajiem tas būtu milzīgs stimuls stāties Zemessardzē.» **IS**

LATVIJAS KARAVĪRI

POLIJĀ PIEDALĀS STARPTAUTISKAJĀS MĀCĪBĀS

«ANAKONDA 2016»

Latvijas Nacionālo bruņoto spēku (NBS) karavīriem dalība starptautiskajās mācībās kļuvusi par ierastu lietu. Vairākas no tām norisinās Latvijā, bet nereti jādodas arī uz citām valstīm. Jūnija sākumā 3. Zemessardzes novada (3. ZSN) un citu NBS vienību karavīri un zemessargi brauca uz Poliju, lai tur kopā ar vairāk nekā 30 000 citu valstu karavīru piedalītos plašās starptautiskās mācībās «Anakonda 2016».

«Pārmaiņas starptautiskajā drošībā un valstu aizsardzībā reģionālā un pasaules mērogā rāda, ka tādiem vingrinājumiem kā «Anakonda '16» ir izšķiroša nozīme. To apliecina plašā NATO dalībvalstu nacionālo kontingentu dalība,» teikts vingrinājuma «Anakonda» mājaslapā (<http://anakonda.do.wp.mil.pl/en/46.html>).

Lielākā daļa mūsu karavīru, galvenokārt 3. ZSN zemessargi, uz mācību laiku — no 2016. gada 7. līdz 17. jūnijam — kļuva par Latvijas 3. brigādes štāba personālu. Citu NBS vienību speciālisti sniedza būtisku atbalstu brigādei. Taktiskā operāciju vadības centra darbībā iesaistījās arī septiņi

Amerikas Savienoto Valstu (ASV) karavīri. Štābs bija izvietots militārā bāzē poligona vidū. Mazāka daļa Zemessardzes karavīru atradās Varšavā, no kurienes tika izspēlēta 3. brigādes sastāvā esošu Latvijas vienību darbība. Bataljonu vadība savas darbības koordinēja ar 3. brigādes štābu, kas savukārt visu saskaņoja ar ASV 4. kājnieku divīziju. Divīzijas sastāvā uz mācību laiku tika iekļauta mūsu 3. brigāde. Latvijas pārstāvjiem tā bija iespēja izvērtēt savas spējas, gan reaģējot uz blīvajiem mācību incidentiem, gan darbojoties multinacionālā vidē, kas ļāva pārbaudīt arī savietojamību.

Zemessargs atvaļinātais majors Uldis Ruicēns, kas mācībās nodrošināja saikni starp Latvijas brigādi un divīziju, par šīm mācībām stāsta: «Latvijas sadarbības virsnieks ASV armijas divīzijā ir dzīvā saikne starp vienībām. Arī informācijas tehnoloģiju laikmetā cilvēks ir tikai cilvēks, un, klāt neesot, ne vienmēr visa informācija tiks iegūta. Ir būtiska personiskā klātbūtne, lai lietas notiktu. Runājot par šīm mācībām, izaicinājums bija sakārti, precīzāk, to savietojamība starp valstīm. Bet jautājums tika

atrisināts — viss strādāja. Divīzijas komandpunktā jutos kā transporta lidmašīnā — visu laiku monotoni dūca tehnika un nedaudz oda pēc degvielas. Paši aktīvākie tur pavadīja līdz pat 20 stundām, iekļaujot pauzes maltītei. Pārsteidza taktiskā operāciju vadības centra apmēri un tehnika, bet vēl tajā mani pārsteidza sadzīvīgs sīkums — telšu grīdas segums. Tas bija sintētisks materiāls, apmēram milimetru biezs, turklāt netika lietots pirmo reizi. Zem krēsliem ar metāla kājām stadiona (tur atradās divīzijas taktisko operāciju centrs) zālienu klāja tikai šis segums. Kvadrātmetru simtos pamanīju tikai vienu caurumu.»

Incidenti tika izspēlēti gan dienā, gan naktī, izmantojot datorsimulāciju. Par mūsu 3. brigādes darbības rajonu bija noteikta daļa no Polijas teritorijas — Varmijas-Mazūrijas vojevodiste, un scenārijs paredzēja tās aizsardzību no naidīgajiem spēkiem. Primāri par to bija atbildīga 3. brigāde, taču bija iespēja piesaistīt arī ievērojamus sabiedroto militāros resursus. Pirmā nedēļa tika veltīta hibrīdkara operācijām, kad lielāka nozīme bija civilmilitārajai sadarbībai

un informācijas operācijām. Otrā nedēļa izvērtās vēl intensīvāka nekā pirmā. Tajā tika plānotas un realizētas augstas gatavības militārās operācijas.

Latvijas karavīri abās mācību daļās pilnveidoja prasmes militāro lēmumu pieņemšanā, komandpunkta (štāba) un taktisko operāciju centra darbībā, aizsardzības un aizkavēšanas operācijās, inženieru un apvienotā uguns atbalsta plānošanā un izmantošanā.

3. Zemessardzes novada komandieris jūras kapteinis Rūdolfs Rudzuroga, kas mācībās bija 3. brigādes komandieris, par «Anakonda 2016» norisi saka: «Lauka vingrinājumi mums nebija plānoti, brigādes sastāvā ietilpstošās vienības bija virtuālas. Tomēr brigādes štāba personālsastāva «vingrošana» bija intensīva. Īpaši, kad sākās trešās fāzes aizsardzības operācijas. Personālsastāvs bija iesaistīts 24 stundas diennaktī, izstrādājot kaujas pavēles un reaģējot uz situācijām virtuālajā kaujas laukā, kā arī plānojot

īslaicīgus atpūtas brīžus. Lai gan sviedri neliela, negulēto stundu dēļ uzkrājās pamatīgs nogurums. Jebkurās mācībās var daudz iemācīties. Kā savulaik teica mans tuvinātais treneris: «Kad mēs beidzam mācīties, tad pienācis laiks nomirt.» Šajās mācībās nebija

«Anakonda 2016»

- Mācībās piedalījās karavīri no 18 NATO dalībvalstīm un piecām partnervalstīm (Albānija, Bulgārija, Kanāda, Horvātija, Čehija, Igaunija, Somija, Gruzija, Vācija, Ungārija, Kosova, Latvija, Lietuva, Maķedonija, Polija, Rumānija, Slovākija, Slovēnija, Spānija, Zviedrija, Turcija, Lielbritānija un Amerikas Savienotās Valstis).
- Lielākais bija ASV kontingents — 14 000 karavīru. No Polijas Bruņotajiem spēkiem piedalījās 12 000 karavīru, no Latvijas — vairāk nekā 70.
- Mācībās tika izmantotas 3000 bruņutehnikas vienības, ieskaitot tankus un bruņutransportierus, 105 lidmašīnas un helikopteris, 12 kuģi.
- Mācības ietvēra štāba operācijas, kaujas šaušanu, lauka vingrinājumus un kibersardzību, kā arī elektroniskās karadarbības operācijas, lai pārbaudītu dalībnieku gatavību reaģēt uz ļoti plašu draudu spektru.
- Mācības tika iesaistīti sauszemes, gaisa, jūras un speciālo operāciju spēki.
- Mācības «Anakonda» notiek kopš 2006. gada vienu reizi divos gados.

Mācību «Anakonda 2016» atklāšanas ceremonijā dalībnieki soļoja, veidojot likoču zīmējumu.

tas stresa līmenis, kāds būtu reālos kaujas apstākļos, tomēr «Anakonda» scenārijs un organizācija radīja pietiekami daudz citu stresa situāciju, kuras mēs mācījāmies pārvarēt. Sadarbības procedūru uzlabošana ar sabiedrotajiem un stresa situāciju pārvarēšana bija viens no mācību vērtīgākajiem ieguvumiem. Tas man ne reizi vien lika atcerēties Speciālo uzdevumu vienības devīzi «Drošais uzvar!» [Jkpt. R. Rudzuroga bija SUV komandieris 2006.—2010. gadā].»

Mācību dalībniece kaprāle Katrīna Sjomina pildīja Apgādes daļas instruktora pienākumus 3. brigādes taktisko operāciju vadības centrā: «Šīs mācības man bija iespēja pievērsties brigādes līmeņa darbībai realitātei pietuvinātos apstākļos un atrauties no ikdienas darba rutīnas. Tās lika no jauna paskatīties uz tādām karavīru vērtībām kā darbs komandā, gods, pienākums, izturība, iniciatīva, organizētība un disciplinētība. Arī dziļāk izprast nepieciešamību valstīm savstarpēji sadarboties, kopīgi meklēt risinājumus un pieņemt lēmumus. Pozitīvi vērtēju arī to, ka mācībās līdz ar profesionālā dienesta karavīriem savus pienākumus izcili pildīja zemessargi.»

Sagatavojuši **seržante Kristiāna Štrāle-Dreika.**

Foto — no mācību «Anakonda 2016» arhīva.

1941. GADA 14. JŪNIJS — LATVIEŠU VIRSNIEKU REPRESIJAS LITENĒ

Juris Ciganovs,

Dr. hist., Latvijas Kara muzeja direktora vietnieks pētniecības darbā.

Foto — no Latvijas Kara muzeja krājuma.

1941. gada 14. jūnijā daudzām Latvijas ģimenēm sākās gadiem ilgs Golgātas ceļš padomju soda nometnēs. Represijas pret savas un citu valstu iedzīvotājiem arī līdz tam komunistiskajam padomju režīmam nebija nekas svešs. Sākumā «revolūcijas vārdā» tika iznīcināti citādi domājošie pašu mājās, vēlāk revolucionārie «pasaules pārveidotāji» ķērās pie tikko kā «atbrīvotajām» un «pievienotajām» teritorijām, kā toreiz teica austrumu kaimiņvalsts militārie teorētiķi, pie «limitrofu valstu» — Latvijas, Lietuvas un Igaunijas — iedzīvotājiem. Pēdējā laikā atsevišķi vēsturnieki (piemēram, M. Meljuhovs, J. Hofmans u.c.) izvirzījuši domu, ka pirmās deportācijas PSRS toreizējās pierobežas teritorijās īstenotas, lai nodrošinātos pret varbūtējiem ekscesiem, kad Sarkanā armija sāks karadarbību pret Eiropas valstīm. Mūsdienu historiogrāfijā PSRS plāni uzsākt karu pirmajiem šodien ir ļoti zināmi.

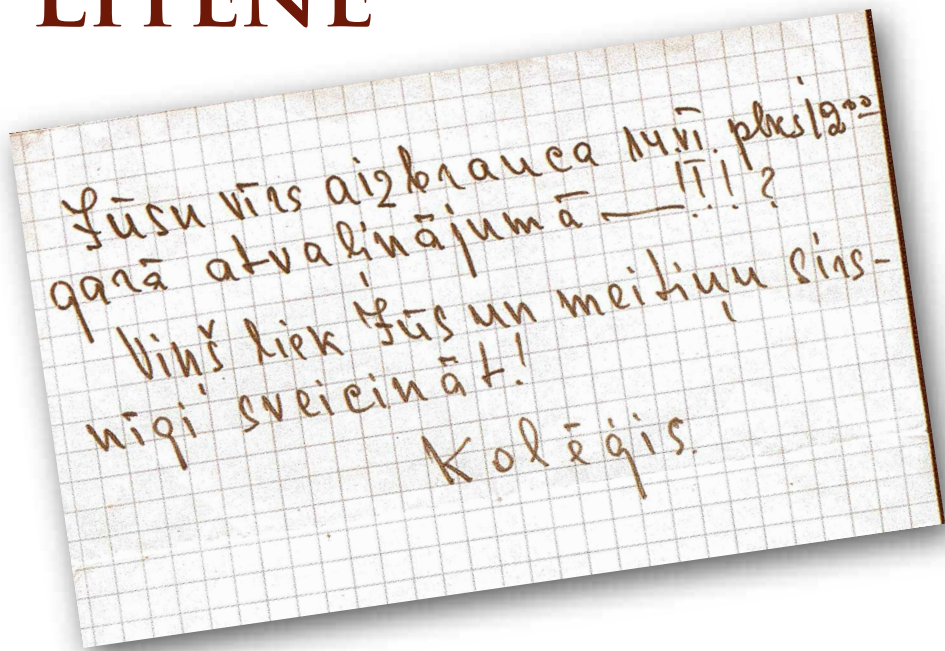
1940. gada 17. jūnija rītā Sarkanā armija pārgāja Latvijas robežas un iegāja Ludzā, Rēzeknē, Daugavpilī, Jelgavā, Tukumā, Kuldīgā un Talsos. Plkst. 12 priekšpusdienā padomju tanki iebruca Rīgā. Latvijas armijai netika dota pavēle pildīt uzdevumu, kuram tā tika gatavota — aizstāvēt savu Dzimteni. «Tautas vadonis», Valsts un Ministru prezidents K. Ulmanis, baidoties uzņemties atbildību par savas valsts pilsoņu dzīvībām, nespēja dot labāku padomu kā «visiem palikt savās vietās».

Faktiskā vara nonāca Maskavas atsūtītā emisāra Andreja Višinska rokās. Kopš šī brīža nekāda Latvijas valdības autonoma gribas izpauzme vairs nebija iespējama. Višinska vadībā tika sastādīta padomēm paklausīga valdība ar mikrobiologu profesoru Augustu Kirhenšteinu priekšgalā, kas solīja Latvijas tautai demokrātisku Saeimu un valsts Satversmes ievērošanu. Ilūzijas izgaiss drīz:

1940. gada 14. — 15. jūlijā notika sasteigtas tā sauktās Tautas Saeimas vēlēšanas, kurās pielaida tikai vienu — Maskavas akceptēto — komunistu sarakstu. Visi mēģinājumi iesniegt alternatīvus sarakstus cieta neveiksmi. Jaunā «Tautas Saeima», rupji pārkāpjot Satversmi, kurā bija noteikts, ka varas formas maiņa valstī var notikt tikai pēc pilsoņu vairākuma brīvas gribas izpauzmes, paklausīgi Maskavai nobalsoja par Latvijas pievienošanu Padomju Savienībai.

24. teritoriālā strēlnieku korpusa karavīri dod zvērestu padomju varai. 1941. gada 23. februāris.

Padomju okupācijas vara sāka likvidēt arī Latvijas armiju. Tika nomainīta armijas vadība, sākās nevēlamo virsnieku atvaļināšana un pirmās represijas. 4. jūlijā visās karspēka daļās ieviesa politisko vadītāju jeb «politruku» štata amatus, kuros parasti iecēla bijušos komunistiski noskaņotos karavīrus vai instruktorus. 27. augustā, samazinot armiju uz pusi, ar Latvijas PSR Tautas komisāru padomes lēmumu to pārveidoja par Sarkanās armijas 24. teritoriālo strēlnieku korpusu, sastāvošu no divām divīzijām un

dažām tehniskajām vienībām. Saskaņā ar jauno štatu korpusā bija paredzēts iekļaut 16 000 vīru. Latvijas karavīriem uz vecajiem formas tērpiem lika uzšūt sarkanarmiešu zīmotnes. Padomju varas īstenoto represiju vilnis pieauga un savu kulmināciju sasniedza 1941. gada naktī no 13. uz 14. jūniju, kad pavisam 15 424 personas, ieskaitot ap 3300 bērnus, jaunākus par 16 gadiem, lopu vagonos izveda uz Sibīriju. Tā bija pirmā lielākā Latvijas pilsoņu masveida deportācija. Bijušās nacionālās armijas karavīri nebija izņēmums.

1941. gada martā izplatījās ziņa, ka 24. teritoriālajam strēlnieku korpusam maijā būšot jāiet uz vasaras apmācības lauka nometnēm. Baltijas atsevišķā kara apgabala štābs, kuram bija pakļauts korpus, noteica visam korpusam vienu nometnes vietu — Liteni. Litenes pagasts ar tāda paša nosaukuma muižu un dzelzceļa staciju atrodas apmēram 19 km no Gulbenes pilsētas un robežojas ar Latgali. Līdz tam šeit bija izbūvēta vieta Latvijas armijas Latgales divīzijas 7. Siguldas un 8. Daugavpils kājnieku pulku un Latgales artilērijas pulku atsevišķu vienību vasaras apmācības nometnei un šaušanas poligoni. Bija skaidrs, ka Litene nevar kalpot visa 24. teritoriālā strēlnieku korpusa vasaras

24. teritoriālā strēlnieku korpusa karavīri. 1940.—1941. gads.

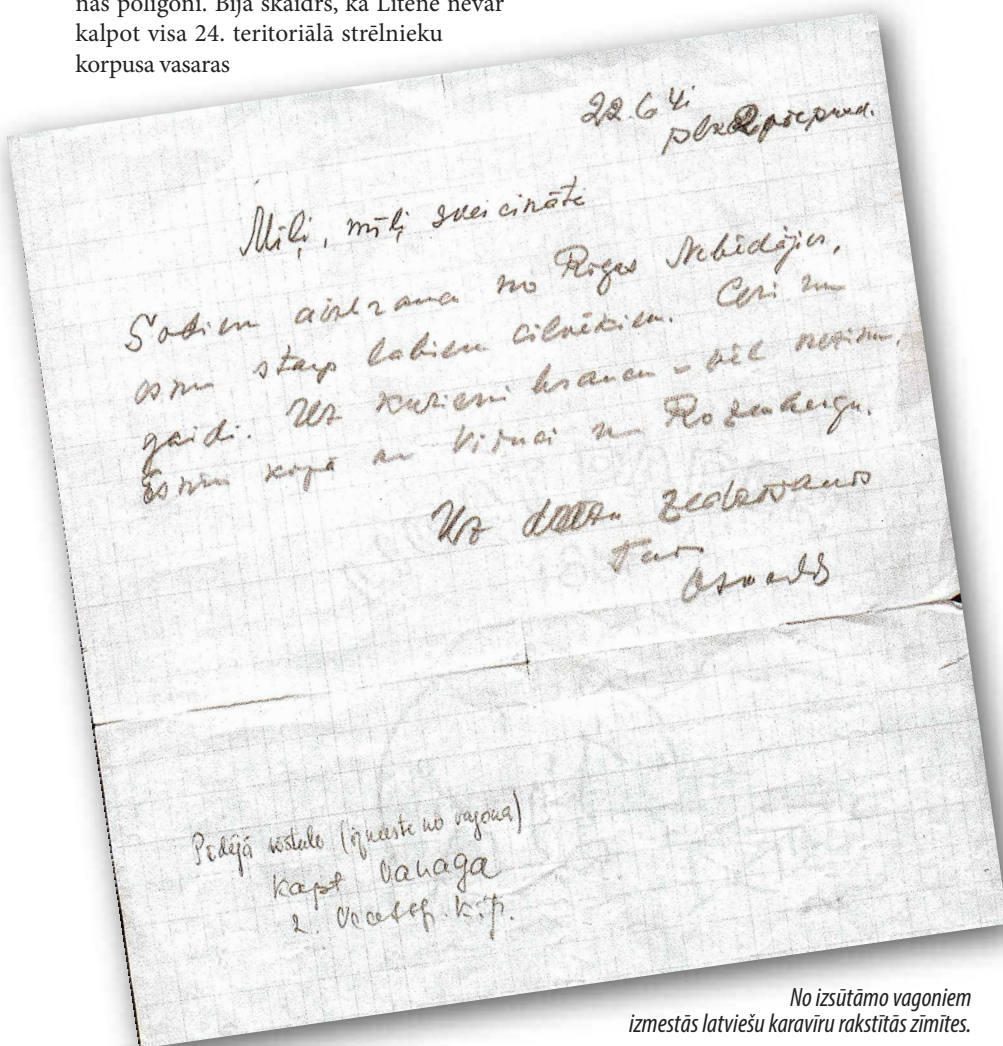
nometnes vajadzībām, jo tā bija domāta mazākam skaitam karavīru. Turklāt 1940./1941. gada ziemā tur dislocētās Sarkanās armijas daļas nometnes apkārtni bija pamatīgi piedrazējušas un izpostījušas. Latviešu karavīri Liteni savā starpā atklāti sauca par «konclēģeri».

«Mēs nejutāmies kā karavīri, bet kā koncentrācijas nometnē ieslodzīti. Jau no aprīļa mēneša visi atvaļinājumi bija atcelti. Noskaņojums bija ļoti nospiedošs. Daudz baumu. Nebija nekādu iespēju uzzināt, kas pasaulē notiek — avīzes nebija, radio nebija. Bija paredzēts, lai nesatīktos ar citām rotām. Bez politrūka, komandiera atļaujas nevarēja atstāt savu teritoriju. Latvijas armijā bija citādi...» vēlāk atcerējās korpusa bijušais karavīrs Verners Naums.

1. jūnijā sākās korpusa vienību ierašanās vasaras nometnē. Štābs izvietojās Litenes muižā, viena divīzija un korpusa artilērijas pulks novietojās pie Ostraviešu mājām, kur nometni nācās būvēt no jauna, otra divīzija, sakaru un sapieru bataljoni — Litenes nometnē. Tomēr drīz kļuva skaidrs, ka ne jau apmācības dēļ korpus tika aizvests uz Liteni. 12. jūnijā visus korpusa, divīziju un pulku komandierus, kā arī citus vecākos virsniekus piespieda nodot savus amatus un nosūtīja «kursos» uz Maskavu, lai it kā «papildinātu zināšanas». Par korpusa komandieri kļuva ģenerālleitnants S. Akimovs, pēc tam — ģenerālmajors K. Kačanovs.

«Kursi» latviešu ģenerāļiem un pulkvežiem beidzās jau pēc dažām dienām, kad gandrīz visi uz «kursiem» nosūtītie latviešu virsnieki tika apcietināti un vai nu ievietoti cietumā Maskavā, vai aizsūtīti uz spaidu nometnēm Noriļskā. Tādā veidā tika represēti ģenerāļi R. Kļaviņš, J. Liepiņš, A. Krustiņš, pulkveži K. Lejiņš, Ž. Jomerts, J. Žids, N. Ābeliņš un daudzi citi. Tikai daži no nosūtītajiem uz «kursiem» (ģenerālis O. Ūdentiņš, pulkveži R. Liebibkis, K. Priedītis un V. Bruņenieks) netika apcietināti un vēlāk dienēja Sarkanajā armijā kā padomju militāro mācību iestāžu pasniedzēji.

Turpinājums 20. lpp.

No izsūtāmo vagoniem izmestās latviešu karavīru rakstītās zīmītes.

Sākums 18. un 19. lpp.

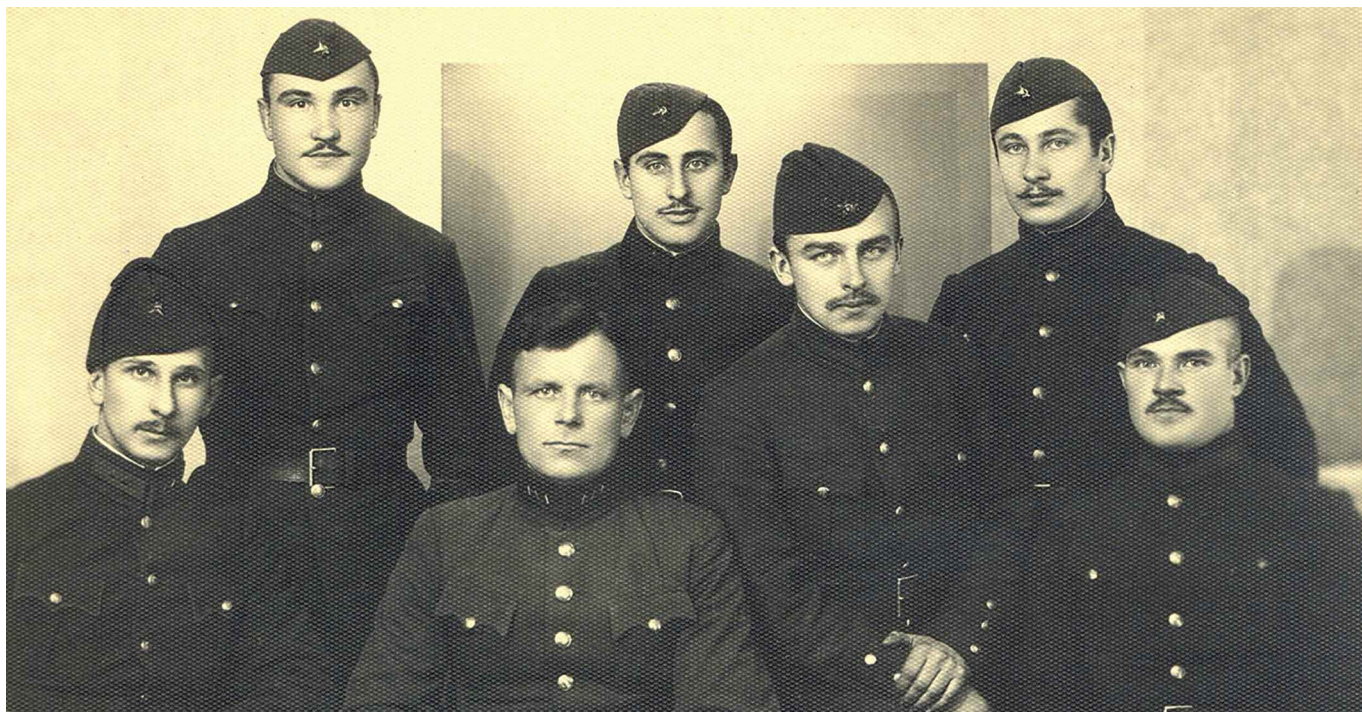
14. jūnijs 24. teritoriālajā strēlnieku korpūsā izpaudās latviešu virsnieku masveida arestos, uz ko padomju represīvās iestādes bija ilgi un rūpīgi gatavojušās. 13. jūnijā korpūsā vienībās par dežūrvirsniekiem iecēla vienīgi krievus, arī sardzē nebija latviešu karavīru. Šajā laikā korpūsā vienībās lielā skaitā tika ieplūdināti no Krievijas atsūtīti jaunkareivji, kuri tieši 14. jūnijā bija «pagaidām» jāapbruņo ar latviešu karavīru ieročiem, lai it kā piedalītos ierindas skatē.

ties!» — noskanēja jauna pavēle. Saņēmu tā kā grūdienu, nokritu. Atskanēja dažī šāvieni, sākās burzma. Mūs atbruņoja, norāva zīmotnes un atņēma visu, atskaitot apģērbu. Kādu laiku bija jāguļ sarkanarmiešu ieroču draudos, bet tad lika celties un iet pie mašīnām, kur mūs sasēdināja citu pie cita. Brauciens devās uz Gulbenes staciju, kur mums pavēlēja iekāpt sarkanajos preču vagonos ar aizrestotiem lodziņiem.» Līdzīgi Golgātas ceļš uz Sibīriju sākās arī simtiem citu latviešu virsnieku. Šos notikumus savā atmiņā stāstā «Latvju virsnieks Nr. 35473» aprakstījis korpūsā leitnants R. Gabris:

un P. Ozols. Latviešu karavīrus stingrā apsardzībā nogādāja Gulbenes stacijā, no kurienes viņus aizveda uz Sibīriju — Noriļsku.

«Gulbenē mūs sagaida restots lopu ešelons. Daļai vagonu durvis vaļā, citiem ciet un klemme priekšā. Pa šķirbām manāms, ka iekšā kustas karavīru tērpi. Pēc brīža mēs pa sava vagona šķirbām varam vērot, kā pildās tukšie vagoni. Atkal un atkal tiek atdzītas jaunas apcietināto latviešu virsnieku partijas,» rakstīja R. Gabris.

14. jūnija vēlā vakarā apcietināto ešelons (kurš pēc atmiņām esot sastāvējis no 17, pēc citām ziņām — no 20 aizrestotiem

Tādā veidā korpūsā latviešu karavīru daļai ieročus atņēma. Bez tam Litenē un Ostraviešos novietojās speciālas sarkanarmijas vienības un pastiprinātas patruļas. Visas korpūsā vienības saņēma rīkojumu, ka 14. jūnijā neviens nedrīkst atstāt nometnes teritoriju, jo tikšot rīkotas kadru mācības lauka apstākļos. Korpūsā vasaras nometnes štābu Litenes muižā naktī slepus ielenca vairākas čekistu rotas ar diviem tankiem. Savukārt vairākas korpūsā vienības pēkšņi pavēlēja visus ieročus nodot pulku noliktavās, tikai dežurantiem izsniegt šautenes un ķiveres.

Agrā rītā pēc saraksta izsauktos virsniekus iesēdināja kravas automašīnās. Atceras bijušais Jātņieku pulka kapteinis K. Bergs:

«Mums lika sapulcēties braukšanai uz mācībām. Sakāpām mašīnās, un sākās brauciens uz «mācību» vietu. Tur nonākot, mums lika sastāties kolonnā pa divi un doties iekšā kādā mežā. Pēkšņi mūs apturēja saucieni: «Rokas augšā!» Bijām ielenkti, mums tuvojās sarkanarmieši paceltām šautenēm. «Gul-

«... Mēs nonākam mežā, apmēram hektāru lielā pļaviņā. Pamanu, ka te nesen cirsti krūmi, kas biežā kārtā nostutēti gar pļavas malu. Nodomāju, ka laikam tā vajag, un tūlīt aizmirstu šo sīkumu. Mūs apstādina un pagriež uz labo. «Mūsu šodienas mācības ir...» majors Gurešins iesāk un tad briesmīgi skaļā balsī nokliedz: «Rokas augšā!» Tai pašā mirklī gar pļavmalu nostādītie krūmi gāžas, no turienes izlec blīva sarkano kursantu ierinda ar karabīnēm uzspraustiem durkļiem, kas vērsti pret mūsu krūtīm. Tāda pati kursantu ierinda izlec mums aiz muguras.»

Lai mazinātu iespēju pretoties, izmantot pistoles, kas atradās labajos sānos pie jostas, ar aizbildinājumu, ka «priekšniecības acis jāizskatās pēc iespējas labāk», tika dots rīkojums uz labās rokas nest lietusmēteli un labajā plecā uzkārt arī karšu somu. Vairāki virsnieki, kuri aresta brīdī nometnē mēģināja izrādīt pretošanos, tika uz vietas nošauti — kapteini M. Linnemeijers, A. Lulla

arestantu vagoniem) no Gulbenes devās uz Rīgu, kur nonāca Šķirotavas stacijā. 16.—17. jūnijā, papildināts ar apcietinātajiem igauņu un lietuviešu virsniekiem, arestēto baltiešu karavīru ešelons devās tālāk uz Daugavpili, bet no turienes — uz Krieviju. Tālāk virsniekus etapēja uz Krievijas galējiem ziemeļiem — Noriļskas soda nometnēm.

1940. gada 14. jūnijā Litenē un Ostraviešos apcietināja un tālāk deportēja uz Sibīriju ap 514 bijušās Latvijas armijas virsniekus. No Noriļskas nāves lēģeriem 50. gadu beigās Latvijā atgriezās tikai nepilni astoņi desmiti izmocītu un slimu represēto virsnieku.

Pirmajā padomju okupācijas gadā jeb kā tautā šo laiku nosauca — Baigajā gadā — no 1940. gada jūnija līdz 1941. gada jūnija beigām tika represēti 858 bijušie Latvijas armijas virsnieki. To vidū 19 ģenerāļi, viens admirālis, 52 pulkveži, vismaz 125 pulkveži—leitnanti, 227 kapteini, 186 virsleitnanti un 220 leitnanti. **TS**

A-10 bāzējas Lielvārdē un sniedz tuvā gaisa atbalstu mācībās «Saber Strike»

Mācību «Saber Strike» laikā no 11. līdz 21. jūnijam tuvā gaisa atbalstu nodrošināja Mičiganas Nacionālās gvardes lidmašīnas A-10, kas lidoja uz Ādažu poligonu no Gaisa spēku aviācijas bāzes Lielvārdē.

Ši bija pirmā reize, kad kaujas lidmašīnas A-10 operēja no Lielvārdes, pildot mācību uzdevumus. Lai lidmašīnas varētu ilgstoši sniegt tuvā gaisa atbalstu Ādažu poligonā, iespēja uzpildīt degvielu un bāzēties tuvajā Lielvārdes lidlaukā ir ļoti nozīmīga. Lidojot no Emari Igaunijā, lidmašīnas varēja pavadīt Ādažu poligonā tikai 40 minūšu ilgu laiku, bet, lidojot no Lielvārdes — līdz pat divām stundām, kas ievērojami palielina karavīru iespējas trenēties izmantot sauszemes operācijās tuvā gaisa atbalstu.

Pirmās lidmašīnas A-10 nolaidās Gaisa spēku aviācijas bāzē Lielvārdē 2015. gada augustā, lai veiktu degvielas uzpildi, iepazīstinātu ugunsdzēsējus ar drošības prasībām un instrukcijām, kā arī iepazītos ar Lielvārdes lidlauka iespējām.

Uz mācībām «Saber Strike» bija ieradusies sešas lidmašīnas A-10, kas atlidojušas no Mičiganas Nacionālās gvardes Selfridžas Gaisa spēku bāzes.

«Mācību laikā lidmašīnas piedalās dažādos scenārijos, tai skaitā izspēlē meklēšanas un glābšanas situācijas, sadarbojas ar dažādām mācību dalībvalstu sauszemes spēku vienībām, trenējot komunikāciju un koordinēšanu, kas dod iespēju uzlabot mūsu spējas, lai mēs tās varētu likt lietā arī reālajā dzīvē, ja tāda nepieciešamība rastos,» uz-

svēra 127. aviobrigādes komandieris brigādes ģenerālis Džons Slokums.

Savukārt Mičiganas pavalsts Nacionālās gvardes komandieris ģenerālmajors Gregorijs Vadnaiss norādīja, ka šis ir kārtējais solis, lai padziļinātu Latvijas un Mičiganas sadarbību un uzlabotu aizsardzības spējas.

«Esmu ļoti priecīgs atkal būt Latvijā. Pagājuši jau 24 gadi, kopš Mičiganas un Latvijas partnerības programmas uzsākšanas. Mūsu sadarbība ar katru gadu kļūst plašāka, un spējas arvien vairāk pilnveidojas. Tāpēc esmu gandarīts, ka Latvijā uz ikgadējām militārajām mācībām ieradusies astoņas Mičiganas Nacionālās gvardes lidmašīnas A-10 un divas KC-135, kas veic degvielas uzpildi gaisā,» uzsvēra ģenerālmajors Gregorijs Vadnaiss. «Latvijas un Mičiganas partnerībai ir stiprs pamats, tai skaitā kopīgs mūsu karavīru dienests Afganistānā. Tā nav tikai partnerība — tā ir draudzība.»

Gaisa atbalsta kontrolieru un apvienotā uguns atbalsta priekšējo novērotāju spējas Latvijā ir attīstītas tik augstā līmenī, tieši pateicoties partnerībai ar Mičiganas Nacionālo gvardi. 2016. gadā apvienotā uguns atbalsta priekšējo novērotāju kursu absolvēja 24 Latvijas karavīri no dažādām vienībām; tā bija trešā reize, kad kurss norisinājās Latvijā un visi karavīri sekmīgi šo kursu absolvēja. Sadarbības projekta ietvaros Latvijā ir uzstādīts arī mācību simulators, tāpēc Latvijā ir iespējams izglīt arī citu NATO valstu gaisa atbalsta kontrolierus.

«Saber Strike» ir ikgadējas ASV vadītas apvienotās sauszemes un gaisa spēku mācības, kas tiek organizētas jau kopš 2010. gada. Tās ir iekļautas arī NATO vadīto mācību sērijā «Allied Shield».

Sagatavojusi **Daina Ozoliņa**, AM Preses nodaļa.
Foto — Gatis Indrēvics.

Latviešu karavīri Bosnijā un Hercegovinā

Juris Ciganovs,

Dr. hist., Latvijas Kara muzeja direktora vietnieks.

Foto — no Latvijas Kara muzeja krājuma un no S. Čevera personiskā arhīva.

Pēc 1996. gada septembrī Bosnijā un Hercegovinā notikušajām vēlēšanām sākās šajā valstī esošo NATO miera uzturēšanas spēku statusa transformācija. Iepriekšējā militārā misija (*Implementation Force — IFOR*) savu uzdevumu bija paveikusi. Tā paša gada 25. un 26. septembrī (vienu nedēļu pēc vēlēšanām šajā Balkānu valstī) Norvēģijas pilsētā Bergenā sapulcējās NATO dalībvalstu aizsardzības ministri. Šajā neoficiālajā sanāksmes reizē NATO amatpersonas lēma, kā rīkoties jaunajā politiskajā situācijā un kāds būs alianses militārā kontingenta uzdevums, kad 1996. gada 20. decembrī beigsies iepriekšējās militārās misijas (*IFOR*) mandāta termiņš. Nākamā NATO miera uzturēšanas militārā kontingenta, proti, Stabilizācijas spēku (*Stabilization Forces* jeb *SFOR*), darbība Bosnijā un Hercegovinā notika saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes 1996. gada 12. decembra rezolūciju Nr. 1088. *SFOR* misijā piedalījās: NATO valstis Beļģija, Kanāda, Dānija, Francija, Vācija, Grieķija, Islande, Itālija,

«LATCON» virsnieki nometnē «Camp Slepner», no kreisās: majors Guntis Porietis, leitnants Ilmārs Lejiņš un kapteinis Sergejs Čevers.

Nīderlande, Norvēģija, Portugāle, Spānija, Turcija, Lielbritānija, ASV un Luksemburga; valstis, kuras *SFOR* uzsākšanas brīdī nebija Ziemeļatlantijas līguma organizācijas dalībvalstis, bet laika gaitā kļuva par tādām, — Ungārija, Polija, Čehija, Bulgārija, Igaunija, Latvija, Lietuva, Rumānija, Slovākija un Slovēnija; kā arī valstis, kuras nav NATO dalībvalstis, — Albānija, Austrālija, Austrija,

Argentīna, Somija, Ēģipte, Īrija, Malaizija, Maroka, Jaunzēlande, Krievija, Zviedrija un Ukraina.

Šajā misijā Latviju pārstāvēja Baltijas bataljona Latvijas rota, un tā bija šīs rotas pirmā un vienīgā misija sadarbībā ar Zviedrijas karavīriem. Viens no 1995. gadā izveidotā Baltijas bataljona uzdevumiem bija gatavoties starptautiskajām miera uzturēšanas operācijām, un tam bija pakārtoti karavīru apmācību procesi bataljona novietnē Ādažos. Kad kļuva skaidrs, ka latviešu karavīri starptautiskajā misijā Balkānos piedalīsies Zviedrijas kontingenta sastāvā, no 1996. gada jūlija līdz septembrim mūsu karavīri veica apmācību un kopējo integrācijas posmu kopā ar zviedru karavīriem šīs valsts bruņoto spēku speciālistu vadībā. Tika plānots, ka Latvijas karavīru dalība šajā misijā sāksies 1996. gada oktobrī. Tieši 7. oktobrī Bosnijā ieradās pirmie septiņi Latvijas kontingenta karavīri, to skaitā Latvijas rotas komandieris kapteinis Andis Dilāns. Pēc tam atbrauca pārējie četrdesmit latviešu karavīri. Vēlāk rotas komandieris atcerējās:

«Visi puisi bija nodienējuši obligāto dienestu un armijā bijuši vismaz trīs gadus. Man bija arī četrdesmitgadīgi padotie.»

Latvijas karavīri dalību uzsāka tieši *IFOR* misijas darbības laikā, procesā bija pāreja uz *SFOR* misiju, un, tā kā tieši šajā pārejas posmā notika Zviedrijas kontingenta samazināšana, zviedri vienlaikus visu Latvijas

Misijas maiņas ceremonijā, pārejot no *IFOR* uz *SFOR*. Centrā — NBS kapteinis A. Bricis.

rotu nevarēja pieņemt. Lai Latvijas rotas karavīriem būtu iespēja iegūt pieredzi starptautiskajā misijā, rotas vada grupas vienības rotēja ik pēc diviem mēnešiem. *BALTBAT* Lietuvas kājnieku rotai paveicās vairāk, jo tā pilnā sastāvā tika integrēta Dānijas bataljonā, kas atradās Doboja pilsētas tuvumā (aptuveni 60 km attālumā no Tuzlas), bet pavisam laimīga varēja justies Igaunijas rota, kas Norvēģijas bataljona sastāvā piedalījās klasiskā miera uzturēšanas operācijā Libānā. Visu misijas darbības laiku (sešus mēnešus) Bosnijā atradās Latvijas rotas komandieris kapteinis A. Dilāns, apgādes vada komandieris leitnants Ilmārs Lejiņš un rotas ārsts leitnants Aivars Prikulis. A. Dilāns līdztekus Latvijas rotas komandiera pienākumiem trīs mēnešus bija arī apvienotās Zviedrijas — Latvijas rotas komandiera vietnieks ar vienādām tiesībām un komandēšanas varu attiecībā uz visiem karavīriem (to paredzēja savstarpējā vienošanās) un pēc tam pildīja Zviedrijas bataljona štāba operāciju virsnieka pienākumus. Otrus trīs mēnešus minētās rotas komandiera vietnieks bija kapteinis Ēriks Naglis. Zviedrijas bataljona štābā dienēja *BALTBAT* komandiera vietnieks pulkvežleitnants Guntis Porietis (tagad atvaļināts pulkvedis, Ādažu pašvaldības izpilddirektors) un *BALTBAT* Personāldaļas priekšnieks kapteinis Sergejs Čevers. Par savu misijas laiku un pienākumiem stāsta atvaļinātais majors, tagad Carnikavas pamatskolas direktors S. Čevers:

«Pirmsmisijas apmācības man notika Zviedrijā, kopā ar citiem mūsu kontingenta karavīriem. Mans, topošā štāba virsnieka apmācības kurss gan atšķīrās no citu *BALTBAT* latviešu karavīru treniņiem. Bija jāapgūst prasmes, kas nepieciešamas specifiskā štāba darbā, tāpat jābūtu sadarboties ar zviedru kolēģiem, jāapgūst Zviedrijas bruņoto spēku apakšvienību štābu procedūras, protams,

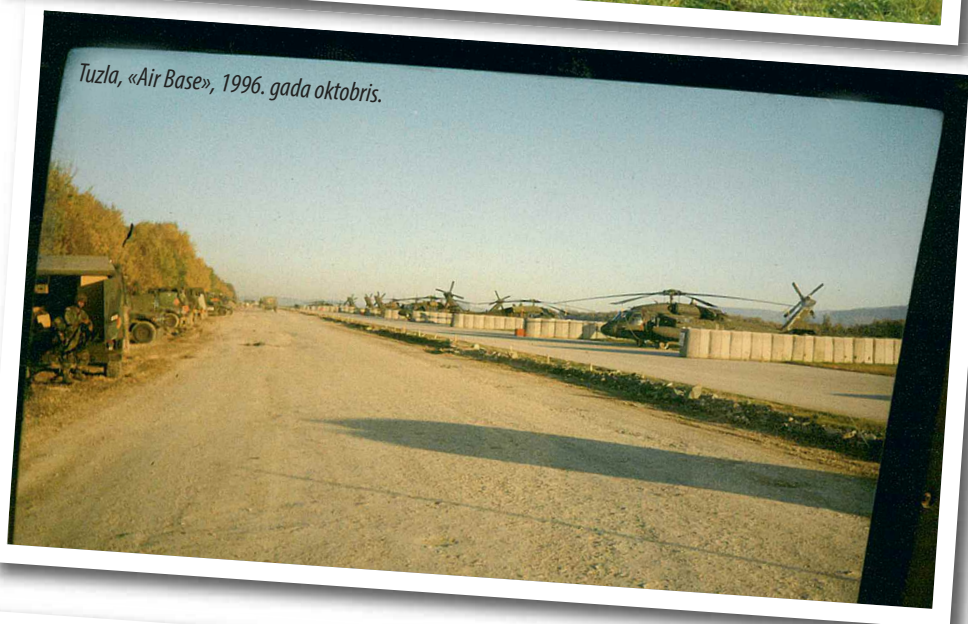
neizpalika kaujas apmācības, tiesa, tās bija nedaudz citādākas nekā pārējiem karavīriem — ne tik intensīvas.

13. oktobrī mēs saņēmām Zviedrijas armijas ekipējumu un ar lidmašīnu devāmies

uz Bosniju un Hercegovinu, kur 12 km attālumā no Tuzlas izvietotajā bataljona štābā noritēja mūsu nākamais dienesta laiks starptautiskajā misijā. Biju Latvijas kontingenta personāldaļas virsnieks. Zviedru štāba personāldaļā dienēja deviņi cilvēki, to

Tradicionālais tanks pie Doboja.

Tuzla, «Air Base», 1996. gada oktobris.

Ikdienas patrulēšana IFOR, 1996. gada novembris.

skaitā arī es. Daži amati mums toreiz likās patiesi eksotiski. Piemēram, Zviedrijas karaspēka vienības štābā bija arī tāds amats kā labklājības virsnieks. Tagad mēs saprotam, ka šāds cilvēks, kas rūpējas, lai karavīriem nekā netrūktu un viņi varētu domāt tikai par to, kā labāk pildīt savus amata pienākumus, ir vajadzīgs un šāds amats ir tikai apsveicams, taču toreiz mums tas bija kaut kas neparasts.

Mans uzdevums štāba darbā bija saistīts ar kontingenta lietvedības dokumentu kārtošanu, finanšu lietām — saistībā ar karavīru atalgojumu. Kārtoju arī sadzīviskus

Turpinājums 24. lpp.

Sākums 22. un 23. lpp.

jautājumus, piemēram, nodrošināju mūsu karavīru sakarus ar mājiniekiem. Saziņa ar Latviju toreiz bija iespējama tikai telefoniski — mobilo sakaru un interneta vēl nebija, latviešu karavīri uz mājām varēja zvanīt noteiktos laikos pēc saskaņojuma ar zviedru pusi.

Tā kā mēs pārvaldījām krievu valodu, zviedri mūs ņēma līdzī uz dažādām sarunām ar vietējiem iedzīvotājiem un vietējās varas pārstāvjiem — serbu valoda ir tuva krievu valodai, daudz ko var saprast. Bieži vien mēs šajās sarunās piedalījāmies kā tādi novērotāji un informatori — mēs klausījāmies, par ko runā vietējie, un, tā kā bijām Zviedrijas bruņoto spēku uniformā, viņi nezināja, ka neesam zviedri.

Organizēju arī dažādus pasākumus, piemēram, karavīru īslaicīgā atvaļinājuma laikā mēs apmeklējām Budapeštu Ungārijā. Gatavojot šo braucienu, vajadzēja kārtot daudz formalitāšu, saistītu ar izbraukšanu un atgriešanos karadarbības zonā. Būdams vēsturnieks pēc izglītības, organizēju arī Lāčplēša dienas pasākumu 11. novembrī. Zviedrijas bataljona vadība šādu iniciatīvu ļoti atbalstīja, jo tādas lietas palīdz saliedēt karavīrus un stiprināt kaujas garu. Beidzoties šai mūsu karavīru militārajai misijai, mans uzdevums bija pārbaudīt mūsu karavīru ekipējumu un mantas, lai saskaņā ar starptautisko likumdošanu no karadarbības zonas netiktu izvesti kādi neatļauti priekšmeti.»

G. Porietis par savu dienesta laiku Zviedrijas bataljona štāba Operāciju daļā atminējās vairākus interesantus apstākļus: «BALTBAT virsnieka klātbūtnē daļas virsnieki bija spiesti runāt angļiski un veikt vienkāršāko operāciju plānošanu atbilstoši NATO, nevis Zviedrijas militārajām standartprocedūrām. Bataljona komandieris Ekrots un štāba priekšnieks Nilsens daudreiz atgādināja, ka NATO operācija ir iespēja zviedriem atsvaidzināt angļu valodas un NATO operāciju plānošanas prasmes. Dažus gadus vēlāk, apmeklējot SFOR kārtējo Zviedrijas bataljonu, satiku vairākus virsniekus un instruktorus, kuri atkārtoti piedalījās misijā, jo bija ļoti apguvuši šo mācību.

Kā Operāciju daļas virsnieks piedalījās operāciju plānošanas un sadarbības koordinācijas sanāksmēs gan NORPOL brigādes štābā, gan arī Dānijas un Somijas bataljonos, kā arī kontrolēju Zviedrijas bataljonam noteikto uzdevumu izpildi visā tā atbildības teritorijā. Mans lielākais izaicinājums bija operāciju plānošana zviedru mehanizētājām vienībām, jo līdz tam pārzināju miera

SweBn07 S-1 personāla daļa.

uzturēšanas operāciju plānošanu vieglajiem kājniekiem.

Apmeklējot Latvijas rotas karavīrus, novērojām arī uzvedības atšķirības — mūsējie bija nopietnāki, disciplinētāki, ļoti ātri apguva bruņutransportieru izmantošanas īpatnības uzdevumu izpildei. Pēckara vides iespaidā, mīnētie sektori bataljona atbildības teritorijā un ierobežotā saziņa ar tuviniekiem radīja nomācošu iespaidu. Omas uzlabošanai kopā ar S. Čeveru izdevām vairākus humoristiskus ziņu izlaidumus «Karavīra bruņuzīle», kuros pārstāstījām jautrus atgadījumus no bataljona un Latvijas rotas dzīves, ievietotām karikatūras un krustvārdu miklas.

Zviedrijas bataljona rota ar tajā integrēto Latvijas rotas apakšvienību bija zemākā daudz nacionālā vienība visā NORDPOL brigādē (nākamais daudz nacionālās pārstāvniecības līmenis bija vien brigādes štābā). Jaatzīmē, kā daļu bataljona štāba darbs bija skrupulozāks, savukārt zviedri un somi bija neformālāki. Pie zviedriem guvu pirmo pieredzi «ātrajai» lēmuma pieņemšanas procedūrai, ko BALTBAT štābs sāka praktizēt 2000. gadā. Procedūras būtība bija vienkārša — operacionālo apstākļu izvērtēšanu un lēmumu pieņemšanu veica tikai «atslēgas» virsnieku grupa (komandieris un dažī operāciju, izlūkošanas un apgādes virsnieki), nevis bataljona štāba nodaļas (ievērojot visas lēmumu pieņemšanas standartprocedūras). Tas būtiski taupīja laiku un bija iespējams tikai bataljona līmenī, pie nosacījuma, ka «atslēgas» cilvēkiem ir pieredze.

Kopumā šīs misijas pieredze nostiprināja pārliecību, ka esam līdzvērtīgi karavīri saviem NATO partneriem, profesionālais dienests ir nepieciešamais priekšnoteikums darbam ar sarežģītu tehniku un daudz nacionālā

vienībā, un ka dalība starptautiskajā operācijā tikai saviem spēkiem vien ir pārāk dārgs pasākums.»

Par Latvijas karavīru uzdevumiem Dobojas bāzē pēc viesošanās Bosnijā un Hercegovinā laikrakstā «Tēvijas Sargs» rakstīja Aizsardzības ministrijas pārstāvis Jānis Podiņš:

«Zviedru bataljona sastāvā mūsu karavīri tika iekļauti B rotā. [...] sākotnēji B rota neatradās uz separācijas līnijas (tā atdalīja iepriekš karojošo pušu bruņotos spēkus), bet, kad notika zviedru bataljona pirmā samazināšana un A rotu atsauc uz Zviedriju, mūsu pušiem no B rotas bija jāpārņem savā kontrolē arī vairāki kontrolposteņi uz separācijas līnijas. [...] B rotas galvenais uzdevums ir bataljona noņemšanas apsardze. Daļa karavīru apsargā arī Ziemeļu — poļu brigādes radioretranslācijas staciju «Bravo 10», kā arī kontrolpunktu starp iepriekš karojošajām pusēm «Zulu 17». Viens B rotas vads ir ātrās reaģēšanas vads — tam visu diennakti ir jābūt 15 minūšu kaujas gatavībā. Vēl rotas karavīri patrulē teritoriju, kā arī novēro un pārbauda karojošo pušu karaspēka daļas, kara materiālu noliktavas un bāzes, kā arī nepieciešamības gadījumā sniedz palīdzību citām apakšvienībām.»

Tātad galvenie mūsu kontingenta uzdevumi bija patrulēšana, ceļu kontrole, radioretranslācijas stacijas apsardze, kā arī piedalīšanās bataljona un brigādes kopīgajās operācijās un serbu un musulmaņu ieroču noliktavu kontrole. Pirmos četrus mēnešus mūsu karavīri dzīvoja no vietējiem iedzīvotājiem īrētās mājās, bet pēdējos mēnešus — Itālijas bruņoto spēku aizdotajos dzīvojamajos konteineros, kuri bija speciāli izgatavoti šādu starptautisku operāciju vajadzībām.

Pirmā latviešu karavīru misija SFOR sastāvā ilga līdz 1997. gada aprīlim. **IS**

Drošība uz ūdens

Cilvēkiem vienmēr bijusi un būs liela vēlme pavadīt laiku jūrā un ūdens tuvumā, izmantojot visdažādākos peldlīdzekļus. Tāpēc atgādinām, pirms izlemjat pavadīt laiku ūdens tuvumā vai nodoties atpūtai jūrā, izmantojot laivu, jahtu vai citu peldlīdzekli, rūpīgi pārdomājiet, vai jums ir līdzīgi visi nepieciešamie glābšanas līdzekļi un vai esat informēti par to, kas ir jādara nelaiemes gadījumā.

Jūras spēku flotiles Krasta apsardzes dienests aicina visus atpūtas uz ūdens cienītājus pirms došanās jūrā informēt savus tuviniekus. Svarīgi, lai pirms aktīvas kuģošanas uzsākšanas jūrā, jūs par to informētu arī Jūras meklēšanas un glābšanas koordinācijas centru (*MRCC Rīga*) pa tālr.: 115 (avārijas), +371 67082070, +371 67082071, +371 29476101, e-pastā: sar@mrcc.lv, norādot paredzēto pārgājiena plānu, laiku, kontaktinformāciju, kā arī kontaktpersonu saziņai krastā, kura nepieciešamības gadījumā varētu sniegt par jums vajadzīgo informāciju.

Atpūšoties ūdens tuvumā, cilvēki ne tikai sauļojas un sporto, bet arī peldas. Lai pelde nebeigtos ar traģēdiju, jāievēro vairāki noteikumi.

VIENMĒR

- Ziņojiet līdzcīvēkiem, ka esat devies peldēties (līdz cikiem, kur un ar ko).
- Peldei izvēlieties pārskatāmas vietas.
- Tiem, kas dodas kopā ar jums, pastāstiet, cik ilgi jūs peldēsiet un vai domājat arī ienirt.
- Ūdenī jāieiet lēni, pakāpeniski.
- Laikā, kad nodarbojaties ar ūdenssportu, valkājiet glābšanas vestu (piemēram, kad vizināties ar katamarānu).
- Ja redzat kādu, kas divaini uzvedas, atrodoties ūdenī, pievērsiet uzmanību šim cilvēkam. Ja viņam nepieciešama palīdzība — nekavējoties zvaniet uz numuru 112 vai arī 115, ja negadījums notiek jūrā.
- Parūpējieties par savu drošību, izmantojot tādas peldlīdzekļus kā piepūšamo matraci, bumbu u.tml..
- Bērniem ļaujiet ūdenī spēlēties ar piepūšamajām rotaļlietām tikai tad, ja kāds no pieaugušajiem atrodas ūdenī starp krastu un dziļumu.
- Uzturiet nepārtrauktu acu kontaktu, ja bērns ūdenī atrodas dziļāk par jostasvietu.
- Jūrā uzmaniet bērnu no viļņiem, kas var nogāzt no kājām vai radīt tik negaidītu izbīli, ka mazulis no tā vien zaudē līdzsvaru. Turklāt vilkmes straume var nemanot peldētāju ienest dziļāk jūrā.
- Iekļūstot straumē, saglabājiet mieru, peldiet pa straumi uz priekšu, cenšoties nokļūt tuvāk krastam.

NEKAD

- Nepeldieties alkohola reibumā!
- Neejiet ūdenī, ja esat pārkarsušs vai slikti jūtaties!
- Nepeldieties, ja pēc pēdējās ēdienreizes nav pagājušas vismaz divas stundas.
- Nepeldieties un neienirstiet vienatnē!
- Neleciēt ūdenī no tiltiem un konstrukcijām, kas nav tam paredzētas.
- Nekad nekliedziet «Palīgā, sliktu!»; ja tas ir tikai joks. Var gadīties, ka nopietnā gadījumā jums neviens nepievērsīs uzmanību.
- Nirstot nelaidiet no plaušām ārā gaisu.
- Nepeldiet aiz bojām!
- Netuvojieties ūdenstransporta līdzekļiem (laivām, katamarāniem, ūdensmotocikliem u.tml.).
- Neizmantojiet nejausi izvēlētos ūdenstransporta līdzekļus.
- Nepeldiet pāri ūdenstilpnēm, nepeldiet dziļumā! Dīžošanās ar to, ka var aizpeldēt vistālāk vai pārpeldēt pāri upei, nav tā vērts, lai riskētu ar savu dzīvību.
- Nepeldieties stiprā vējā, naktī vai negaisa laikā! Nakts nav labākais laiks peldēšanai, jo, aizpeldot tālāk no krasta, viegli iespējams apjukt un zaudēt orientēšanās spējas, lai atgrieztos atpakaļ.

Visslabāk peldēties īpaši paredzētās vietās — tur iedzīvotāju drošībai uzstādītas bojas. Tās norobežo drošas peldvietas zonu, jo šajā zonā glābēji pagūs jums doties palīgā. Šajā zonā nedrīkst atrasties laivas, katamarāni un citi ūdenstransporta līdzekļi. Pie bojas iespējams pieturēties, ja jūtaties noguris, un dot glābējam signālu, lai steidzas jums palīgā.

KĀ PALĪDZĒT SLĪCĒJAM?

- Slīcēju drīkst glābt tikai cilvēks, kurš labi apguvis peldēšanas tehniku un zina paņēmienus, kā satvert cietušo un izvilkt viņu krastā.
- Slīcējam var sniegt palīdzību no krasta, pametot virvi vai kādu peldošu priekšmetu, kas palīdzētu noturēties virs ūdens.
- Nelaiemes gadījumā nekavējoties izsauciet glābējus, zvanot pa tālruni 112 vai 115, ja nelaime notikusi jūrā. Pēc iespējas precīzāk norādiet nelaiemes vietas koordinātas un piebraukšanas iespējas. Glābēji jāsagaida un jānorāda cietušā atrašanās vieta.

KĀ RĪKOTIES, JA JŪRĀ ATROD AIZDOMĪGU PRIEKŠMETU

Kopš Pirmā un Otrā pasaules kara Baltijas jūras dzelmē ir saglabājis liels skaits mīnu, torpēdu, lādiņu un citu bīstamu priekšmetu, tai skaitā arī ķīmisku vielu saturošu priekšmetu, kas var apdraudēt cilvēka dzīvību. Aizdomīgu priekšmetu atrašana piekrastē vai jūrā ir bieža un bīstama parādība, tādēļ ir jāievēro drošības pasākumi savas un apkārtnējo cilvēku dzīvības drošībai, bet par atrasto priekšmetu operatīvi jāinformē Jūras meklēšanas un glābšanas koordinācijas centrs (*MRCC Rīga*).

Atrodot jūrā vai piekrastes zonā aizdomīgu priekšmetu:

1. Apturiet kuģa gaitu.
2. Sazinieties ar *MRCC Rīga*.

	UIV IZSAUKUMA SIGNĀLS	TĀLRUNIS	INMARSAT	MMSI	DEŽŪRAS KANĀLI UN FREKVENCES
<i>MRCC Rīga</i>	<i>RIGA RESCUE RADIO</i>	115 (avārijas) +371 29476101 +371 67082070	INMARSAT-C +581 427518510	002750100	16VHF, 2182kHz, DSC VHF, DSC MF

3. Sniedziet informāciju par kuģa nosaukumu, kuģa tipu, atrašanās koordinātām, cilvēku skaitu uz kuģa.
4. Sniedziet atrastā objekta īsu raksturojumu.
5. Atrasto aizdomīgu priekšmetu NEDRĪKST atbrīvot no tikliem, mēģināt atvērt un tuvāk izpētīt.
6. Turpmāk rīkojieties pēc *MRCC Rīga* koordinatora sniegtajām instrukcijām.
7. Uz notikuma vietu tiks izsūtīti municijas neitralizēšanas speciālisti, kuri savas kompetences ietvaros palīdzēs atrisināt radušos situāciju.

Sagatavoja **Līva Veita**,
JSF Krasta apsardzes dienesta sabiedrisko attiecību speciāliste.
Foto — Gatis Dieziņš.

Uzvar Sauszemes spēku kājnieku brigādes riteņbraucēji

Šā gada **19. maijā** Tērvetē norisinājās NBS čempionāts riteņbraukšanā ar kalnu divriteņiem. Sacensībās piedalījās 63 dalībnieki no 15 NBS vienībām. Dalībniekus vērtēja trijās vecuma grupās: V-1, S-1 (vīrieši un sievietes, dz. 1981. g. un jaunāki), V-2, S-2 (1972. — 1980. g.) un V-3, S-3 (1971. g. un vecāki). Vīriešiem trases garums — 38 km, sievietēm — 19 km.

V-1 vecuma grupā ar rezultātu 1.25:10 uzvaru izcīnīja kareivis Rolands Zarītis (Szs KBde), otrajā vietā ar rezultātu 1.26:00 zemessargs Jēkabs Jaunslavietis (ZS St.BN), bet trešajā vietā ar rezultātu 1.28:34 zemessargs Edgars Bričonoks (3. ZSN).

V-2 vecuma grupā ar rezultātu 1.26:01 uzvarēja seržants Mārtiņš Puriņš (MVP), otrajā vietā ar rezultātu 1.28:59 majors Andris Rozītis (ZS 17. PABN), bet trešajā vietā ar rezultātu 1.29:00 majors Edgars Erts (MVP).

V-3 vecuma grupā ar rezultātu 1.29:06 labākais bija kapteinis Sandris Jaunzems (MVP), otrajā vietā (1.35:31) kapteinis Uldis Čukurs (ZS 44. KB), bet trešajā (1.43:20) ierindojās kapteinleitnants Dmitrijs Jankovs (JSF).

Neņemot vērā vecuma grupas, atsevišķi tika apbalvoti profesionālā dienesta karavīri. PD konkurencē vīriešiem uzvara kareivim Rolandam Zarītim (Szs KBde, 1.25:10), otrā vieta seržantam Mārtiņam Puriņam (MVP, 1.26:01), bet trešā vieta kaprālim Jānim Avotiņam (Szs KBde, 1.28:48).

Sieviešu konkurencē S-1 vecuma grupā ar rezultātu 0.54:42 uzvaru izcīnīja dižkareive Liene Strazda (Szs KBde), otrajā vietā (0.54:48) kapteine Kitija Eglīte (NP 3. RNC), bet trešajā vietā (0.59:07) virsleitnante Lāsma Ozola (MVP).

S-2 vecuma grupā uzvara, kā arī absolūti labākais rezultāts sieviešu konkurencē (0.54:32) — kaprālei Anitai Bērsonei (GS AB).

S-3 vecuma grupā ar rezultātu 0.58:56 uzvarēja kapteine Laima Klauža (AŠ), otrā ar rezultātu 1.08:49 majore Laila Plātere (NP), bet trešā — zemessardze Dace Rele (ZS 44. KB, 1.23:59).

PD konkurencē sievietēm labākā bija kaprāle Anita Bērsone (GS AB, 0.54:32), otrajā vietā dižkareive Liene Strazda (Szs KBde, 0.54:42), trešajā — kapteine Kitija Eglīte (NP.3. RNC, 0.54:48).

Komandu vērtējumā tika vērtēti trīs labākie vīriešu rezultāti un labākais sieviešu rezultāts neatkarīgi no vecuma grupas. Pirmajā vietā komandu vērtējumā Sauszemes spēku kājnieku brigāde (5.18:20), otrajā vietā Mācību vadības pavēlniecība (5.23:14), bet trešajā vietā Gaisa spēku aviācijas bāze (5.39:53).

NBS čempionātā tenisā labākais kaprālis Juris Jankovskis

Šā gada maijā Rīgā, VAMOIC tenisa zālē norisinājās NBS čempionāts tenisā. Sacensībās piedalījās 12 dalībnieki no dažādām NBS un Zemessardzes vienībām. Šogad sacensību dalībnieki sacentās katrs ar katru. Par katru uzvaru sacensību dalībnieks saņēma 2 punktus. Summā uzvar dalībnieks, kurš ieguvis visvairāk punktu. Ja punktu skaits vienāds, vērtē uzvarēto un zaudēto setu attiecību, ja tā vienāda, — uzvarēto un zaudēto geimu attiecību. Pārliecinošu uzvaru ar 22 iegūtajiem punktiem (uzvarētas visas spēles un visi seti) izcīnīja kaprālis Juris Jankovskis no Sauszemes spēku kājnieku brigādes, otro vietu ar 20 punktiem (zaudējums sacensību uzvarētājam) izcīnīja majors Juris Feldmanis no Apvienotā štāba, bet trešo vietu ar 18 punktiem (zaudējumi pirmās un otrās vietas ieguvējiem) — seržants Armands Sutugovs no Nodrošinājuma pavēlniecības (NP).

CISM reģionālajā čempionātā militārajā piecīņā Latvija izcīnā bronzu

No šā gada 30. maija līdz 3. jūnijam Čehijas pilsētā Viškovā norisinājās CISM reģionālais čempionāts militārajā piecīņā. Sacensībās piedalījās 27 sportisti no sešām valstīm. Dižkareivis Dainis Stepe (NBS Sporta klubs) izcīnīja 4. vietu, kapteinis Māris Ābele (Militārā policija) — 11. vietu, kapteinis Oskars Blaus (Militārā policija) — 13. vietu, seržants Aleksejs Orlovs (Gaisa spēku aviācijas bāze) — 15. vietu, bet kadets Matīss Bajārs ierindojās 25. vietā. Komandu vērtējumā Latvijas bruņoto spēku komanda ieguva 3. vietu.

NBS čempionāts pludmales volejbolā

Šā gada **2. jūnijā** Jūrmalā norisinājās NBS čempionāts pludmales volejbolā. Sacensībās piedalījās 14 vīriešu un 8 sieviešu komandas no dažādām Zemessardzes un NBS vienībām.

Sacensību sākumā komandas izspēlēja apakšgrupu spēles, kurās komandas cīnījās katra ar katru.

A apakšgrupā vīriešiem pārliecinošas uzvaras izcīnīja ZS 17. PABN komanda, kuras sastāvā spēlēja zemessargi Atvars Vilde un Edvarts Buivids.

B apakšgrupā vīriešiem uzvaru izcīnīja NBS ŠB komanda — kaprālis Klāvs Zaļkalns un kareivis Reinis Zelčs.

C apakšgrupā labākā bija NP komanda — kapteinis Sandris Andrejevs un civilais darbinieks Ralfs Ozoliņš.

Savukārt D apakšgrupā vīriešiem labākā bija NAA komanda — kadets Gatis Slavēns un kadets Ernests Berkmanis.

Sieviešu konkurencē A apakšgrupā labākā bija ZS 17. PABN komanda — zemessardzes Ilze Liepiņlausa un Sanda Ragozina, bet B apakšgrupā — ZS 52. KB komanda — zemessardzes Sigita Lapiņa un Laura Griestiņa.

Izslēgšanas spēlēs vīriešiem ceturtdaļfinālā iekļuva: ZS 17. PABN, MVP, Kājnieku skola (KS), NAA, NP, 3. RNC, ZS 25. KB un ŠB, savukārt sievietēm pusfinālā iekļuva ZS 17. PABN, SZS KBde, 3. RNC un ZS 52. KB komandas.

Par iekļūšanu pusfinālā vīriešiem 17. PABN komanda ar rezultātu 2:0 (15:2, 15:3 pa setiem) pārliecinoši uzvarēja MVP komandu, NAA ar rezultātu 2:1 (15:7; 16:18 un 11:3) uzvarēja KS, NP komanda ar rezultātu 2:0 (15:5; 15:11) uzvarēja 3. RNC, bet ŠB komanda ar rezultātu 2:0 (15:12 un 15:12) uzvarēja ZS 25. KB.

Pusfinālā finālā vīriešiem 17. PABN komanda ar rezultātu 2:0 (15:6 un 15:11) uzvarēja NAA, savukārt NP komanda sīvā cīņā ar rezultātu 2:1 (15:11; 21:19 un 15:13) uzvarēja ŠB un iekļuva finālā. Cīņā par 3. vietu ŠB komanda (kaprālis Klāvs Zaļkalns un kareivis

Reinis Zelčs) ar rezultātu 2:0 (15:6 un 15:11) uzvarēja NAA komandu (kadetu Gati Slavēnu un kadetu Ernestu Berkmani).

Sieviešu konkurencē pusfinālā spēlēs ZS 17. PABN komanda pārliecinoši ar rezultātu 2:0 (15:3 un 15:4) uzvarēja SZS KBde, bet ZS 52. KB komanda ar rezultātu 2:0 (15:13 un 15:9) uzvarēja 3. RNC un iekļuva finālā. Cīņā par 3. vietu sievietēm SZS KBde komanda (kareive Daiga Viša un kareive Spulga Rumpe) ar rezultātu 2:0 (15:8 un 15:13) uzvarēja 3. RNC komandu (kaprāli Ivetu Antonovu un dižkareivi Anastasiju Vorotinu).

Finālā sievietēm pārliecinošu uzvaru izcīnīja ZS 17. PABN komanda (zs. Ilze Liepiņlausa un zs. Sanda Ragozina), kas ar rezultātu 2:0 (15:6 un 15:1) pārspēja ZS 52. KB komandu (zs. Sigita Lapiņa un zs. Laura Griestiņa). Vīriešiem aizraujošā finālā 17. PABN komanda (zs. Edvarts Buivids un zs. Atvars Vilde) ar rezultātu 2:1 (15:9, 8:15 un 11:7) pārspēja NP komandu (kapteinis Sandris Andrejevs un civilais darbinieks Ralfs Ozoliņš).

NBS čempionātā militārajā piecīņā pārliecinošu uzvaru izcīnīja Militārās policijas komanda

No šā gada 9. līdz 10. jūnijam Rīgā un Kadagā norisinājās NBS čempionāts militārajā piecīņā. Piecu disciplīnu summā (šaušana, šķēršļu joslas pārvarēšana, 50 m peldēšana ar šķēršļiem, granātas mešana un 8 km kross) pārliecinošu uzvaru izcīnīja Militārās policijas komanda. Arī individuāli labākie bija Militārās policijas pārstāvji: kapteinis Māris Ābele (4814,1), kapteinis Maigurs Ozoliņš (4738,2) un kapteinis Oskars Blaus (4435,2).

*Sagatavojusi kaprāle Ilze Volframa,
NBS Sporta kluba Fiziskās sagatavošanas un sporta
nodaļas vecākā apmācības instruktore.*

Izraidīto ceļš — Sibīrija

Edmunds Vītols,

NBS rezerves kapteinis.

Foto — no Vītola ģimenes arhīva.

*Sākums šā gada februārā, marta,
aprīļa un maija numurā.*

Protams, Biriļusos, kur dzīvojam, elektrības nebija un apgaismošanai lietoja petrolejas lampas. Spilgti atmiņā palicis tas, ka Biriļusos, tāpat ka filmās par tiem laikiem, jaunieši pastaigājās pa ģerevņu (ciemu) lielākās vai mazākās kompānijās. Pāris puisi ar garmošku (akordeonu) rokās un bariņš meiteņu un zēnu. Dziedāja častuškas un piedancoja arī. Mūsu ielas vienā pusē bija mājas, otrajā — šaurs ceļš līdz mežam, tālāk pļaviņa un ezers. Tad šie staigāja līdz ceļa galam un atpakaļ, un tā visu vakaru. Tolaik vīriešu spēka gados bija ļoti maz, jo vairākums neatgriezās no kara, bet tie daži, kas atgriezās, bija kara sakropļoti gan fiziski, gan morāli. No vīriešiem ciematos pārsvarā bija tikai vecuki un puiseļi, kas netika paņemti karā tāpēc, ka bija par jaunu vai par vecu, lai tos iesauktu.

Biriļusos bija daudz zeku — kriminālo noziedznieku, kuri sēdējuši cietumos, bet, sagaidījuši amnestiju, izmitināti kur kurais. Tie zeki uzdzina šausmas visiem iedzīvotājiem, jo pulcējās barā un pa pilsētu arī pārvietojās, staigājot barā. Visi notetovēti tā, ka mugura, vēders, rokas un kājas galīgi zilas. Viņi spēlēja domino, un zaudētājam likme varēja būt dzīvība — gan viņa paša, gan kāda cita, nekādi ar viņiem nesaistīta cilvēka dzīvība, jo uzvarējušais varēja norādīt, kurš zaudētājam jānogalē. Bieži dzirdējām par slepkavībām un par laupīšanām.

Biriļusos izsūtīto cilvēku vidū bija daudz kulturālu un inteligentu cilvēku arī no krievu vidus, tādu, kas bija nevēlami sarkanajam režīmam. Šie cilvēki bija izsūtīti no Ļeņingradas, Maskavas un citām pilsētām, kas atradās PSRS rietumu pusē. Starp šiem cilvēkiem un pārējiem izsūtītajiem laika gaitā izveidojās labas attiecības, un viņi gāja viens pie otra ciemos, lai kopā padzertu tēju, uzspēlētu šahu un parunātos. Atceros, kā es sadraudzējos ar krievu sievieti Nadju, kura bija nedaudz vecāka par mani. Viņa kopā ar savu mammu bija izsūtīta 1937. gadā no Ļeņingradas. Nadjai tēvs bijis augsta ranga militārais darbinieks sarkanajā armijā, bet 1937. gadā tēvu aizveda čekisti un ģimeni izsūtīja uz Sibīriju. Vēlāk viņi uzzināja, ka tēvs nošauts Ļeņingradas nomalē esošajā NKVD poligonā jau tās pašas nedēļas nogalē, kad viņu apcietināja. Kā tautas ienaid-

nieka ģimenei viņiem bija stingri noliegts pārvietoties ārpus Biriļusiem. Draudzība ar Nadju man turpinājās arī tad, kad abas bijām atgriezušās savās mājās. Regulāri sarakstījāmies un pat pēc 1970. gada braucām ciemos viena pie otras, es uz Ļeņingradu un viņa uz Rīgu.

Atceros, ka ciemā bija kāda izsūtītā vāciete, kura bieži, ejot pa Biriļusiem, galvā uzlika glaunu cepuri, tādu, kā dāmas Eiropā nēsāja. Tad allaž vietējie iedzīvotāji, kas tai brīdī bija uz ielas, palēnināja soli vai pat apstājās, lai noraudzītos uz šo brīnumu.

Atceros ļoti zīmīgu notikumu, kad 1950. gada rudens vakarā pilnīgi negaidīti ieradās mans vīrs Fjodors Širokovs. Viņš bija noskaidrojis, kur mēs esam, un atrada iespēju veikt šo milzīgo attālumu no Maskavas uz Sibīriju, lai tiktos ar savu ģimeni. Tomēr ierašanās Biriļusos viņam varēja radīt lielus sarežģījumus ar varas pārstāvjiem, jo uz viņu joprojām attiecās ierobežojumi sakarā ar pārvietošanos PSRS teritorijā. Es biju laimīga viņu atkal redzēt, bet šai kopā būšanas laimei bija atvēlētas tikai stundas. Pat mana mamma nezināja, ka mans vīrs ir atbraucis. Nakti pārlaidām manā toreizējā darbavietā — pienotavā. Ļoti zīmīga šī tikšanās ir tāpēc, ka pēc tam 1951. gada maijā piedzima mūsu dēliņš — Alberts. Man gan toreiz bija ļoti grūti mammai izskaidrot, ka bija atbraucis mans vīrs.

Vēl atceros par šūšanu. Biriļusos bija tikai viens veikaliņš, kur pārdeva visu ko, sākot ar pārtikas produktiem un beidzot ar naglām. Kad atveda audumu, tad tikai vienu katūna baķi, parasti puķainu. Visa ģerevņa to sapirkās, šuva svārkus, un tad visi staigāja kā uniformā vienādi ģērbusies, arī ziemā — pa virsu fufaika (vatenis), kājās vaļenki (velteņi). Maniem bērniem Irmiņai un Albertam, kā arī sev mēs ar mammu visu apģērbu šuvām pašas. Allaž ar mammu izdomājām kādu interesantu fasonu, kaut ko sakombinējām, liekot klāt citu audumu, un tāpēc citi brīnījās, kā mūsu bērni ir tik skaisti saģērbti. Šūšana notika petrolejas lampas gaismā. Bieži gadījās, ka lampas stikls pārpļīsa, un tad darbs turpinājās pie sveču gaismas, jo elektrības tur nebija.

Bija laiks, kad es strādāju pienotavā un manos darba pienākumos bija piena kannu pārvaļāšana no Biriļusiem uz kādu citu ciemu, kur bija piena pārstrādes kombināts. Kannas Biriļusos tika iekrautas pajūgā, ar kuru man bija jākursē turp un atpakaļ katru dienu. Dažreiz Irmiņa tika paņemta līdzī šajos pārbraucienos. Viņai patika gan tālā braukšana, gan vērošana, kā no piena top krējums un paniņas. Reizēm gadījās tikt pie

saldā krējuma nobaudišanas turpat uz vietas, un tas jau bija pasakains gardums.

Irmiņu izdevās iekārtot Biriļusos bērnu dārzā. Katru dienu bērnus baroja ar vienu un to pašu ēdienu, proti — ar mannas biežputru un vārtiem kartupeļiem. Kopš tiem laikiem pret mannas biežputru viņai vēl arvien ir ļoti atturīga attieksme. Bērnu dārzā audzinātāja bija latviete, vārdā Ilze, un viņa gulēšanas laikā bērnus ieslēdza guļamistabā, aizbultējot durvis un aizverot pat logu slēģus.

Laika gaitā mamma atrada iespēju no Biriļusiem uz Rīgu nosūtīt paciņas, kurās ielika kādu no savām saglabātajām zelta rotaslietām pārdošanai. Protams, risks, ka paciņa nonāks līdz adresātam Rīgā ar neizredzētu saturu, bija liels, bet — viss izdevās! Rīgā paciņas nonāca pie kādas mammas paziņas, kas izlīdzēja ar rotaslietu pārdošanu. Naudu saņēmām un par to mēs ilgākā laika posmā varējām irēt atsevišķu mājīņu ar vienu istabu un virtuvi. Nopirkām govi un cūku, sastādījām kartupeļus un citus dārzeņus. Tad jau dzīvošana kļuva vieglāka. Mājas priekšā sastādījām puķes. Kaimiņi no vietējo vidus brīnījās un prasīja, kam tas ir vajadzīgs — puķes stādīt pie mājas?! Atbildējām, ka skaistumam. Vietējie neizpratnē raustīja plecus, pasmējās un grozīja pirkstu pie deniņiem. Ziemai lielajā mucā ieskābējām kāpostus. Atceros, kā taisījām sviestu. Irmiņa arī nāca talkā pie sviesta kuļšanas. Spilgti atceros, ka krāsns kurināšanai abas ar mammu gādājām malku, zāģējām un skaldījām. Tas aizņēma daudz laika un bija ļoti smags darbs sievietēm, jo koks bija apmēram vienu metru diametrā. Zāģēšana mums padevās grūti — koks zāģi iespieda, un tad vajadzēja zāģējuma gropē iedzīt tapu, lai var zāģēt dziļāk. Visus malakas sagatavošanas smalkumus apguvām, darbu darot.

Irmiņa ar manu mammu mēdza iet uz mežu lasīt savvaļas upenes. Taču vienreiz viņas uz ciņa ieraudzīja čūsku, kas gozējās saules staros, kuri laužās cauri milzīgo koku galotnēm. Pārbijušās abas metušās bēgt, un pēc šī gadījuma viņas uz mežu gāja retāk.

Gar Biriļusiem vijās upe Čulima, kas pavasaros pamatīgi pārplūda. Lai cilvēki varētu pārvietoties, tika izveidoti tādi kā pārējas tiltiņi no dēļiem. Ļaudis staigāja pa šīm šaurajām, nestabilajām koka konstrukcijām, kuras bieži ielūza vai tika izskalotas, kad straume kļuva spēcīgāka. Reiz Irmiņa, nākot no skolas, iekrita ledainajā ūdenī, un straume mazo, vieglo ķermeni uzreiz sāka nest prom, bet kāds blakus esošs zaldātiņš šinēl uzreiz ielēca ūdenī un paspēja saķert Irmiņu aiz drēbēm. Izvilkuši pilnīgi saslapušo meitēnu no ūdens krastā, ļaudis uzreiz noģērba viņai visas slapjās drēbes un ātri apsūca pārslaukušo bērnu. Turpat upes krastā

Raksta galvenā varone Tatjana Vitols (1941. gadā, dažas dienas pirms izsūtīšanas).

viņi izvilka sausas drēbes, kas kuram bija pie rokas vai saiņos, un ievīstīja Irmiņu, lai salsdās, un nogādāja bērnu mājās.

Atceros divus kuriozus gadījumus ar Albertiņu. Viņam bija kādi divarpus gadiņi, kad kādu ritu viņu vedu satuntuļotu ragaviņās. Laikam biju aizdomājusies, attapos, kad sajutu, ka ragaviņas tā viegli velkas. Atskatījos, bet bērna ragavās nav. Skrēju atpakaļ pa ragaviņu slieču atstāto nospiedumu sniegā. Skatos, gul' mans puika uz ceļa, pat nebija pamodies.

Citā reizē mana mamma ar Irmu un Albertiņu gāja pastaigāties. Tas notika vasarā, un Albertiņam bija jau trīs gadi. Pāri Biriļusiem blakus esošajam ezeram veda tilts, diezgan augsts, jo pavasaros ūdens cēlās. Mamma ar kādu uz ielas runājās un nepamanīja to brīdi, kad Alberts aizskrēja uz tilta pusi. Puika, ticis līdz tilta vidum, apsēdās uz balķa ārpus margām un šupoja kājas virs ūdens. Mamma, ieraudzījusi notiekošo, lika Irmam stāvēt uz vietas un klusēt, lai Albertiņu nenobaidītu. Pati viņa sāka kaut ko klusām runāt un šķietami mierīgā soli gāja puikas virzienā. Sagrāba viņu, ievilka iekšpus margām, piespieda sev pie krūtīm un sāka raudāt. «Varonis» neko nesaprata, bet kompānijas pēc arī sāka brēkt. Ja viņš iekristu, izglābt viņu nepaspētu, jo mamma nekāda lielā peldētāja nebija. Cilvēku apkārt tobrīd arī neviena.

Spilgti atceros, ka strādāju ciemata pirti Biriļusos. Darba pienākumos bija malkas sagāde pirts kurināšanai. Tā es visu nedēļu

zāģēju un skaldīju malku, lai sestdien un svētdien pirti var kurināt. Ciedru koks bija sešdesmit līdz septiņdesmit centimetru diametrā, un mēs ar citām sievietēm, kas bija norīkotas šai darbā, zāģejām, tupot uz ceļiem sniegā. Ceļgali un rokas sala, bet mugura bija slapja no intensīvā darba. Spelgoni koks bija sasalis, un skaldišana gāja raitāk nekā zāģēšana. Piektdienās bija jāsāk smelt ūdeni, jo pirts strādāja tikai sestdienās un svētdienās. Ūdens bija jāsmel no dziļas akas — stāvēju uz paaugstinājuma un ar «dzērvi» smēlu. Koka spainis bija tā apledojis, ka tajā varēja iesmelt tikai kādus divus litrus. Ūdeni vajadzēja daudz, un smelšana turpinājās no agra rīta līdz vēlai naktij.

Biriļusos 1954. gadā Irmiņa sāka iet skolā, un pirmajā klasē viņai uzmācās kāds krievu zēns. Katru reizi, kad viņš ieraudzīja Irmiņu ejam no skolas, skrēja klāt un darīja pāri, sitot, splaujot un sperot. Meitēns bieži nāca mājās raudādams, sašmulētām un saplēstām drēbēm. Izrādījās, ka negantais zēns ir kāda vietējā komunistu darboņa dēls. Kad kārtējo reizi Irmiņa pārnāca mājās raudoša, ar saskrāpētu seju, mans pacietības mērs bija pilns. Es metos uz tā komunistu māju un, iedrāzusies istabā, uzskrēju vīrsu pašam saimniekam. Zobus aiz dūsmām griezdama, nedomājot par to, kādā statusā esmu es un kādā viņš, izteicu viņam brīdinājumu, ja vēl reizi tas puika pieskarsies manam meitēnam, es viņu nositišu, un man būs vienalga, kas ar mani notiks pēc tam. Ar to mana bērna tiranizēšana izbeidzās.

1954. gadā, kad Staļins jau bija nolīcis karoti, nāca atļauja, ka varam no Biriļusu rajona izbraukt. Nolēmām doties uz šahtu pilsetu Černogorsku. Irmiņa ar manu mammu palika Biriļusos, lai pabeigtu tur pirmo klasi, bet mēs ar Albertu pārbraucām uz Černogorsku, kur man bija jāsāk darba gaitas šahtās. Černogorska atradās Hakasijas autonomajā apgabalā, un šī apgabala centrs bija Abakanas pilsēta. Tur kādu laiku dzīvoja mans jaunākais brālis Edmunds, bet vēlāk viņu pārsūtīja uz Noriļsku. Černogorskā atkal dzīvojam barakās, kur bija izveidoti kādi divdesmit dzīvokļi. «Publika» bija ļoti raiba, sākot ar izsūtītajiem no dažādiem reģioniem, beidzot ar zekiem. Bija pieejams tikai aukstais ūdens, sausā tualete atradās sētā. Elektriķa padeve bija ļoti simboliska, jo apgaismošanas lampiņas istabās un koridorā dega gaužām reti.

1955. gadā man izdevās Albertu iekārtot bērnudarzā, silītē, kur viņš palika uz visu nedēļu, kamēr man bija strikti noteikts darba grafiks šahtās. Černogorskā bija kādas piecpadsmit šahtas, un vairākums tur dzīvojošo izsūtīto un vietējo iedzīvotāju strādāja šajās šahtās.

1956. gada ziemā, kad Irmiņa mācījās trešajā klasē, viņiem uz visu klasi piešķīra

trīs pārus velteņu. Protams, divi pāri tika priekšnieku bērniem, bet vienu kā teicamnieci piešķīra Irmiņai. Tas bija liels deficīts, sevišķi bērnu velteņi, un tie maksāja brangu naudu!

Atceros Irmiņas stāstītos iespaidus par viņas ceļojumu, kas notika pēc ceturtās klases beigšanas, kad visi skolas teicamnieki, to skaitā arī viņa (latviešu bērni mācījās daudz labāk par vietējiem), brauca ceļojumā uz Ļeņina piemiņas vietām. Lidojuši ar mazu lidmašīnu uz Krasnojarsku, bērni esot stipri vēmuši, arī Irmiņa šo lidojumu atcerējās kā briesmīgu murgu. Kad nokļuvuši Minusinskā, tad vēl kāds ceļa gabals bijis jābrauc ar kuģi pa Jeņiseju. Galvenais mērķis bija Ļeņina muzejs Šušenskā. Irmiņa stāstīja, ka liels bijis pārsteigums par Ļeņina piemiņas vietu, jo ieliņa bijusi vienos dubļos un visa teicamnieku delegācija, kad nonāca līdz ieejai Ļeņina muzejā, bija nobridusies dubļos līdz ceļiem.

Vēl Latvijā, mācoties ģimnāzijā, mani mamma un paps iemācīja spēlēt šahu. Dzīvojot Biriļusos un Černogorskā satiku izsūtītos, kuri paši bija uzmeistarojuši šaha dēli un simboliskas spēles figūras. Dažreiz, kad bija luste, gājām pie tiem, kam bija šahs, un spēlējām. Bija arī vietējie, kuri labi spēlēja šahu, tika organizētas pat sacensības. Sākumā vietējā mērogā, bet vēlāk šī aktivitāte izvērsās un es tiku sūtīta uz Krasnojarsku kā Černogorskas pārstāve uz reģionālajām šaha sacensībām, no kurienes atgriezios ar diplomu par otrās vietas iegūšanu.

Visu šo laiku kopš 1941. gada 14. jūnija mēs neko nezinājām par vecākā brāļa Aleksandra likteni, tāpēc jo liels bija mūsu izbrīns, kad 1957. gadā saņēmām no viņa pirmo vēstuli! Aleksandrs bija atradis mammu, pats būdams Amerikā, ar Šveices Sarkanā Krusta organizācijas starpniecību. Aleksandrs rakstīja, ka viņš ar savu sievu Viju 1944. gadā, kad bija izveidojies «Kurzemes katls», izmantojuši labvēlīgu situāciju un kopā ar citiem bēgļiem pa jūru devušies uz Zviedriju, bet vēlāk tikuši līdz Kanādai un tālāk nokļuvuši Amerikas Savienotajās Valstīs. No tā brīža brālis Aleksandrs regulāri sūtīja mums paciņas ar mantām, kuras mamma varēja pārdot, lai iegūtu līdzekļus dzīvošanai. 1957. gadā oficiāli saņēmām atļauju, ka varam braukt prom, jo izsūtījuma termiņš ir beidzies. Lai mēs visi četri varētu aizbraukt uz Latviju, bija nepieciešama diezgan prāva naudas summa vilciena biļetēm. Sākām krāt naudu atceļam, un mamma visu no Aleksandra paciņām pārdoto mantu naudu atlika braucienam uz Dzimenteni.

No darba šahtās varēju iet prom. Ar atsaucīgas kaimiņienes palīdzību man izdevās iekārtoties darbā kādā kantorī, mums

Sākums 28. un 29. lpp.

iedeva dzīvokli ar divām istabām un virtuvi. Tas bija liels atvieglojums, ka tikām projām no barakas un briesmīgā rajona. Tajā dzīvoklī mēs arī nodzīvojām līdz prombraukšanai.

Mamma mēdza teikt, ka vilku baro kājas, ņēma sainīti un gāja meklēt pircējus, apmeklēja priekšnieku sievas, kuras bija naudīgas, tās savukārt deva ziņas savām draudzenēm un paziņām. Tā izveidojās vesels mantu uzpircēju loks, un mamma ātri vien tika vaļā no kārtējās atsūtītās pakas satūra. Arī citām ģimenēm radi, kas bija veiksmīgi paglābušies no komunistu režīma un devušies trimdā uz Rietumiem, sūtīja pakas, lai palīdzētu materiāli. Atceros, ka iztikšanai tik tikko pietika, jo dzīvojām tau-pšanas režīmā — četri šķīvji, četras karotes utt. Mamma man un bērniem bieži teica, ka drīz jau brauksim. Taču braukšanai ceļa naudu izdevās sakrāt tikai līdz 1960. gadam.

Garu ceļu uz Dzimteni uzsākām 1960. gada vasaras beigās, augustā. Šoreiz braucām ar vilcienu plackartes vagonā, atceros, mums bija sānu vietas. Mamma bija savārijusi pieclitrīgu piena kannu ar brūkleņu ievārījumu, sapirka maizi, un ar to mēs visu ceļu iztikām, tikai tēju pasūtījām, lai būtu kaut kas silts. Atbraucām līdz Maskavai, un tur bija jāgaida visu dienu līdz Rīgas vilcienam. Irma un Albertiņš pirmo reizi redzēja lielpilsētu, tik daudz cilvēku, tramvajus un automašīnas platajās ielās. Ar savu vīru Fjodoru Širokovu bijām regulāri sarakstījušies, un man bija viņa adrese Maskavā. Iрмаi jau bija trīspadsmit gadu, un viņa bija beigusi sesto klasi — apzinīga meitene. Nevienam neko nesakot, Irma aizgāja uz izziņu biroju stacijā un, nosaucot sava tēva vārdu un uzvārdu, kā arī adresi, uzzināja viņa telefona numuru. Piezvanīja, pateica, kas zvana, un izskaidroja, kur mēs atrodamies. Sarunāja, ka viņš tūdaļ atbrauks. Mēs bijām ļoti pārsteigti gan par Irmu uzņēmību, gan drosmi, gan par rezultātu, kādu viņa panāca. Kad Fjodors atbrauca, Irma pieskrēja, piespiedās pie tēva un raudāja. Mēs visi bijām ļoti priecīgi un savīļoti, jo nebijām redzējušies desmit gadus. Visu dienu, līdz pat Rīgas vilciena atiešanai Fjodors pavadīja kopā ar mums.

Tukumā iebrucām augusta beigās, tāpēc vajadzēja steigšus pieteikt bērnus skolā. Kad mana māte gāja pierēģistrēties milicijā, pirmais jautājums bija — kāpēc jūs atgriezāties? Fakts, ka esam bijušie tukumnieki, nebija vērā ņemams... Mammu atcerējās ļoti paziņas (Olga un Edgars), kuri sarunāja pie saviem draugiem mums dzīvojamo istabu (vienu visiem) mājā, kuru saimnieki izmantoja tikai vasarā. Viņi mūs

ļoti atbalstīja un visu pirmo ziemu veda mums ar ragaviņām kartupeļus, saknes, ievārijumus. Mēs tajā mājā nodzīvojām līdz 1963. gadam, kad man, strādājot Tukuma fermentu rūpnīcas kafijas cehā, piešķīra mājiņu ceha teritorijā.

Dzīvojot Tukumā, mamma tikās ar diviem vīriem, kas paši bija viņu uzmeklējuši. Viņi abi bija bijuši lēģerī kopā ar manu papu. Pēc šīs tikšanās mamma vakaros bieži stāvēja pie loga un lielas asaras ritēja pār viņas vaigiem. Viņa nešņukstēja un nevai-manāja, tikai skatījās pa logu, it kā lūkoda-mās, ka teju papus parādīsies no mājas stūra. Tagad viņa zināja, ka viņš vairs nekad nepārnāks. Mamma pastāstīja, ka tie vīri bijuši klāt, kad 1943. gadā papus nomiris ar plaušu karsoni, jo lēģeros jau nekāda slimā ārstēšana nenotika. Tagad viņas dvēselē bija tukšums, jo visu laiku to bija pildījusi ce-ribe, ka kādu dienu papus varētu atgriezties. Bija vīri, kas izdzīvoja un atgriezās, atgriezās pēkšņi, piekļāvējot pie savas ģimenes nam-durvīm, pēc gadiem ilgas prombūtnes Sta-ļina lēģeros. Taču viņš vairs nepārnāks. Atmiņā atausa un tā arī palika uz visu mūžu tas mirklis, kad 1941. gada 14. jūnijā stacijā «Tukums 2» zaldāti veda papu prom no mums uz citu vilcienu, neļaujot mums pat isti atvadīties. Atceros, kā papus atskatījās pāri zaldātu pleciem, uzlūkojot mūs ar brāli un mammu. Tas bija pēdējais skatiens, kad mūsu acis sastapās, bet toreiz mēs to nezi-nājām.

Gan es, gan Irma sarakstījāmies pa pastu ar Fjodoru Širokovu, viņš apsveica Ir-miņu sešpadsmit gadu jubilejā. Zinu, ka kādu laiku viņš strādāja Semipalatinskā Ka-zahstānā, un tas bija saistīts ar Baikonuru. Zināju, ka viņam ir cita ģimene, bet oficiāli šķirta mūsu laulība nebija līdz 1976. gadam. Kad gāju pensijā, nolēmu paņemt atpakaļ sava tēva uzvārdu — Vītols. Sazinājos pa te-lefonu ar Fjodoru Širokovu un paskaidroju, ka vēlos oficiāli nokārtot attiecības. Viņš bija atsaucis un ļoti ātri nokārtoja no viņa puses nepieciešamās formalitātes. Pēc kāda laika viņš rakstīja vēstulē, ka esot sirds slim-nieks un jūtas vārgs.

Noteikti vēlos pieminēt savu brāļu Aleksandra un Edmunda likteni. Jaunākais brālis Edmunds tā arī neatgriezās no Sibī-rijas. Mums paziņoja, ka viņš esot nošāvis, bet pēc vairākiem gadiem satikām kādu vīru, kurš bija kopā ar Edmundu tajā vietā, kur viņš gāja bojā. Tas vīrs teica, ka redzējis Edmunda ķermeni notikuma vietā, pirms to aizveda uz morgu. Pēc viņa teiktā lodes izejošais caurums bijis pierē, bet ieejošais pakausī. Izdarot pašnāvību, cilvēks sev pa-kausi nešau, jo to pat fiziski ir ļoti sarežģīti izdarīt. Edmunda sieva Daina atgriezās

80. gadu jubilejā kopā ar bērniem, mazbērniem un mazmazbērniem.

Latvijā pēc izsūtījuma un dzīvoja Talsos, tajā pašā mājā, kur dzīvojām visi kopā starp pirmo un otro izsūtīšanu.

Brālis Aleksandrs kopā ar sievu Viju dzīvoja un strādāja ASV, turpināja sūtīt mums paciņas ar drēbēm un kafiju. Vija pat pāris reizes atbrauca uz Latviju, lai tikties ar saviem radiem un mums. Aleksandrs bai-dījās braukt uz Latviju, jo domāja, ka čekisti viņu paņems ciet. Aleksandrs mani uzaicināja aizbraukt pie sevis uz Ameriku 1989. gadā. Es sapratu, ja es neaizbraukšu tagad, tad mēs ar brāli vairs neredzēsīsimies, jo viņš uz Latviju nebrauks, bet es vēlāk diez vai varēšu aiz-braukt. Tā mēs satikāmies Amerikā. Kad atgriezās un sēdējām ar mani bērniem un mazbērniem istabā, mans mazmazdē-liņš Ivo, kuram tobrīd bija viens gadiņš, ie-rāpās lielajā atvērtajā čemodānā un dāsni uzčurāja uz visām no Amerikas atvestajām dāvanām. **IS**

Šeit beidzas šis skumjais vēstījums.

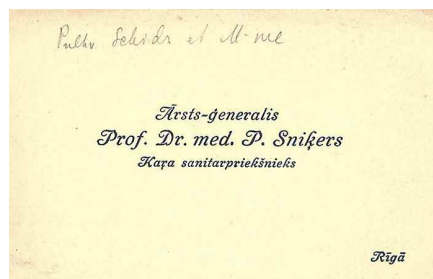
Mana omamma Tatjana Vītola, vēl dzīvodama pie savas meitas Irmas un mazmeitas Dainas, allaž priecājās, kad ģimene sanāca kopā Ziemassvētkos un viņas dzimšanas dienā atbrauca maz-bērni un mazmazbērni. Dēls Alberts un viņas meita (mana mamma) Irma rūpē-jās par omammu līdz pat viņas aiziešanai mūžībā. Dzīves norietā omamma pauda vēlēšanos, lai viņas ķermeni pēc aizieša-nas mūžībā kremē un pelnus izkaisa Bal-tijas jūrā. Viņas vēlme tika izpildīta.

Aleksandrs Vītols (omammes vecākais brālis),
22.06.1917. — 10.01.2003.
Tatjana Vītola, omamma,
15.02.1921. — 27.07.2001.

Vizītkarte — ko par to zinām

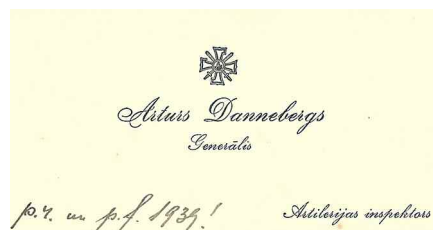
Vizītkartes starpkaru Latvijā bija izplatīta parādība arī starp Latvijas armijas virsniecību. Vizītkartēm ir liela nozīme, jo tās daudz ko var pateikt par īpašnieku un to, kāpēc karte kādam iedota. Tā ir vesela noteikumu kopa, kas ir jāzina, lai pareizi izmantotu vizītkarti un pareizi saprastu, ko tā saņēmējam vēsti.

Vizītkarte ir divu vārdu «vizīte» un «karte» savienojums. Tā ir noteiktu izmēru (apm. 5 x 9 cm) kartīte ar vārdu un uzvārdu, arī ar amatu, goda nosaukumu vai dienesta pakāpi. Dažādās valstīs oficiālo vizītkaršu lielums ir atšķirīgs. Vairākās profesijās (ārsti, juristi) kartē norāda arī adresi. To pasniedz vai atstāj vizītkartes īpašnieks, iepazīstoties vai apciemojot kādu. No tā, kādam nolūkam vizītkarte kalpo, ir atkarīgs vizītkartes pārējais teksts. Ja iecerēts izmantot vizītkarti arī ārpus robežām, nepieciešamā informācija jāsniedz konkrētās valsts valodā vai arī kādā izplatītā valodā. Būtiska uzmanība jāpievērš papīra kvalitātei, tekstam un noformējumam. Vizītkarte nedrīkst būt pārāk pieblīveta, lai tās papild-elementi nenomāktu galveno informāciju.

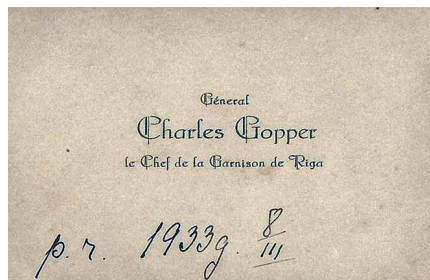

Vizītkartes lietošanu Eiropā 16. gs. pārņēma no Ķīnas. Saviesīgās dzīves noteikumos tā tika iekļauta 17. gs. Ludviga XIV galmā.

Starptautiskā oficiālā vizītkaršu valoda ir franču valoda. Darījumu dalībnieku vizītkartēs kartītes centrā, tam seko goda nosaukumi, ieņemamais amats. Uzņēmuma nosaukums un adrese — vēl zemāk vai arī kreisajā apakšējā stūrī, bet tālruna numurs apakšējā stūrī pa labi.

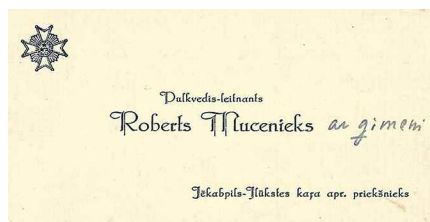
Tirdzniecības pārstāvja vizītkartes centrā ir firmas nosaukums, tālruna numurs — kreisajā apakšējā stūrī. Adrese minēta apakšējā stūrī pa kreisi un pārstāvja vārds — labajā apakšējā stūrī. Praksē šī kārtība mainās un pieļaujama arī pavisam citāda secība.

Diplomātam ir nepieciešama vizītkarte, kurā norādīts viņa uzvārds un vārds, ieņemamais amats un darbības vieta. Privāti viņš var izmantot vizītkarti, kur norādīts tikai viņa vārds un uzvārds.

Latvijas armijas virsniecības vizītkartes bija samērā vienkāršas. Bez vārda, uzvārda, dienesta pakāpes un ieņemamā amata Lāčplēša Kara ordeņa un Triju Zvaigžņu ordeņa kavalieriem vizītkartē bija šo ordeņu miniattēli. Vizītkartes lietoja, ierodoties jaunā dienesta vietā, stādoties priekšā dažādu amatu komandieriem. Un arī citās savstarpējās aktivitātēs virsnieku sabiedrībā un ne tikai.

Vizītkarte kļuva par nozīmīgu uzvedības normu. Ierodoties viesos, vizītkarti atstāja uz sudraba paplātes priekšstelpā vai arī visa vizīte tika aizstāta ar vizītkartes atstāšanu. Dažās valstīs šo paplāti turēja lača izbāznis

(Krievijā) vai bruņinieka tēls (Vakareiprā). Ar vizītkarti varēja novēlēt laimes, apsveikt Jaungadā, izteikt līdzjūtību, pateikties, iepazīties un paziņot par kādas personas nāvi, tad tā bija sēru noformējumā. Kad laulātais pāris vēlējās izteikt pateicību citam pārim par piedāvāto viesmīlību, tika aizsūtītas trīs vizītkartes: divas vīra un viena sievas vizītkarte. Vīra vizītkarte tika nodota gan namatēvam, gan namamātei, sievas vizītkarte — tikai namamātei, jo sieviete

nedrīkstēja savu vizītkarti dot vīrietim. Sieviešu vizītkartes izmēros bija mazākas.

Ja kāds pats personīgi atstāja savu vizītkarti, viņš ielocīja visu labo pusi. Ja vizītkarte tika nogādāta ar sūtījumu, tika ielocīts tikai augšējais labais stūris. Pa pastu sūtītās vizītkartes netika locītas. Vizītkaršu sūtīšanai kalpoja speciālas mazas aploksnes ar dažādu krāsu oderi, to krāsa bija atbilstoša sūtījuma iemeslam.

Vizītkarte kalpoja arī kā rekomendācijas vēstule jaunas darbavietas meklējumos, dažādu darījumu kārtēšanā, aizņemoties naudu. Tā bija laba rekomendācija no iepriekšējās darbavietas ietekmīgas personas. Kādreiz vizītkarti deva tikai ļoti pazīstamiem, uzticamiem cilvēkiem. Ja vizītkartei ir ielocīts kreisais augšējais stūris, tad tā jau bijusi lietošanā, tā ir «dzēsta». Otrreiz tā kā rekomendējošs raksts vairs kalpot nevarēja. Vizītkartēs var izdarīt šādas no franču valodas aizgūtās starptautiskās un oficiālās atzīmes (apakšējā stūrī pa kreisi). Šīs atzīmes tika izdarītas ar vienkāršo zīmuli.

p.r. — *puor remeircier* (pateicoties)
p.f. — *pour féliciter* (apsveicot)
p.c. — *pour condoléances* (izsakot līdzjūtību)

p.p. — *pour présenter* (stādot priekšā)
p.f.c. — *pour faire connaissance* (iepazīstoties)

p.p.c. — *pour prendre congé* (atvadoties)
p.f.n.a. — *pour féliciter nuovel an* (novēlot laimīgu Jaungadu)

Saņēmējs aizsūtīja savu vizītkarti, kurā ir šie paši burti p.f.n.a. Ja viņš ir saņēmis dāvanu, tad virs šiem burtiem uzraksta p.r. (pateicoties).

p.f.f.n. — *pour féliciter fête nationale* (apsveicot nacionālajos svētkos).

Pašreiz īstu vizītkarti var sastapt reti, tagad lietotās kartes varētu saukt par adrešu kartēm, jo tajās uzrāda adresi, e-pastu, tālruna numurus u.c.

Sagatavojis **Gunārs Kušķis**.
Izmantotas vizītkartes no V. Eihenbauma personiskās kolekcijas.

AMERIKĀŅU YMCA DARBĪBA LATVIJAS ARMIJĀ 1920.—1922. GADĀ

Ēriks Jēkabsons,

LU profesors.

Sākums šā gada martā, aprīlī un maijā numurā.

Darbības noslēgums 1921. gada beigās — 1922. gadā

Noslēdzot pirmo darbības gadu Latvijā, YMCA vadība 1921. gada 21. septembrī informēja ministru prezidentu Z. A. Meierovicu par rezultātiem: bija demonstrētas 474 kinofilmas (122 976 apmeklētāji, nolasītas 719 lekcijas (40 509 klausītāji), sarīkots 1001 izglītojošs un muzikāls kurss (14 489 klausītāji), organizēta 31 saruna par morāliskiem un reliģiskiem jautājumiem (1162 dalībnieki), 21 koncerts (7196 skatītāji), klubos uzrakstītas 81 308 vēstules, ik dienas klubus apmeklēja (neskaitot kursu klausītājus) 1365 karavīri, 87 000 karavīru bija aizņēmušies lasīšanai grāmatas, žurnālus un laikrakstus. Apkopojums neietvēra statistiku par sporta aktivitātēm, atzīmējot vienīgi sarīkotos kursus sporta instruktoriem un darbību futbola, volejbola, tenisa, hokeja un citu sporta veidu popularizēšanā. 24. septembrī Z. A. Meierovics izteica pateicību Dž. Somervilam un citiem YMCA vadītājiem.

1922. gada 10. februārī YMCA vadība Latvijā informēja Vidzemes divīzijas komandieri Jāni Apini, ka organizācijas centrālās iestādes nav apstiprinājušas iesniegto Latvijas nodaļas budžetu, tādēļ izlietojamie līdzekļi būs mazāki, turklāt saņemts «aizrādījums, ka pēc 1922. gada 31. decembra nebūs vairs svabada kapitāla šī darba turpināšanai». Par šo ziņu satrauktais J. Apinis 8. februārī lūdza Galvenā štāba priekšnieku un karaspēka inspektoru M. Peniķi rūpēties, lai kluba darbība Vidzemes divīzijā netiku pārtraukta vai gadījumā, ja tas nebūtu novēršams, panākt kluba uzturēšanu par valsts līdzekļiem. Tomēr sakarā ar izdevumu samazinājumu armijai 1922. gada pavasarī radās zināmi sarežģījumi arī ar YMCA noslēgtā līguma izpildi. 22. martā M. Peniķis lūdza apsardzības ministru atcelt 1921. gada 26. septembra ministra pavēli par YMCA preču un personāla pārvaļāšanu pa dzelzceļiem uz apsardzības resora rēķina. Apsardzības ministra biedrs E. Laimiņš 31. martā atbildēja, ka tas nav iespējams, jo apmaksu paredz ar YMCA noslēgtais līgums. E. Laimiņš Peniķim pat

norādīja, ka pārvaļājumus varētu pārtraukt, vienīgi laužot līgumu, ja organizācijas darbība tiktu atzīta armijai par mazvērtīgu.

Rezultātā Galvenais štābs izsūtīja pieprasījumus pēc viedokļiem par YMCA darbības «vēlamību» uz divīziju štābiem. Zemgales un Kurzemes divīzijas štābs īsi informēja, ka divīzijas darbības teritorijā amerikāņu organizācija nedarbojas. Tehniskās divīzijas štābs atzina, ka no tās karaspēka daļām tikai Elektrotehniskais divīzijs ir bijis saistīts ar YMCA (saņemis no tās sporta piederumus), tāpēc divīzijai organizācijas darbība nav tik būtiska, tomēr «YMCA daudz ir darījusi priekš armijas sporta veicināšanas, ierīkodama gan lasītavas, gan sporta laukumus, un tādēļ, ja viņas prasības no valsts nav lielākas par to labumu, ko viņa ir darījusi priekš armijas, tad vēlams būtu, ka tā savu darbību turpinātu». Vidzemes divīzijas komandieris J. Apinis 20. aprīlī lūdza Galveno štābu, lai «YMCA klubs kā vienīgā iestāde, kura karavīriem pieietama un kurā viņi var lietderīgi pavadīt laiku, arī daudz ko mācīties, netiktu slēgta». Tāpat Latgales divīzijas komandieris Krišjānis Berķis rakstīja, ka «YMCA darbība Rēzeknē arī uz priekšu būtu ļoti vēlama». 23. maijā M. Peniķis ziņoja apsardzības ministram par viedokļiem un piebilda, cita starpā demonstrējot vēl vienu argumentu par labu YMCA darbībai armijas vadības skatījumā: «No savas puses atrodo, ka YMCA darbībai ir plaša nozīme, viņa darbojas ar nenoliedzamiem panākumiem. Kareivji pa savu brīvo laiku, mācīdamies lasīt un rakstīt (analfabēti), kā arī svešās valodās un matemātikā jeb arī piekopdami sportu, jeb noklausīdamies lietderīgus priekšlasījumus, atraujas no zūpošanas, tiek atturēti no tādu vietu apmeklēšanas, kur dažādiem agitatoriem būtu izdevība uzturēties viņu starpā, caur ko kareivji tiek pasargāti no nelabvēlīgiem iespaidiem un atturēti no dažādiem disciplīnu ārdošiem pārkāpumiem. No augšā pievestām divīziju komandieru atsauksmēm, kā arī no personīgiem ieskatiem vadoties, atrodo, ka YMCA darbība ir lietderīga, pat nepieciešama, un būtu turpināma, vai nu no viņas tagadējiem darbiniekiem, jeb arī no Latvijas pilsoņiem, sabiedrības vai kara resora, jeb arī pievelkot pie šī darba kā sabiedrību, tā arī minētās iestādes. YMCA darbībai vajag stāvēt ārpus politiskiem iespaidiem, izejot vienīgi no tīra nacionālisma principa, kuram jāpiešķir vissvarīgākā

loma. Šo iestāžu darbība būtu jo plašā mērā pabalstāma arī no valdības puses. Tikai šādā kārtībā nostādīta YMCA darbība būs ievērojams faktors, kurš palīdzēs nostiprināt armijā disciplīnu un izveidot viņu kā nesatricināmu valsts aizstāvi.»

Citētais Galvenā štāba priekšnieka raksts zināmā mērā atklāj viedokli, kāds par YMCA bija izveidojies Latvijas armijas vadībā un nacionāli noskaņotajā virsniecībā: organizācijas materiālā darbība tika vērtēta pilnīgi pozitīvi, taču pastāvēja zināmi iebildumi pret tās nacionālo politiku, pareizāk — YMCA kadru politiku, iebildumi pret kuru, kā tika minēts, jau 1920. gada beigās radās arī armijas virspavēlniekam J. Balodim. Acīmredzot tas arī bija galvenais iemesls M. Peniķa iniciatīvai, un, kad to neizdevās realizēt, viņš faktiski atklāja šīs iniciatīvas dziļākos iemeslus.

Vēl 1922. gada 10. jūnijā, kad Esplanādes laukumā 6. Rīgas kājnieku pulka gada-svētkos notika vienības karoga svinīgais dāvinājums no Rīgas pilsētas valdes, aktā kā goda viesi piedalījās arī YMCA pārstāvji. Kad 1922. gada septembrī Latviju atstāja YMCA vecākais sekretārs Dž. Somervils, kurš vadīja organizācijas darbu Latvijā no 1921. gada jūlija, ārlietu ministra biedrs Voldemārs Salnais 11. septembrī sarīkoja viņam par godu brokastis, kurās piedalījās arī ASV sūtnis E. Jangs un konsuls Herolds Kvartons (*Quarton*), apsardzības ministrs pulkvedis E. Laimiņš, Ārlietu ministrijas augstākie ierēdņi un Latvijas jaunatnes organizāciju pārstāvji. V. Salnais pateicās Dž. Somervilam par darbību, atzīmējot YMCA «bezpartejiskumu» un enerģiju. Atbildes runā Somervils uzsvēra, ka Latvija ir viena no retajām valstīm Eiropā, kur no paša darbības sākuma «nacionālie spēki ir darbojušies kopā ar YMCA organizāciju».

Aizbraukšanas dienā pie Somervila ieradās Vidzemes divīzijas štāba delegācija ar komandieri ģenerāli J. Apini priekšgalā un dāvāja viņam adresi un visu divīzijas pulku krūšu nozīmes. J. Apinis kara orķestra pavadībā ieradās pavadīt Somervilu un viņa kundzi Emīliju arī Rīgas dzelzceļa stacijā, no kurienes viņi devās uz Liepājas ostu. Savukārt 14. septembrī organizācijas vadība Ņujorkā paziņoja, ka Dž. Somervila aizbraukšana nenozīmē organizācijas darba pārtraukšanu Latvijā, kur pagaidām — pārējas laikā līdz brīdim, kad vietējā organizācija pārņems vadību, vēl paliks amerikāņu

sekretāri. Sekoja piebilde, ka «amerikāņu aktivitātes un fiziskās audzināšanas metodes, garīgās iezīmes ir parādījušas sevi no labākās puses šo jauno Baltijas valstu varas iestādēm».

Pēc Dž. Somervila aizbraukšanas darbu Latvijā turpināja organizācijas jaunais sporta nozares direktors (no 1922. gada augusta) Harijs Andersons (*Anderson*), vecākais sekretārs Berts Mičels (*Mitchell*), kurš kopā ar ģimeni ieradās Rīgā 24. oktobrī, ģenerālsēkretārs Dž. Šafhauzers, sekretārs Teodors Tīcs (*Tetz*, vācietis) Rīgā un jau vairākkārt minētais sekretārs K. Didorovs Rēzeknē.

Latvijas valdība vairākkārt izteica YMCA oficiālu pateicību. To 1921. gada 24. septembrī izdarīja arī ministru prezidents Z. Meierovics vēstulē Dž. Somervilam. 1922. gada 26. jūlijā, svinīgajā uzrunā sakarā ar YMCA pārstāvja Kareleslija Haibērdā (*Hibbard*) viesošanos Latvijā, Meierovics Latvijas valdības un visas tautas vārdā izteica organizācijai pateicību par tās Latvijā paveikto, kā arī cerību, ka darbs tiks turpināts. YMCA vadība daudz darīja savas organizācijas popularizēšanai ar priekšlasījumiem. Piemēram, 1922. gada 8. novembrī Angļu valodas

institūtā Rīgā YMCA galvenais sekretārs Latvijā B. Mičels referēja par organizācijas izcelsmi. Prese atzīmēja, ka tas bijis viens no interesantākiem šajās telpās nolasītajiem referātiem: «Dzīvā, tekošā un gleznu pilnā valodā M.-kgs vispirms attēloja tos saimnieciskos un sociālos apstākļus, kādi valdīja pagājušā gadsimtena sākumā, it sevišķi lielpilsētās, kad veikala strādnieks Džordžs Viljams (*William*) 1821. gadā sācis Anglijā pulcināt jauniešus, savus darba biedrus, vispirms uz garīgām sapulcēm. Šī kustība drīz izplatījies tālāk un 1844. gadā pieņēmusi tagadējo Y. M. C. A. nosaukumu. Tagad Amerikā vien šai savienībai ir viens miljons biedru un apmēram tikpat daudz citās pasaules daļās. Viņas darbība tagad ir ļoti plaša un daudzpusīga.»

1922. gada 31. decembrī darbību izbeidza arī divi pēdējie amerikāņu uzturētie karavīru klubi (Rēzeknē un Rīgā), to uzturēšanu un inventāru pārņemot Latvijas armijai (bez maksas lietošanā). Līdz ar to izbeidzās amerikāņu YMCA darbība armijā. Kopumā YMCA palīdzības veidā Latvijas armijai bija ziedojusi apmēram 220 000—250 000 latu. Pēc tam organizācija saskaņā ar Latvijas

Ministru kabineta 1922. gada 28. novembra lēmumu sāka darbu ar skolu jauniešiem. Amerikāņi lielu darbu ieguldīja jauniešu fiziskajā attīstībā. Pēc līguma noslēgšanas ar Rīgas pilsētu 1923. gadā YMCA uzsāka, bet 1928. gadā pabeidza lielākā pilsētas sporta stadiona celtniecību Kieģeļu ielā (ieguldot tajā apmēram 70 000 latu). No 1923. gada organizācijas īpašumā bija nams Alunāna ielā 7. 1923. gadā tika izveidota arī Latvijas «Jaunekļu kristīgā savienība» (JKS), kas pārņēma līdzšinējo amerikāņu īpašumus Latvijā, kā arī turpināja lietot YMCA simboliku un saņēma finansiālu atbalstu no ASV, tai darbojās nodaļas Rīgā, Tukumā, Valkā un Babītē.

Savukārt minētā 1923. gadā dibinātā organizācija Latvijā ar identisku nosaukumu latviešu valodā (JKS) veidojās no jauna, iepērkot māju Rīgā, Jura Alunāna ielas 7. namā un ierīkojot sporta laukumu toreizējā Kieģeļu ielā (tag. «Skonto» stadions). Savas darbības laikā organizācija turpināja saņemt materiālu atbalstu arī no ASV YMCA. Kopumā darbība Latvijas armijā 1920.—1922. gadā amerikāņu YMCA bija izmaksājusi apmēram 250 000 latu. **TS**

«Debess aiztur elpu»

Grāmatu klāstam par Latviju 20. gadsimtā varam pievienot plašam lasītāju lokam zināmu un novērtētu autoru sesto vēsturisko romānu. Valdis Rūmnieks un Andrejs Migla romānā «Debess aiztur elpu» raksta par sarežģītu, maz pētītu laika periodu Latvijas vēsturē — tā darbība noris laikā no 1918. gada decembra līdz 1919. gada jūlijam. Vēsturiskie notikumi attēloti caur cilvēku likteņiem, iezīmēta arī reālu vēsturisku personu darbība attiecīgajā periodā. 1919. gada janvārī Stučkas valdību un latviešu strēlniekus Rīgā sagaida ar cerībām. Drīz seko vilšanās. Pat uz koncertmītiņu Mārtiņa baznīcā Pārdaugavā ļaudīm jāierodas obligāti. Vienīgi cerība, ka tur varēs dzirdēt ievērojamus māksliniekus, raisa cilvēkos interesi, un viņi sagaida gan skaidrās aktrises Birutas Skujenieces dzejas lasījumu, gan operas mākslinieces Malvīnes Vīgneres-Grinbergas dziedātās latviešu tautas dziesmas. Klausītāju vidū autori ievēd «Cīņas» žurnālistu Arvīdu (Jāni Sudrabkalnu) un citas personas, arī aktrisi Paulu Baltābolu, kura atgriezies Rīgā reizē ar latviešu strēlniekiem.

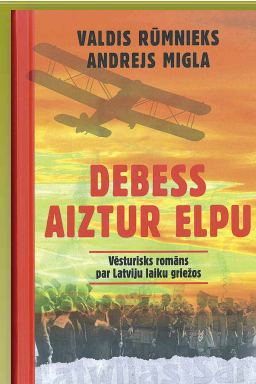
Saistošs ir Roberta Zaļkalna tēls (arī Grinbergs), kurš ar savu darbību liek pamatus Latvijas armijas izlūkdienestam. Viņa darbības laukā ir rietumvalstu pārstāvji, kuri ne vienmēr ir Latvijas Republikas interešu pusē. Viņš uztur sakarus ar zaļo partizānu vadītāju Artūru Veckalniņu (skat. rakstu «Tēvijas Sarga» marta numurā). Ļoti interesanti autori romānā iesaista trīs latviešu lidotāju tēlus, kas ir reālas, vēsturiskas personas. Sākumā Jānis Priedītis (1897.—1941.), Narciss Pušķelis un Voldemārs Jakubovs (1894.—1941.) dienēja Sarkanajā armijā, bet 1919. gada 9. maijā veiksmīgi pārlidoja frontes līniju. 7. jūnijā

viņi un citi drosmīgi latvju lidotāji virsleitnanta H. Valeikas vadībā izveidoja Latvijas armijas aviācijas grupu. Nesen Latvijas Radio programmā «Klasika» žurnāliste Liega Piešiņa, iepazīstinot ar jaunākajām grāmatām, stāstīja arī par V. Rūmnieka un A. Miglas saistošo romāna varoņiem. Izrādās, mūsu vidū dzīvo Voldemāra Jakubova brāļa, arī lidotāja, meita Smaida Blūzma. Viņa intervijā pastāstīja, ka glabā vērtīgas vēstures liecības par Jakubovu dzimtu, kurā bijuši trīs lidotāji.

Romāna izskaņā tā varonis Roberts Zaļkalns uzdod sev, jādoma, ne tikai sev, jautājumu: «Kas viņš ir? Mūžīgais ceļotājs un pasaules glābējs? Jelgava. Bermonts. Kāpēc viņi visi — Stučka, Golcs, Bermonts, simti un tūkstoši algotu karakalpu — grib pārkost Latvijai rīkli?» Brīdī, kad Roberts pārdomā savu dzīvi, ir 1919. gada jūlijs. Rīgā zied liepas. «Piepeši kāda bite uzlaidās Robertam uz rokas, un viņš pasmaidīja. [...] Uz brīdi pieklusa vējš un saules pielietajā Vērmanes dārzā iestājās klusums. Šķita — zilā debess aiztur elpu, lai tikai bite var darīt savu galveno darbu — lidot brīvi un viegli, uzturot mūžīgo dzīvību uz zemes.»

Romāns domāts plašam lasītāju lokam. Bagātīgs fakto materiāls, raita valoda un interesants personāžs. Kad aizvērtā pēdējā lappuse, gribētos lasīt turpinājumu, īpaši par lidotāju likteņgaitām bermontiādē un Latvijas armijā līdz 1940. gada jūnijam.

Sagatavojsi **Edīte Sondoviča**.

ORGANIZĒ MŪSDIENU LIELĀKĀS MĀCĪBAS

No šī gada 7. līdz 17. jūnijam Polijā notika militārās mācības «Anakonda '16», kas mēroga ziņā bija vienas no lielākajām pēdējo 25 gadu laikā. Dažādās mācību fāzēs piedalījās kopumā 30 000 karavīru no 18 NATO dalībvalstīm un piecām partnervalstīm, tajā skaitā 12 000 poļu un 14 000 amerikāņu karavīru. Mācību uzdevumu izpildē tika iesaistīti vairāk nekā 3000 dažādu militārās tehnikas vienību, to skaitā tanki, bruņutransportieri, lidmašīnas, helikopteri un kuģi.

Mācību scenārijs paredzēja visā Polijas teritorijā īstenot plašu aizsardzības operāciju sadarbībā ar sabiedroto valstu gaisa, jūras un sauszemes spēku un speciālo operāciju vienībām. Mācību epizodēs tika simulētas situācijas ar terorisma un hibrīda tipa draudu, kā arī kibernetiskās drošības pārvēršanu.

Tiltu pāri Vislas upei uzbūvēja Vācijas un Lielbritānijas armijas peldošie tiltiņi. Upes plautums šajā posmā ir 335 m.

«Anakonda» norisinās reizi divos gados, un pirmoreiz šādas mācības tika organizētas 2006. gadā. Atsevišķi «Anakonda '16» pasākumi tika sinhronizēti ar vienlaikus notiekošajām mācībām «Saber Strike» un «Swift Response». Mācības «Saber Strike» norisinājās Igaunijā, Latvijā un Lietuvā no 27. maija līdz 22. jūnijam. Mācības organizēja un vadīja ASV BS pavēlniecība Eiropā, iesaistot kopumā 13 valstu karavīrus, bet Igaunija bija vadošā valsts. Savukārt «Swift Response» ir ASV BS pavēlniecības Eiropā organizēta treniņu sērija (no 27. maija līdz 26. jūnijam), lai pilnveidotu ASV gaisa desanta operāciju ātru, efektīvu un rezultatīvu norisi Eiropā sadarbībā ar sabiedroto valstu gaisa desanta vienībām.

UZŅĒMUSI NATO STARPTAUTISKO MĀCĪBU PIRMO FĀZI

No 3. līdz 19. jūnijam Eiropas ziemeļos norisinājās starptautiskās ikgadējās mācības «Baltic Operations 2016» («BALTOPS 2016»), kurās piedalījās aptuveni 6000 karavīru no ASV, Beļģijas, Dānijas, Igaunijas, Francijas, Vācijas, Itālijas, Latvijas, Lietuvas, Nīderlandes,

ASV jūras kājnieki, piedaloties «BALTOPS 2016» Zviedrijā.

PLĀNO ALIANSES APAKŠVIENĪBU DISLOCĒŠANU BALTIJAS VALSTĪS

14. un 15. jūnijā Briselē notikušajā Ziemeļatlantijas Padomes sēdē aizsardzības ministru līmenī ir panākta vienota nostāja par labu NATO spēku dislokācijas nepieciešamībai alianses austrumu flanga valstīs. Konkrēti lēmumi par NATO rotācijas vienību izvietojšanu Baltijā tiks pieņemti alianses samītā Varšavā šī gada 8. un 9. jūlijā, un NATO bataljonu skaitliskais sastāvs, kā arī bruņojums būs tieši atkarīgs no tiem uzticētajiem uzdevumiem.

NATO ģenerālsēkretārs Jenss Stoltenbergs, atbildot uz žurnālistu jautājumiem, nenoliedza, ka aliansē nopietni gatavojas sabiedroto spēku bataljonu dislocēšanai Latvijā, Lietuvā, Igaunijā un Polijā, lai uzlabotu šo valstu aizsardzību no esošajiem draudiem. «Minētās četras valstis ir reāli apdraudētas no Krievijas puses, un tām tiks sniegts atbalsts, tādējādi nosūtot nepārprotamu signālu Krievijai, ka NATO ir gatava aizsargāt ikvienu savu dalībvalsti.» NATO ģenerālsēkretārs pēc Briselē notikušajām ministru konsultācijām nāca klajā ar paziņojumu par jaunu akcentu NATO politikā. Proti, līdzās gaisam, jūrai un sauszemei arī kibernetiskā vide turpmāk tiks ierindota NATO apdraudējumu sarakstā. J. Stoltenbergs uzsvēra, ka mūsdienās kibervide nepārprotami ir kaujas lauks, tāpēc kibernetiskās drošības pārvēršamība ir kļūst par pamatu kolektīvās aizsardzības iedarbināšanai.

Kontekstā ar NATO klātbūtnes palielināšanu Baltijā aktuāls ir Igaunijas parlamenta Nacionālās drošības komitejas (NDK) jūnijā publicētais ziņojums. Tajā uzsvērts, ka drošības uzlabošana NATO austrumu flangā ir ilgtermiņa uzdevums, kas paveicams ar atbilstošiem ilgtspējīgiem kolektīvās aizsardzības risinājumiem. NDK ziņojumā norādīts, ka pretinieka atturēšanu Baltijas jūras reģionā varētu ievērojami pastiprināt jau vidējā perspektīvā, ja sabiedrotās valstis apvienotu spēkus un apdraudētajās valstīs pastāvīgi dislocētu līdz pat brigādes līmeņa vienībām. Ziņojumā atzīta nepieciešamība Baltijas valstu gaisa telpas patrulēšanas misijai mainīt statusu, transformējot to par pretgaisa aizsardzības misiju ar ievērojami lielāku iesaistīto lidmašīnu skaitu.

Norvēģijas, Polijas, Portugāles, Spānijas, Zviedrijas, Lielbritānijas un Somijas, kā arī 49 kuģi, trīs zemūdenes, 60 lidmašīnas un helikopteri. Šogad «BALTOPS 2016» notika jau 44. reizi pēc kārtas, un tās vadīja NATO jūras desanta un atbalsta spēku pavēlniecība STRIKFORNATO (Naval Striking and Support Forces). Līdz 1993. gadam BALTOPS piedalījās tikai NATO dalībvalstīs, bet vēlāk dalībai šajā pasākumā tika

pieaicinātas arī alianses partnervalstīs. BALTOPS galvenais mērķis ir pilnveidot un trenēt militāro vienību saliedētību un paaugstināt savstarpējo savietojamību ar lielu skaitu sabiedroto valstu karavīru un tehnikas vienību.

Somijas dienvidu rajonos (pie Hanko pussalas) norisinājās «BALTOPS 2016» pirmā fāze (Force Integration Training; CETFIT), kurā sarežģītas krastmalas apstākļos tika veikta amfibiju operācija krīzes neregulēšanas kontekstā.

Savukārt «BALTOPS 2016» taktiskā fāze TACEX1 norisinājās galvenokārt Zviedrijā. Atsevišķas mācību epizodes no trešās fāzes (TACEX2) notika arī Igaunijā, Polijā, Vācijā un Baltijas jūras akvatorijā. «BALTOPS 2016» ietvaros tika īstenotas realitātei tuvas operācijas, lai pilnveidotu datu apmaiņas procedūras, uzlabotu starptautiskās komandvadības elementus un meklētu efektīvus risinājumus nodrošinājuma jautājumiem.

Kamēr tiek sagaidīti NATO samita lēmumi, Polijas, Čehijas, Slovērijas un Ungārijas aizsardzības ministri pēc kopīgām konsultācijām Liblicē (Čehija) šī gada maijā paziņojuši, ka vistuvākajā laikā izstrādāšot četrpusēju plānu, lai jau no 2017. gada 1. janvāra Latvijā, Igaunijā, Lietuvā un Polijā būtu iespējams rotācijas kārtībā dislocēt aptuveni 600 karavīru. Čehijas aizsardzības ministrs Martins Stropnickis paskaidrojis, ka drošības stiprināšanai attiecīgi katrā no četrām Baltijas reģiona valstīm tiktu izvietoti pa 150 karavīriem no

Ziemeļatlantijas Padomes sēde aizsardzības ministru līmenī.

Polijas, Čehijas, Slovērijas un Ungārijas, nodrošinot spēku rotāciju ik pēc trim mēnešiem.

Neatkarīgi no tā, kuras alianses dalībvalstis būs vadošās vai piedalīsies NATO spēku rotācijās, Latvijai, Lietuvai, Igaunijai un Polijai viens no aktuāliem nākamo gadu uzdevumiem būs uzņemot šīs valsts atbalsta spēju attīstība un pilnveidošana.

2015. GADĀ AIZSARDZĪBAI IZTĒRĒ PAR 40% VAIRĀK, NEKĀ PLĀNOTS

Saskaņā ar Spānijas oficiāli publicēto biļetenu «*Boletín Oficial del Estado*» 2015. gadā valsts militārie izdevumi sasniedza 8,1 miljardu eiro, kas par 40% pārsniedza budžetā sākotnēji iēplānotos līdzekļus Aizsardzības ministrijai.

Papildus 2,3 miljardi eiro tika piešķirti galveno bruņojuma modernizācijas programmu («*Programas Especiales de Armamento*») finansēšanai. Pārsniedzot plānoto apjomu, pērn tika finansēta arī Spānijas Bruņoto spēku dalība ārvalstu operācijās. Jāatzīmē, ka arī 2013. un 2014. gadā situācija ar Aizsardzības ministrijas budžetu bija līdzīga. Proti, 2013. gadā jauna bruņojuma iegāžu un ārvalstu misiju dēļ sākotnējais militārais budžets tika palielināts līdz pat 7,86 miljardiem eiro. 2014. gadā scenārijs atkārtotās, pamata budžeta summu pieaudzējot līdz 7,69 miljardiem.

«*Alvaro de Bazan*» klases
fregate F-100.

Spānijas valdībā nav vienotības par militāro tēriņu ārpuskārtas palielināšanu, turklāt tādos apjomos. Sociālistu partija pat bija iesniegusi prasību konstitucionālajā tiesā, lūdzot pārbaudīt, vai milzu līdzekļi «*Programas Especiales de Armamento*» realizācijai ārpus kārtas tiek piešķirti likumīgi.

VEIKSMĪGI ORGANIZĒJUSI REĢIONĀLA MĒROGA MILITĀRĀS MĀCĪBAS «EFES 2016»

Maija pēdējās dienās Izmiras provincē Turcijas rietumos norisinājās Turcijas Bruņoto spēku vadītās mācības ar kaujas šaušanu («*Combined Joint Live Fire Exercise*»), kurās piedalījās 7500 karavīru, to skaitā 900 no ārvalstīm — no ASV, Vācijas, Saūda Arābijas, Kataras, Pakistānas, Polijas, Lielbritānijas un Azerbaidžānas. Mācību mērķis bija komandvadošanas elementu treniņš un militāro vienību rīcības saskaņošana kopīgās operācijās. Mācības apmeklēja Turcijas augstākā politiskā un militārā vadība, kā arī 255 pieaicinātie novērotāji no 79 valstīm. Mācību dalībnieki saskaņā ar scenāriju veica speciālo operāciju spēku uzdevumu, lai neitralizētu pretinieka vienības, kas valstī iekļuvušas no jūras puses un no gaisa. Mācību īpatnība bija operācijas diennakts tumšajā laikā, piesaistot ne tikai speciālos spēkus, bet arī kaujas peldētājus, desantu un kaujas aviāciju — Saūda Arābijas iznīcinātājus F-15.

«*Efes 2016*» laikā mācību mērķi tika iznīcināti no helikopteriem ATAK un «*Cobra*», kā arī no jūras desantētām haubīcēm. Turcijas ražojuma helikopteri ATAK mācībās piedalījās pirmo reizi.

Meklēšanas un glābšanas vienībām bija jāveic kaujas uzdevums, kas paredzēja iekļūšanu ienaidnieka teritorijā un gūstā saņemta Turcijas pilota atbrīvošanu. Turklāt «*Efes 2016*» dalībniekiem pirmo reizi bija jāveic teroristisku elementu iznīcināšanas operācija. Izlūkošanas informāciju palīdzēja iegūt bezpilota izlūkošanas lidaparāti.

Mācību «*Efes 2016*» epizode.

«*Programas Especiales de Armamento*» paredz kopumā 22 lielu projektu realizāciju — fregātu F100, tanku «*Leopard 2E*» un dažāda tipa lidmašīnu (t. sk. A-400M) iegādi. 2015. gadā ārpus pamatbudžeta par jauno bruņojumu tika samaksāti 856,4 miljoni eiro, un viens papildu miljards eiro tika novirzīts operāciju īstenošanai ārvalstīs.

Spānija ir viena no tām NATO dalībvalstīm, kur militārais pamatbudžets veido tikai Aizsardzības ministrijas tēriņus. No AM budžeta neatkarīgi tiek finansētas AM autonomās struktūras (aptuveni viens miljards eiro gadā), garantētas militārās pensijas (3 miljardi gadā), Rūpniecības ministrijas tēriņi aizsardzības jomas zinātniskās pētniecības projektiem (0,6 miljardi gadā) u. c.

Viena no visjaunākajām Spānijas militārajām izstrādēm ir izlūkošanas bruņumašīna VERT («*Vehículo de Reconocimiento Terrestre*») ar 4x4 riteņu formulu. Jaunā izlūkmašīna ir tapusi ļoti īsā laikā, drīz pēc tam, kad nesen spāņu armijai testēšanā tika nodota taktiskā bruņumašīna VAMTAC (4x4). VERT ir tapusi uz VAMTAC bāzes, izmantojot tās universālo platformu. VERT īpatnība ir teleskopisks masts ar žiroskopa platformu, kas nodrošina iespēju novērot un filmēt video bruņumašīnas kustības laikā. VERT aprīkota ar lāzertipa tāluma mērītāju un infrasarkanajām televīzijas kamerām. VERT var pārvietot četru cilvēku apkalpi (ieskaitot divus operatorus). Izlūkmašīnu iespējams aprīkot ar 12,7 mm kalibra ložmetēju.

Jaunā izlūkmašīna VERT.

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavojusi **majore Vizma Kalčeva**.
Foto — <http://www.stripes.com>; www.c6f.navy.mil; <http://www.nato.int>;
www.hurriyetdailynews.com; www.defenseindustrydaily.com;
<http://pohnews.org>.

PASAULEI

AIZVIEN MAZĀK RŪP MIERS

Starptautiskā bezpeļņas pētniecības organizācija «Ekonomikas un miera institūts» («*Institute for Economics & Peace*»; *IEP*) jau desmit gadus vāc informāciju pa visu pasauli, sastādot miera indeksu. Pirmo reizi pasaules miera indekss (*GMI*) tika publicēts 2007. gadā, kad *IEP* sadarbībā ar «*Economist Intelligence Unit*» sarīdēja vairāk nekā 150 valstis citu pēc citas, vērtējot katras valsts miermīlīguma pazīmes, kas saistītas ar sabiedrisko drošību, iekšpolitiskajiem un ārējiem konfliktiem. Vērtējumā tiek ņemti vērā gan noziedzības rādītāji, gan arī valstu militarizācijas pakāpe — dalība karos un militāro budžetu palielināšana. Lai gan šim pētniecības projektam ir virkne atbalstītāju starptautiskajās organizācijās un daudzu valstu politiskajā elitē, tomēr tas tiek arī kritizēts par vardarbības nepētīšanu pret sievietēm un bērniem.

Pērnā gada *IEP* pētījums par *GMI* liecina, ka tikai 10 no pētītajām 162 valstīm ir uzskatāmas par pilnībā miermīlīgām. Botsvāna, Čīle, Kostarika, Japāna, Mauritānija, Panama, Katara, Šveice, Urugvaja un Vjetnama 2015. gada pētījumā atzītas par

pilnīgi brīvām no jebkādiem konfliktiem. Indeksa pētījums liecina, ka viena gada laikā (kopš iepriekšējā pētījuma perioda) 81 valsts kļuvusi miermīlīgāka, turpretī 79 valstīs situācija būtiski pasliktinājusies. 2016. gadā par vismiermīlīgāko valsti ir atzīta Islande, bet par bīstamāko — Sīrija. Aiz Islandes sarakstā ir ierindota Dānija, tai seko Austrālija, Jaunzēlande, Portugāle, Čehija, Šveice, Kanāda, Japāna un Slovēnija. Savukārt aiz Sīrijas bīstamības ziņā seko Dienvidsudāna, Irāka, Afganistāna, Somālija, Jemena, Centrālāfrikas Republika, Ukraina, Sudāna un Libija.

Miermīlīgo un bīstamo valstu reitingā Latvija atzīta par 32. miermīlīgāko valsti, Igaunija ierindota 36., bet Lietuva — 37. pozīcijā. 2015. gada *GMI* pētījumā Latvija no 162 valstīm bija ierindota 33. vietā, Igaunija 39. un Lietuva — 35. vietā.

IEP analītiķi secina, ka atšķirībā no iepriekšējiem gadiem arvien skaudrāk vērojama tendence, ka miermīlīgākajās valstīs situācija ievērojami stabilizējas, turpretī mazāk miermīlīgajās valstīs drošības situācija pasliktinās ļoti strauji, tādējādi radot

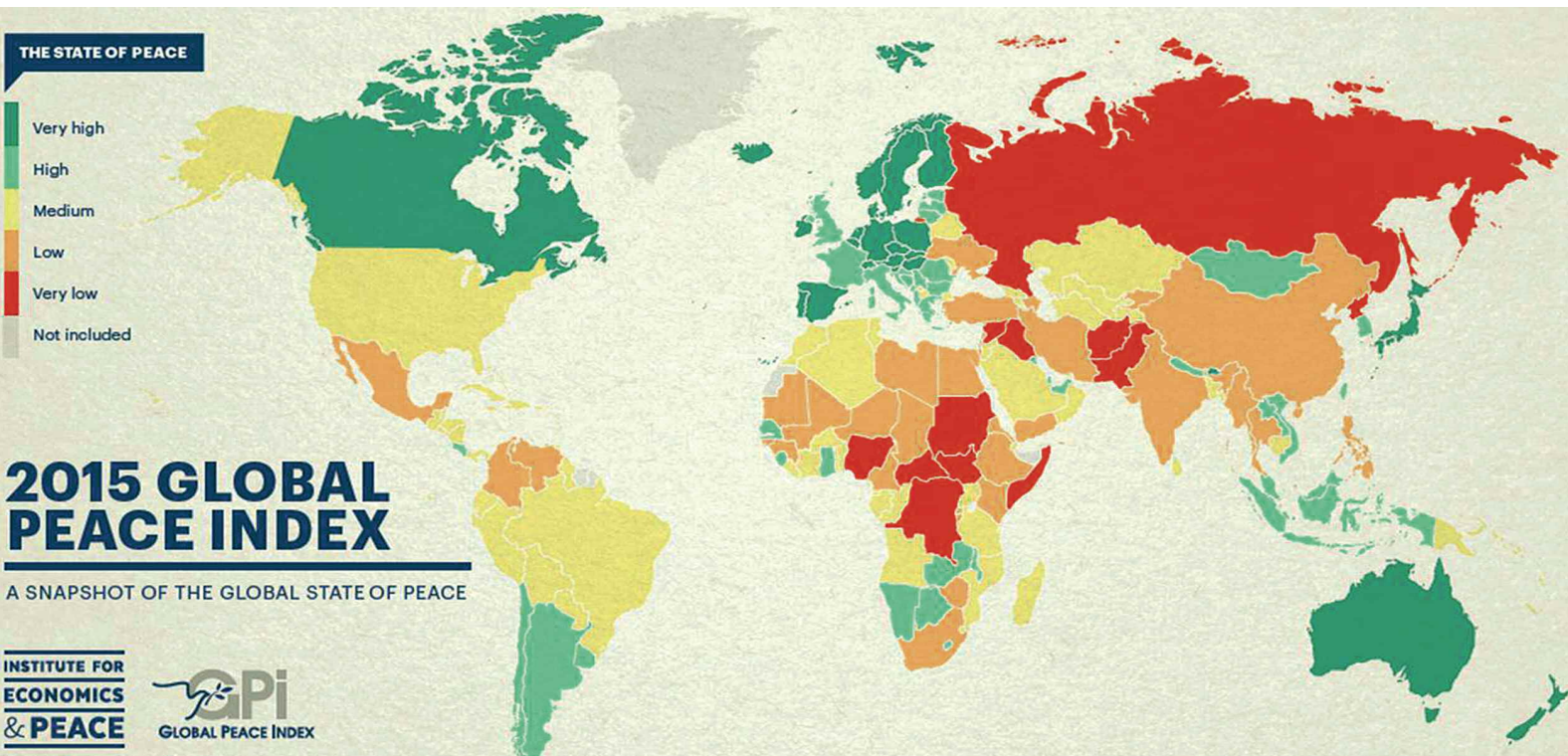
arvien milzīgāku atšķirību valstu starpā. Pēc *IEP* analītiķu vērtējuma, galvenais šādas tendences iemesls ir valstu ilgstoša nespēja atrast reāli iedarbīgus konfliktu noregulēšanas paņēmienus. Konflikti Afganistānā un Irākā turpinās jau vairāk nekā desmit gadu, tiem pievienojušies konflikti Sīrijā, Libijā un Jemenā. Joprojām šiem konfliktiem nav atrasti risinājumi.

Saskaitot pieejamos datus par karadarbību (kaujas laukā) bojāgājušajiem, *IEP* ziņojumā teikts, ka bojāgājušo skaits pieaudzis līdz 112 000, kas ir lielākais rādītājs pēdējo 20 gadu laikā. 75% no šiem upuriem attiecināmi uz upuru statistiku Sīrijas, Irākas un Afganistānas konfliktos.

Vērtējot reģionālā mērogā, *GMI* par miermīlīgāko kopumā ir atzīta Eiropa, lai gan Eiropas kontinentā nav izdevies iztikt bez kariem. Turklāt miermīlīguma rādītājus ievērojami pasliktina Lielbritānijas, Francijas, Beļģijas un citu Eiropas valstu aktīva piedalīšanās karadarbībā ārpus savām robežām.

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavojusi
majora Vizma Kalčeva.

Foto — <http://reliefweb.int>.

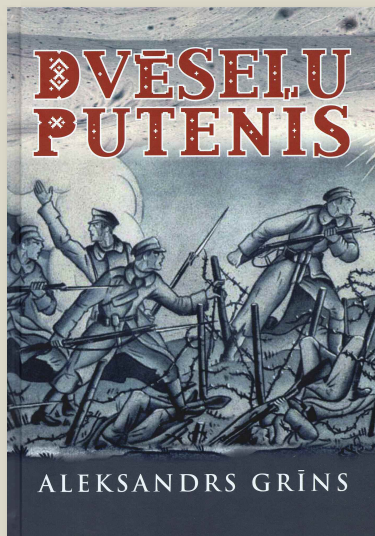

2015. gada pētījums par *GMI* (sarkanās ir vismiermīlīgākās valstis).

Jauns A. Grīna «Dvēseļu puteņa» izdevums

Reiz skolas gados manās rokās pa aplinkus ceļiem nonāca grāmata, kuras nosaukums un autors man itin neko neizteica. Lai arī grāmatas biežums bija līdzvērtīgs tā laika skolas obligātajās mācību programmās iekļauto latviešu un krievu sociālistiskā reālisma klasiku spalvas sacerējumiem, tomēr, kādas šobrīd nedefinējamas intereses dzīts, es atvēru šo ārzemēs izdoto izdevumu un sāku lasīt. Šī grāmata bija Aleksandra Grīna «Dvēseļu puteņš». Vēlāk pie kāda sava radnieka bēniņos atradu A. Grīna vēsturiskā romāna pirmās izdevumu. Jau tuvāk mūsdienām vairākkārt pārlasīju padomju laika beigās 1989. gadā Rīgā izdoto «Dvēseļu puteņa» variantu. Lielā mērā tieši pateicoties A. Grīna romānam, par latviešu strēlniekiem uzzināju ko vairāk, nekā bija izlasāms Latvijas PSR mācību grāmatās, un, protams, «Dvēseļu puteņš» man atklāja jaunas Latvijas vēstures lappuses: padomju varas terora gadu, nacionālās armijas cīņas pret landesvēru un bermontiešiem. Zināšanu tobrīd bija pamaz, lai neteiktu, ka nebija vispār, tomēr sāku interesēties, kas ir Nāves sala, Ložmetējkalns, kā tapa strēlnieku bataljoni. Kaut kur atradās U. Ģērmaņa un A. Baloža apcerējumi par Latvijas vēsturi, pašā A. Grīna sarakstītā pasaules vēsture vairākos sējumos.

Tad nāca Atmodas gadi, kad sabiedrība (protams, arī es) par Latvijas Republikas tapšanu, Neatkarības karu un neatkarības gadiem uzzināja to, kas piecdesmit padomju okupācijas gados tika slēpts, tomēr A. Grīna «Dvēseļu puteņš» tā arī palika mana pirmā grāmata, no kuras smēlos informāciju par mūsu valsts brīvības izcīnīšanu. Romāns nekādā ziņā nevar kalpot par mācību grāmatu, un akadēmiskie vēsturnieki A. Grīna rakstītajā saskata daudz izskaistinājumu vai neprecizitāšu, taču tas lieti noder intereses veicināšanai un tālākiem meklējumiem mūsu valsts vēstures izziņāšanā. «Dvēseļu puteņš» stāsta par Pirmās pasaules kara laika latviešu strēlnieku

cīņām, par jaunizveidotās Latvijas armijas cīņām Vidzemē, Zemgalē un Latgalē pret lieliniekiem, vāciešiem un bermontiešiem — latviešu cīņu par savu valsti un savu brīvību, cīņu par tēva mājām un savu zemi. Pat viens no padomju gados atzītākajiem latviešu rakstniekiem Andrejs Upīts savulaik teicis, ka A. Grīna «Dvēseļu puteņš» ir lielākā epopeja, kas sarakstīta par latviešu strēlniekiem un Latvijas atbrīvošanas karu. Tuvojoties mūsu valsts simtgadei, šo romānu gatavojas arī ekranizēt.

Kā jau minēju, šis latviešu karavīra — strēlnieka un vēlāk Latvijas armijas virsnieka, sabiedriskā darbinieka, publicista un rakstnieka Aleksandra Grīna (īstajā vārdā Jēkabs Grīns) romāns izdots vairākkārt gan Latvijā starpkaru laikā, gan padomju okupācijas gados trimdā Rietumos, gan jau pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas. Šobrīd pat neņemam apgalvot, cik reižu romāns ir piedzīvojis atkārtotu izdošanu. Pirmoreiz šis vēsturiskais romāns tika izdots 1934. gadā, un tieši par «Dvēseļu puteņi» A. Grīns 1938. gadā ieguva Kultūras fonda godalgu. 1936. gadā ar autora piekrišanu un atbalstu literatūrzinātnieks Roberts Klaustiņš «Dvēseļu puteņi» saīsināja un pielāgoja vieglākai teksta uztverei, cerot, ka tādējādi romāns

kļūs pieejamāks un interesantāks jaunatnes auditorijai. Šogad apgāds «Domas spēks» laidīs klajā šo romāna saīsināto versiju, ilustrējot izdevumu ar latviešu izcilā mākslinieka Niklāva Strunkes zīmējumiem. Atvairinoties par vispārīgāku, bet katram, kas kaut mazliet interesējas par Latvijas 20. gadsimta vēsturi, A. Grīna darbs būtu jāizlasa, un iespējams, ka tieši šī vienkāršotā un saīsinātā versija būs pamudinājums ķerties pie «Dvēseļu puteņa» oriģinālās versijas apgušanas. Visi vairākkārt iespīestie «Dvēseļu puteņa» izdevumi ir atraduši ceļu pie lasītājiem, cerams, tas pats notiks ar izcilā latviešu vēsturiskā romāna šī gada izdevumu.

Sagatavojis **Dr. hist. Juris Ciganovs.**

ABONEMENTU MAIŅA UN PĀRDOŠANA 2016./2017. GADA SEZONAI

ABONEMENTS IZRĀDĒM:

ROBĒRS TOMĀ

“8 MĪLOŠAS SIEVIETES”

krimināla komēdija

(režisors Dž.Dž.Džilindžers)

MIHAILS KUZMINS

“PELDOŠIE-CEĻOJOŠIE. II DAĻA”

mīlas trīsstūri, četrstūri un piekstūri 20.gs. sākumā

(režisors Vladislavs Nastavševs)

OSKARS VAILDS

“DORIANA GREJA PORTRETS”

drāma (režisore Laura Groza - Ķibere)

NORA IKSTENA “KORAĻĻU PILS”

biogrāfiska drāma (režisors Dž.Dž.Džilindžers)

PROSPĒRS MERIMĒ “KARMENA”

(režisors Rolands Atkočūns)

ABONEMENTA CENA 5 IZRĀDĒM:

1.-10. rinda 70 €

11.-17. rinda 60 €

Abonementus var mainīt vai iegādāties Dailes teātra kasē

WWW.FACEBOOK.COM/ZURNALSTEVIJASSARGS
WWW.SARGS.LV

ISSN 14075040

9 771407 504002

Jūnijs, 6 (202) 2016 • Cena € 0,85